संस्कृतम्

In any language, sounds are converted to वर्ण (letters of the alphabet), and using वर्णा:, पदम् (group of letters that convey a meaning - word), वाक्यम् (group of words that convey a meaning, sentence) are constructed.

वर्णा:

स्वरा:
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अ:
लघु: (short) अ, इ, उ, ऋ, ऌ (5 letters)
गुरुः (long) आ ई ऊ ॠ ॡ ए ऐ ओ औ (8 letters)
व्यञ्जनानि (where the sound originates) + अ
कण्ठ्य: (throat)–क् ख् ग् घ् ङ् (क ख ग घ ङ)
तालव्य: (back of palate) – च् छ् ज् झ् ञ् (च छ ज झ ञ)
मूर्धन्य: (roof of the mouth)–ट् ठ् ड् ढ् ण् (ट ठ ड ढ ण)
दन्त्य: (teeth)–त् थ् द् ध् न् (त थ द ध न)
ओष्ठ्य: (lips) –प् फ् ब् भ् म् (प फ ब भ म)
य् र् ल् व्
श् ष् स् ह्

तालव्य श , मूर्धन्य ष , दन्त्य स

The first two letters in each of the top five rows, viz: क् , ख्, | च्, छ्,| ट्,ठ्,|त्, थ् | and प्,फ् and श्, ष्, and स् are hard consonants **(कठोर- व्यञ्जनानि).**
The rest are soft consonants. (**मृदु- व्यञ्जनानि**).
The 5th letter of each varga has a nasal sound and are called अनुनासिक:

गुणिता: (consonant +vowel)
क का कि की कु कू कृ कृ (धीर्ग) कलृ के कै को कौ कं क:

संयुक्त-अक्षरा: (conjunct consonants)
Two or more consonants joined without the intervention of vowels
क्ष(क् + ष), त्र (त्+र), ज्ञ(ज्+ञ),श्र(श्+र), ग्र्य (ग्+र्+य), क्त (क्+त्+अ)
Are तृ and त्रु the same? No. तृ = त्+ ऋ, त्रु = त्+ रु
शृ = श्+ऋ, श्रु = श्+रु

अवग्रह चिन्ह - ऽ
Used to indicate sandhis with elided अ. This symbol is not pronounced, nor does it include an extra time maatra.

पदम्

पदम् = प्रकृतिः+ प्रत्यय:
For नामपदम्, प्रकृति is known as प्रातिपदिकम् and प्रत्यय: is सूप्.
For a क्रियापदम्, प्रकृति is known as धातु and प्रत्ययः is तिङ्.

- **नाम पद** (सुबन्तम् = प्रातिपदिकम् + सुप्-प्रत्यया:) (noun: names of entity, things, people, etc.). नाम पद's root word is call प्रातिपादिका example राम (राम:)
    - The same word can be present in multiple lingaa: तट:, तटम् , तटा.
    - Words in different lingas can mean the same thing: भार्या, पत्नी, कलत्रम्
        - सूत्र: - लिङ्गं अशिष्यं। लोकाश्रयत्वं लिङ्गस्य।
    - Some words are only in plural (number more than 2, प्राणा:(always refers to 5 pranas)) or dual(दम्पती).
    - Words ending in ति: are 95% of the time in स्त्रीलिङ्गे: because a pratyaya called क्तिन् प्रत्यय produces स्त्रीलिङ्ग शब्द for every धातु. Exception like पति: exists!
    - Collective nouns: Use singular when referring to the whole without referring to the parts (वनम् for example). Use plural when stressing on individual particles (सर्वे).
    - राजा, अहन्, सखि becomes अकारान्त in samasta pada.
    - प्रातिपदिकम् attributes अन्त:, लिङ्गम्
    - सुप् -प्रत्यया attributes विभक्तिः, वचनम्
- **क्रिया पद** (तिङ्न्तम् = धातु: + तिङ् प्रत्यया:)(verb, that conveys an action). क्रिया पद's root word is called a धातु examples: भू (भवति), कृञ् (करोति)

- प्रदान क्रिया पद - changes based on लिङ्ग (gender) and वचन (number). The final action of a sentence, the most important kriya is the pradana क्रिया पद
- अप्रदान क्रिया पद - doesn't change based on लिङ्ग (gender) and वचन (number). All अप्रदान क्रिया पद are अव्यया (not the other way around!)
- In a lot of sentences क्रियापदं is implied (उद्याहार).
- धातु: attributes - अर्थ:, गण:, पदयोग्यता, सकर्मकः/अकर्मक:, सेट्/अनिट्
- तिङ् - प्रत्यया: attributes लकार:(१०) , पदम् -२, पुरुष: (३), वचनम् (३)

- **अव्ययम्** is a सुबन्तम् with elided सुप् -प्रत्यया:, the indeclinable that doesn't change with number, gender or tense. These are still namapadas with प्रत्यय added and elided. Many look like they have Vibhakti endings (परित:, चिरात् (after a long time), चिरेण (a long time), उपदेशत:(उपदेशेन)?, रामत:, नदीत: (पञ्चमी usage ending in त:) but are actually avyaya! Watch out!
- **नामपदविशेषणम्** (adjective) - सुबन्तम् that describes a नाम pada's characteristics. It takes the gender, number and vibhakti of the नाम it describes. This is known as विशेषण विशेष भाव. विशेषण(the one which expresses) विशेष (the one that is being described)
  सुन्दर: बालकः, सुन्दरौ बालकौ, सुन्दरा: बालका:
  सुन्दरं चित्रं, सुन्दरी बालिका
- **क्रियाविशेषणम्** (adverb) - सुबन्तम् that describes a क्रिया पद's characteristics. Always in II विभक्ति , एकवचनं (२.१)
  अश्व: शीघ्रं धावति|

प्रातिपदिकस्य निर्माणम्

1. कृदन्तम् प्रातिपदिकम्- धातु: + कृद् प्रत्यय: (~१२०) सुप् are added to this प्रातिपदिकम् . Example: नायक, नीतवत्
2. तद्धितान्तं प्रातिपदिकम् - other सुबन्ता:, बुधि: अस्य अस्ति इति बुद्धिमान् (मतुप् प्रत्यया:), ~500 तद्धित प्रत्यया:
3. समास: सुबन्त: + सुबन्त:, सीतापति- सीता+ पति (both words are heard in samas)
4. एकशेषः जान्तम् (one remains, other disappears, but remains in meaning) माता+ पिता = पितरौ, हंसी च हंसा हंसौ. This happens only in specific cases.
5. Very few underived प्रातिपदिक

धातो: निर्माणम् (Original 2000 धातु with specific meanings that can be declined in 10 lakaras, कर्माणि, कर्तरि + many other means derived with prefixes)

1. णिच् प्रत्ययः - णिजन्त: getting some one to do; ज्ञापयति, कारयति
2. सन् प्रत्यय: (desire to do something) जिज्ञासते, चिकीर्षति

प्रश्नार्थका: ककारा:

I कर्तृपदम् Who क: (पु) का (स्त्री)What किम्

II कर्मपदम् कम्/ काम्/ किम्

III करणवाचकपदम् केन, कया, केन (In what manner)

IV कस्मै, कस्यै, कस्मै,

V Where from कुत:, कस्मात्/कस्याः

VI whose कस्य, कस्याः

VII Where कुत्र, When कदा, कस्मिन्/कस्याम्

How many कति (ति:, ति:, ति) -countable - कति फलानि सन्ति? पञ्च|

How much/ long कियत् - uncountable - कियत् जलम् अस्ति? किञ्चित्|

Why किमर्थम्, for whom कस्य कृते

What type कीदृश: कीदृशी कीदृशम्

Adverbs How कथम्

When there is no क्रियापदम्, one has to be supplied according to the meaning. This feature is known as " अध्याहार:"

चित्, चन् are avyayas added to refer to mean whosoever.

कुत्रचित्, कदाचित्, कथञ्चित्, कतिंचित्, कीयञ्चित, कुत्रश्चित्, किञ्चनार्थम्

विभक्तिः

- वस्तूनिर्देश
- क्रियया सह सम्बन्ध: (करक)
- अन्यपदार्थेन सम्बन्ध: (रामस्य पुत्र:)
- अन्यपदस्य अन्वय: (syntax imposed by the presence of other words nearby) (रामेण सह)
- यल्लिङ्गं यद्वचनं या च विभक्तिर्विशेष्यस्य।
  तल्लिङ्गं तद्वचनं सा च विभक्तिर्विशेषणस्यापि॥

प्रथमा Vibhakti (ने)

रामः रामौ रामाः हरि: हरी हरयः गुरु: गुरू गुरव: भवान् भवन्तौ भवत: धाता धातारौ धातार: स: तौ ते
वनम् वने वनानि वारि वारिणि वारीणि तत् ते तानि
रामा रमे रामा: नदी नद्यौ नद्यः भवती भवत्यौ भवत्य: सा ते ता:
अहम् आवाम् वयम् त्वम् युवाम् यूयम्

वस्तूनिर्देश:	बाला, धेनु:
कर्तरि प्रयोगः - कर्ता, कर्तृविशेषणम्, कर्तृविशेषक	**राम**: श्लोकं पठति।
कर्मणि प्रयोगः - कर्म, कर्मविशेषणम्	रामेण **श्लोक**: पट्यते। श्लोकः मया पठानीय:। पुस्तकं मया पठनीयम्। गीता मया पठनीया।

For the name of places, use only the बहुवचन form. For example दण्डका:

द्वितीया (को)
Answer to the question: 'किं (verb)?' also to केन (verb)?
सूत्र: कर्तुरीप्सीत् पदम् कर्म

रामम् रामौ रामन् वनम् वने वनानि हरिम् हरी हरयः गुरुम् गुरू गुरून् भवन्तम् भवन्तौ भवतः भवतीम् भवत्यौ भवतीः रामाम् रमे रामा: नदीम् नद्यौ नदी:
तम् तौ तान् तत् ते तानि ताम् ते ता: माम्/मा आवाम्/ नौ अस्मान्/न: त्वाम्/त्वा युवाम्/वा युष्माकम्/व:

Object (कर्मपदम्), कर्मविशेषणम्, कर्मविशेषक in कर्तरि प्रयोग (active voice)	अहं भोजनं खादामि।
Along with "अधि": अधिवसति, अधितिष्टति	व्याघ्र: वनं अधिवसति।
प्राप्तिस्थानम् (destination), to whom we ask/address/speak	अहं अर्जुनं वदामि|
Duration of time performing an action	अहम् एक वर्षं वनं गच्छामि|
अभित:(around), परित:(around), उभयत:(both sides), सर्वत: (all sides)	गृहम् अभीत: वृक्षा: सन्ति।
समया/ निकषा (near)	गृहं निकषा आपणानि सन्ति।
विना (without)	धैर्यं विना जीवनं कष्टम् भवति।?
अन्तरा/अन्तरेण (in between), अन्तरेण also means विना?	आवाम् अन्तरा मा आगच्छतु!
आश्रित:	दुर्गं आश्रित: दुर्गाश्रित:
धिक् (contempt) Fie!	त्वां धिक् अस्तु! (Shame on you)
हा (alas) - expression of pain or grief	
द्विकर्मकप्रयोगा: Both what and whom कथयति, पृच्छति, नयति, वदति, प्रार्थयाति, क्षिपति, उपदिशति, बोधयति, याच्	माता बालां कथां कथयति। पिता कार्यालयं लेखन्याः नयति। योगी शिष्यान् मन्त्रान् उपदिशति। अहं त्वां धनं याचे।

क्रिया विशेषण is in एकवचन form द्वितीया विभक्तिः (or तृतीया(भाव वाचक:))	हरिणः शीघ्रं धावति। प्रश्नं प्रथमं श्रुत्वा उत्तरं ददातु|

तृतीया (से, के द्वारा , जिस्ने किया(passive))

रामेण* रामाभ्याम् रामैः
वनेन वनाभ्याम् वनैः
रामया रमाभ्याम् रामाभिः
नद्या नदीभ्यम् नदीभिः
हरिणा हरीभ्याम् हरिभिः
गुरुणा गुरुभ्याम् गुरुभिः
भवता भवद्भ्याम् भवद्भिः
भवत्या भवतीभ्याम् भवतीभिः

तेन ताभ्याम् तैः
तेन ताभ्याम् तैः
तया ताभ्याम् ताभिः
मया आवाभ्याम् अस्माभिः
त्वया युवाभ्याम् युष्माभिः

साधकतमं करणम् (Instrumental in achieving a particular कार्यं), agent, उपकरणार्थे	अहं मुखेन मोदकं खादामि| अहं नेत्राभ्याम् पश्यामि।
सहार्थेन योगे: सह /सार्धम् /साकम् / समम् (in the meaning of 'with', even when not using सहा,…words)	मालया सह, देवेन सह, etc जलेन कूपीम् पूरयतु। अहम् अपि त्वया आगच्छामि।
कर्मणि कर्ता	रामेण सीता दृश्यते|
उपाधि - अर्थे (to show medium through which it is done)	शटकः मार्गेण गच्छति| ईश्वरः पुष्पैः हसति|
प्रयाणसाधनार्थे (to show mode of transport)	अहम् द्विचक्रिकया गृहं गच्छामि|
यत् धनं दीयते तत् (whatever price is paid)	नारायणः दशरूप्यकैः पुस्तकं क्रीणाति|
Completion of a task within a time	मासेन अधीते। (Studies and masters in a month). मासम् अधीते (studying regularly for a month, but not mastered/finished)
Identifying feature (लक्षण) that is specific only to that person	जठाभि (टा?) तापसः समवस्त्रेण छात्रः
Indicating disability	अक्ष्णा काणः(blind in one eye) पादेन खञ्जः (lame on one foot)
भाववाचक क्रियाविशेषणम् (Adverb denoting abstraction) : सन्तोषेण, दु:खेन, कष्टेन, त्वरया(hurriedly), कोपेन, जागरूकेनातया(carefully) लज्जया, असूयया, आनन्देन, खेदेन (sadly), एकागृतया (concentration)	सः सन्तोषेण संस्कृतं पठति।
विना (without)	अहं रामेण विना विद्यालयं न गच्छामि
पूर्व, सदृश, समम्, ऊन, अर्थ, कलह, मिश्र(स्) (mixture), लक्षण(ऐ:) (indication)	पित्रा सम: समस्तुल्यः, सदृशः/सदृशी/ सदृशम्,सदृक्षः/क्षा/क्षम् ,सदृक्/सदृक्/ सदृक् (सदृश्) समः/समा/समम्, तुल्यः/तुल्या/ तुल्यम्
अलम्	अलम् कलहेन! अलम् निद्रया!अलम् लवणेन|
हेत्वर्थे (to show cause/reason)	अहं शिरोवेदनया पाठशालां न गच्छामि| कर्मणा पितृलोकः उपासनया देवलोकः|

चतुर्थी (को(receiver), के लिए)
दानक्रीयाया: विषये "कस्मै ददाति?" इति प्रश्नस्य उत्तरं।
 सूत्रं: कर्मणा यं अभुप्रायति तं सम्प्रदानं

रामाय रामाभ्यम् रामेभ्यः

सम्प्रदानं (Person who receives) indicated by यच्छ, दा kriyapadas,	वैद्यः रुग्णाय औषधं यच्छति। अहं बालकाय फलं यच्छामि || त्वं मह्यं धनं यच्छसि |
तादर्थ्ये (for whom action is performed)	पिता पुत्राय धनं सम्पादयति|

वनाय वानाभ्याम् वनेभ्य:
रमायै रमाभ्याम् रमाभ्य:
नद्यौ नदीभ्याम् नदीभ्यः
हरये हरिभ्याम् हरिभ्य:
गुरवेगुरुभ्याम् जुरुभ्य:
भवते भवद्भ्याम् भवद्भ्यः
भवत्यै भवतीभ्याम् भवतीभ्यः

तस्मै ताभ्याम् तेभ्यः
तस्मै ताभ्याम् तेभ्यः
तस्यै ताभ्याम् ताभ्यः
मह्यम्/मे आवाभ्याम्/ नौ
अस्मभ्यम्/न:
तुभ्यम्/ते युवाभ्याम्/वाम्
युष्मभ्यम्/व:

To tell: कथ् (कथयति) Note: tell (chaturthi vibhakti) usage is different from speak (dvitiya vibhakti)	अहं तस्यै कथयामि I tell her अहं तां वदामि I speak to her अहं शिष्याय न कथयामि|
हेत्वर्थे: Purpose of action (जायते, कल्पते, भवते, especially)	कवि: कीर्त्यै काव्यं लिखति। अहं स्नानाय सरोवरं गच्छामि I go to the lake for a bath. व्यायामः आरोग्याय कल्पते। परोपकारः पुण्याय कल्पते। यौवनम् गर्वाय कल्पते।
One results in another	विद्या ज्ञानाय कल्पते। सः पठनाय विद्यालयं गच्छति | He goes to school to study.
तुमुन: कर्मपदात् चतुर्थी	सीता पुष्पाणि आनेतुम् उद्यानं गच्छन्ति। → सीता पुष्पेभ्यः उद्यानं गच्छन्ति।
तादर्थ्ये चतुर्थी	1. *प्रकृति - विकृतिभाव: यूपाय* दारु, कुण्डलाय हिरण्यम् 2. उपkaarya- उपकारभाव: भिक्षुकाय अन्नम्, विप्राय गौ:। *यूप: the sacrificial post used in cremation, etc.
Target of negative emotions (असूयति, ईर्ष्यति(to envy/hold grudge), क्रुध्यति/कुप्यति, द्रुह्यति)	विक्रयिक: ग्राहकाय द्रुह्यति। लक्ष्मी: पण्डिताय असूयति। नृपतय: शत्रुभ्य: कुप्यन्ते। नृपः बालकाय कुप्यति/क्रुध्यति |
Person who like (रुच् धातु)	बालाय मोदकं रोचते।
Object that is liked (स्पृ धातु)	बाल: मोदकाय स्पृह्यति।
यस्मै दर्शयति (to whom something is shown)	श्रीकृष्ण: अर्जुनाय विश्वरूपं दर्शयति|
That which is promised	नेतारः जनान् धनाय वाग्दानं कुर्वन्ति|
नम:, स्वाs(स्वाहा, स्वस्ति, स्वधा), स्वाहा (homam at home), स्वधा (in पित्रु कार्यं), वषट् (homam for devas)	रामाय नमः
Verb like गच्छति, याति, व्रजति	अथिति: गृहाय गच्छति बालिका शालयै/ शालां याति। रामः वनं/ वनाय व्रजति। राम: अतवीम्/ अतव्यै (forest) व्रजति।
विशिष्ट प्रयोग (special/ peculiar usages)	सीता रावणम् तृणाय मन्यते। गोविन्द: कृष्णाय युतकम् धारयति।

पञ्चमी (अपादान: से (पृथक होना))
Answer to कस्मात्/कुत:

रामात् रमाभ्याम् रामेभ्य:
वनात् वनाभ्याम् वनेभ्यः
रमायाः रमाभ्याम् रमाभ्यः
नद्याः नदीभ्याम् नदीभ्यः
हरेः हरिभ्याम् हरिभ्यः
गुरो: गुरुभ्याम् गुरुभ्यः

विभागस्य अवधि: - point of physical separation, अपादाने (place of seperation) पतति, गच्छति, आगच्छति, आनयति verbs take panchami।	बाला: वृक्षात् पतति। अहं शालाया: आगच्छामि। गङ्गा हिमालयात् प्रभवति।
For ekavachanam, you can also use तः ending (this is an अव्ययम्)	अहं मन्दिरत: ? आगच्छामि

भवतः भवद्भ्याम् भवद्भ्यः भवत्याः भवतीभ्याम् भवतीभ्यः तस्मात् ताभ्याम् तेभ्यः तस्मात् ताभ्याम् तेभ्यः तस्याः ताभ्याम् ताभ्यः मत् आवाभ्याम् अस्मत् त्वत् युवाभ्याम् युष्मत्	Comparison	श्यामः तस्मात् अनुजात् चतुरः
	हेत्वर्थे (to indicate 'because of')	ज्ञानं दानात् वर्धते|
	Object creating fear {भयम्, भीतिः, भीतः, भीः, बिभेति, त्रस्यति} भयस्य यत् मूलम् तस्मात् पञ्चमि भीत्रार्थानां भयहेतु।	मम सर्पात् भीतिः/ तरुण्यः कौमुद्याः नन्दन्ति। सा सर्पात् भीता।
	From whom/where it is {protected from, arise from, drive out from, bring from}, रक्षतिः (protect) , पाति, त्रायति Arise: उद् + भू (उद्भवति) Drive out: वृ (वारयति) Bring: आ + नी (आनयति) Throw : क्षिप् (क्षिपति) Receiving knowledge:	नृपः राज्यं दुर्जनेभ्यः रक्षति | भगवान् अपयात् रक्षितवान्। अहं चोरात् भयम् अनुभवामि | गङ्गा हिमालयात् उद्भवति। कृषकः अजां क्षेत्रात् वारयति | अहं फलानि आपणात् आनयामि | सः हस्तात् कन्दुकं क्षिपति | अहम् अध्यापकात् पाठं पठामि |
	outside: (बहिः)	गृहात् बहिः वृक्षः अस्ति |
	पूर्वः, परः (before, after)	भरतः लक्ष्मणत् पूर्वः।
	after: (अनन्तरं / परम् / ऊर्ध्वम्)	भोजनात् अनन्तरम् अहं फलं खादामि|
	before: (प्राक्)	भोजनात् प्राक् अपि अहं फलं खादामि।
	without: विना(Also used with the द्वितीया and तृतीया विभक्ति)	रामात् (रामं/रामेण) विना अहं गृहात् बहिः न गच्छामि|
	आरभ्य	शनिवारात् आरभ्य आगच्छतु|
	ऋते (meaning विना) only in पञ्चमी	व्याकरणत् ऋते शब्दज्ञानम् नास्ति।
षष्ठी (सम्बंधः का, की, के) सूत्रः षष्ठी शेषे। रमस्य रमयोः रामाणाम्* वनस्य वनयोः वनानाम् रमायाः रमायोः रमाणाम् नद्याः नद्योः नदीनाम् हरेः हर्योः हरीणाम् गुरोः गुर्योः गूरूणाम् भवतः भवतोः भवताम् भवत्याः भवत्योः भवतीनाम् तस्य तयोः तेषाम् तस्य तयोः तेषाम् तस्याः तयोः तासाम् मम/मे आवयोः/नौ अस्माकम्/नः तव/ते युवयोः/वाम् युष्माकम्/वः	Possession	एतत् मम पुस्तकम्। भगवतः सृष्टिः अद्भुता।
	how one is related to the other (जन्य - जनक भाव)	एषः मम पुत्रः।
	अवयव - अवयवि भाव (organ-organism)	मम हस्तौ कम्पेते।
	One person is singled out. , to show comparison among - निर्धारण षष्टि	पाण्डवानां धर्मराजः श्रेष्ठः।
		ताराणां गणनम् न शक्यम्। रामस्य गमनम् दुःखकरम्। कथायाः कथनम् आसक्तिकरम् आसीत्।
	Certain कृदन्त ल्युडन्तः, अनीयर	सा नद्याः उत्तरणं करोति। लुकाहितां मम/मया करणीयम्। एषः पाठः छात्राणां/ चातत्रैः पतितव्यम् राक्षसाः रामस्य/रामेण वन्ध्याः तव/त्वया कार्यं करणीयम्।
	Both the one doing and one for which it is done When both are present, कर्मा get shasti and karta gets pratama or	कृष्णस्य (कर्मा) भजनं/ कल्यानारामस्य (कर्ता) भजनं रघुवंशस्य कर्ता कालिदासः। लोकस्य सृष्टिः भगवता कृता। सः उत्तमश्लोकान् रचयति → सः

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
<table>
<tr><td>thritiya: लोकस्य सृष्टि:भगवता कृता।</td><td>उत्तमश्लोकानाम् रचनं करोति।</td></tr>
<tr><td>अन्ते, मध्ये, समीपं</td><td>नगरस्य मध्ये उद्यानम् अस्ति।</td></tr>
<tr><td>उपरि, अध:, पुरत:, अग्रे, , समक्षम्, प्रक्ष्चात्/पृष्ठत:, दक्षिणत:, वामत:, कृते</td><td>तव कृते अहं गच्छामि</td></tr>
<tr><td>तुल्य:(equal) समस्तुल्य:, सदृश:/सदृशी/सदृशम्,सदृक्ष:/क्षा/क्षम् ,सदृक्/सदृक्/सदृक्, सम:/समा/समम्, तुल्य:/तुल्या/तुल्यम्</td><td>पितु: सम:|
भवान् ईश्वरस्य तुल्य: अस्ति|</td></tr>
<tr><td>कर्मणि षष्ठी / विभज्य प्रयोग:</td><td>पिता धनं गणयति| पिता धनस्य गणनां करोति|
अहं पुस्तकं पठामि| अहं पुस्तकस्य पठनं करोमि</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>सप्तमी (अधिकरण: में, पर)
क्रियायाः विषये 'कुत्र', 'कदा' अधिकरणम् (where the action happens) आधारोऽधिकरणम्
<table>
<tr><td>रमे रामयोः रामेषु
वने वनयोः वनेषु
रमायाम् रमयोः रमासु
नद्याम् नद्योः नदीषु
हरौ हरयोः हरिषु
गुरौ गुर्वोः गुरुषु
भवति भवतोः भवत्सु
भवताम् भवत्योः भवतीषु</td></tr>
<tr><td>तस्मिन् तयोः तेषु
तस्मिन् तयोः तेषु
तस्याम् तयोः तासु
मयि आवयोः अस्मासु
त्वयि युवयोः युष्मासु</td></tr>
</table>
</td>
<td>
<table>
<tr><td colspan="2">Location, answer to कुत्र (use plural for city: कर्णाटकेषु) (देशादि:)
1. औपश्लेषिक अधिकरणम् indicating things that were together for sometime in/on/at फलानि वृक्षे अस्ति|
2. अभिव्यापक अधिकरणम् (something which pervades everything) शरीरे प्राणः अस्ति|</td></tr>
<tr><td>Time, answer to कदा (indicates काल)</td><td>अहम् एकवादने भोजनं करोमि।</td></tr>
<tr><td>स्निह् (स्निह्यति)</td><td>Whoever you love, falls into the सप्तमी विभक्ति | सीता रामे स्निह्यति</td></tr>
<tr><td>Word that denotes person/thing for whom/which liking, devotion and respect are shown. वैषयिक अधिकरणम् - स्निह्यति, विश्वसति?</td><td>ज्येष्ठे श्रद्धा, मातृभूमौ प्रीतिः भवतु। भक्ति: शम्भौ भवतु।
रामे भक्ति: रामभक्ति:</td></tr>
<tr><td>One person is singled out निर्धारण सप्तमी</td><td>मानवेषु क्षत्रियाः शूरा:।</td></tr>
<tr><td>'In matter of' or 'concerning'</td><td>विनये राम: प्रथम:| भक्त्यां प्रह्लादः उत्तम:|</td></tr>
<tr><td>With verbs indicating movement पतति, स्थापयति, क्षिपति, प्रेषयति, प्रविशति</td><td>अहं गृहे पत्रं प्रेषयामि| अहं विद्यालये प्रविशयामि?| बाला: नद्यां पाषनानि क्षिपन्ति|</td></tr>
<tr><td>With कुशल:, निपुणः</td><td>अर्जुनः धनुर्विध्यायां निपुणः|</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>सम्बोधन (Calling out to or addressing Rama)</td>
<td>हे राम! हे रामौ! हे रामा:!
हे वन्! हे वने! हे वनानि!
हे रमे! हे रमे! हे राम:!
हे अम्ब! हे अम्बे! हे अम्बा:!
हे नदि! हे नद्यौ! हे नद्यः!
हे हरे! हे हरी! हे हरयः!
हे मते! हे मती! हे मतय:!
हे भवान्! हे भवन्तौ! हे भवन्त:!</td>
</tr>
</table>

णत्वम्

१. In places marked with * in (III, VI), न becomes ण when there is र (रेफ:) or ष (क्ष्, षकार:) or ऋ (ऋकार:) in the pada that changes .
For न to stay न, at least one letter between र्/ष् ____ न् , must be from the list below. Also न् must not be the last letter.
व्यवधायकवर्णा:
च छ ज झ ञ
ट ठ ड ढ ण
त थ द ध न
श स

Alternate explanation:
For न to become ण, all the letters between र्/ष् ____ न, must be अट् (स्वरा: + ह्, य्, व्, र्) or क वर्ग (क ख ग घ ङ) or प varga (प् फ ब् भ् म्). अव्यवधायकवर्णा
In रामेण, र्, आ+म्+ए, न, the presence of म्, makes न go to ण.
In महाराजेन, र्, आ, ज्, ए , न, the presence of ज् makes न stays न.

- In samasta pada where it becomes the name of the person, the rule extends to the new pada also. Example: शूर्पणखा?, the रक्षसि. If you want to call your friend, you can only call her शूर्पनखा though.
- Example in नरसिंह, it does not change because र is in the previous pada. Also, in words that automatically end in र or ष will automatically take on ण.
- Note that न् doesn't change anywhere.
- This rule applies only within a पद and does not apply across पद boundary in a समस्तपद unless the समास is a proper noun (famous) like राम-अयनम् = रामायणम्। त्रिनवतिः and चतुर्नवतिः are just regular समासाs. सूत्रमस्ति ८.४.१ रषाभ्यां नो णः समानपदे

२. सु becomes षु in saptami बहुवचन # when the letters preceding सु are इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ओ and क varga (क ख ग घ ङ).

	सुत्र for पुंलिङ्गः	सूत्र for नपुंसकलिङ्ग	सूत्र for स्त्लिङ्गा
अ/ आ	**राम (पु)** राम: रामौ रामा: रामम् रामौ रामान् रामेण रामाय रामात् रामस्य रामे [एन, आय, आत्/आद्, स्य, ए], रामेण रामाभ्याम् रामैः रामाय रामाभ्याम् रामेभ्यः रामात् रामाभ्याम्रामेभ्यः रामस्य रामयोः रामाणाम् रामे रामयोः रामेषु हे राम हे रामौ हे रामाः एवं गोविन्द:, मुकुन्द:, कृष्ण:, वृक्ष:, विकास:, देवालय:,... **सर्वनाम शब्द 'सर्व' (पु)** सर्व: सर्वौ सर्वे सर्वम् सर्वौ सर्वान् सर्वेण सर्वस्मै सर्वस्मात् सर्वस्य सर्वस्मिन् [न, स्मै, स्मत्, स्य, स्मिन्] सर्वेण सर्वाभ्याम् सर्वैः सर्वस्मै सर्वाभ्याम् सर्वेभ्यः सर्वस्मात् सर्वाभ्याम् सर्वेभ्यः सर्वस्य सर्वयोः सर्वेषाम् सर्वस्मिन्सर्वयोः सर्वेषु हे सर्व हे सर्वौ हे सर्वे	**वनम् (न. पु)** वनम् वने वनानि वनम् वने वनानि वनेन, वनाय, वनात्, वनस्य, वने [एन, आय, आत्/आद्, स्य, ए], वनेन वनाभ्याम् वनैः वनाय वनाभ्याम् वनेभ्यः वनात् वनाभ्याम् वनेभ्यः वनस्य वनयोः वनानाम् वने वनयोः वनेषु हे वन, हे वने, हे वनानि एवं ज्ञानम् **नपुंसकलिङ्ग सर्वनाम 'सर्व ' शब्द** सर्वम् सर्वे सर्वाणि सर्वम् सर्वे सर्वाणि हे सर्वे हे सर्वे हे सर्वाणि सिष्टं पुल्लिङ्गवत्	**रमा (स्त्री)** रमा रमे रमा: रमाम् रमे रमा: रमया, रमायै, रमाया: रमाया: रमायाम् [या, यै, या:, या:, याम्] रमया रमाभ्याम् रमाभिः रमायै रमाभ्याम् रमाभ्यः रमायाः रमाभ्याम् रमाभ्यः रमायाः रमयोः रमाणाम् रमायाम् रमयोः रमासु हे रमे हे रमे हे रमाः **सर्वनाम स्त्रीलिङ्ग सर्वा शब्दः** सर्वा सर्वे सर्वा: सर्वाम् सर्वे सर्वा: सर्वया सर्वस्यै सर्वस्या: सर्वस्याः सर्वस्याम् सर्वाभि: सर्वासाम् सर्वासु सर्वयो: सर्वयो: सर्वाभ्याम् सर्वाभ्य: हे सर्वे हे सर्वे हे सर्वा:

<table>
<tr>
<td>इ/ई</td>
<td>हरि (पु)
हरिः हरी हरयः
हरिम् हरी हरी न्
हरिणा, हरये, हरेः हरेः हरौ [ना, ये, एः, एः, औ]
हरिणा हरिभ्याम् हरिभिः
हरये हरिभ्याम्   हरिभ्यः
हरेः   हरिभ्याम्   हरिभ्यः
हरेः   हर्योः   हरीणाम्
हरौ   हर्योः   हरिषु
हे हरे हे हरी हे हरयः
एवं रविः, कविः, मुनिः, यतिः, पाणिः, अग्निः, कपिः,...
ग्रामणी (पु) (deity of a village)
ग्रामणीः ग्रामण्यौ ग्रामण्यः
ग्रामण्यम् ग्रामण्यौ ग्रामण्यः
ग्रामण्या ग्रामणीभ्याम् ग्रामणीभिः
ग्रामण्ये ग्रामणीभ्याम् ग्रामणीभ्यः
ग्रामण्यः ग्रामणीभ्याम् ग्रामणीभ्यः
ग्रामण्यः ग्रामण्योः ग्रामण्याम्
ग्रामण्याम् ग्रामण्योः ग्रामणीषु
हे ग्रामणीः हे ग्रामण्यौ हे ग्रामण्यः
पति शब्दः
पतिः पती पतयः
पतिम् पती पतीन्
पत्या पत्ये पत्युः पत्युः पत्यौ [या, ए, युः, युः, त्यौ]
पत्या पतिभ्याम् पतिभिः
पत्ये पतिभ्याम् पतिभ्यः
पत्युः पतिभ्याम् पतिभ्यः
पत्युः पत्योः पतीनाम्
पत्यौ पत्योः पतिषु
हे पते हे पती हे पतयः</td>
<td>वारि (न. पु)
वारि वारिणि वारीणि (2)
वारिणा, वारिणे, .
वारिणा, वारये, वारेः वारेः वारौ [ना, ये, एः, एः, औ]
वारिणा वारिभ्याम् वारिभिः
वारिणे   वारिभ्याम् वारिभ्यः
वारिणः वारिभ्याम् वारिभ्यः
वारिणः वारिणोः वारीणाम्
वारिणि वारिणोः वारिषु
हे वारि/वारे हे वारिणी हे वारीणि

अक्षि (न. पुं)
अक्षि   अक्षिणी अक्षीणि
अक्षि   अक्षिणी अक्षीणि
अक्ष्णा   अक्षिभ्याम्   अक्षिभिः
अक्ष्णे   अक्षिभ्याम्   अक्षिभ्यः
अक्ष्णः   अक्षिभ्याम्   अक्षिभ्यः
अक्ष्णः   अक्ष्णोः अक्ष्णाम्
अक्ष्णि, अक्षणि   अक्ष्णोः अक्षिषु
हे अक्षि, हे अक्षे हे अक्षिणी हे अक्षीणि

सखी (पु)
मित्रम् इच्छति सः, मित्रम् इव आचरति सः
सखा   सखायौ सखायः
सखायम् सखायौ सख्यः
सख्या सखीभ्याम् सखीभिः
सख्ये सखीभ्याम् सखीभ्यः
सख्युः सखीभ्याम् सखीभ्यः
सख्युः   सख्योः   सख्याम्
सख्यौ   सख्योः   सखीषु
हे सखीः हे सखायौ हे सखायः</td>
<td><table><tr><td>मति (स्त्री)
मतिः मती मतयः
मतिम् मती मतीः
मत्या, मत्यै,
मत्याः मत्याः
मत्याम् [या, यै, याः, याः, याम्]
मत्या, मतये,
मतेः, मतेः, मतौ [या, ये, एः, एः, औ],
मत्या मतिभ्याम् मतिभिः
मतये/मत्यै मतिभ्याम् मतिभ्यः
मतेः/मत्याः मतिभ्याम् मतिभ्यः

मतेः/मत्याः मत्योः मतीनाम्
मतौ/मत्याम् मत्योः मतिषु
हे मते हे मती हे मतयः</td>
<td>नदी (स्त्री)
नदी नद्यौ नद्यः
नदीम् नद्यौ नदीः
नद्या, नद्यै, नद्याः
नद्याः नद्याम् [या, यै, याः, याः, याम्]
नद्या नदीभ्याम् नदीभिः
नद्यै नदीभ्याम् नदीभ्यः
नद्याः नदीभ्याम् नदीभ्यः
नद्याः नद्योः नदीनां,
नद्याम् नद्योः नदीषु
हे नदि हे नद्यौ हे नद्यः

लक्ष्मी goes as लक्ष्मीः लक्ष्म्यौ लक्ष्म्यः</td></tr>
<tr><td>गौरी शब्द (स्त्री)
गौरी गौर्यौ गौर्यः
गौरीम् गौर्यौ गौरीः
गौर्या गौर्यै गौर्याः
गौर्याः गौर्याम्
गौरीभिः
गौरीणाम् गौरीषु
गौर्योः (2)
गौरीभ्याम्
गौरीभ्यः
हे गौरि हे गौर्यौ हे गौर्यः
IN स्त्री शब्द, for II वि स्त्रियम्/स्त्रीम् स्त्रियौ स्त्रियः/स्त्रीः</td>
<td>श्री शब्द (स्त्री)
श्रीः श्रियौ श्रियः
श्रियम् श्रियौ श्रियः
श्रिया, [श्रियै, श्रियाः, श्रियाः, श्रियाम्], [श्रिये, श्रियः, श्रियः, श्रियि]
श्रियः श्रीणाम्/श्रीयाम् श्रीषु
श्रियोः(२)
श्रीभ्याम्, श्रीभ्यः
हे श्रीः हे श्रियौ हे श्रियः</td></tr></table></td>
</tr>
<tr>
<td>उ/ऊ</td>
<td>गुरु (पु)
गुरुः गुरू गुरवः
गुरुम् गुरू गुरून्
गुरुणा गुरवे गुरोः गुरोः गुरौ [ना, ए, ओः ओः औ]
गुरुणा गुरुभ्याम् गुरुभिः
गुरवे गुरुभ्याम्   गुरुभ्यः
गुरोः गुरुभ्याम्   गुरुभ्यः</td>
<td>मधु (नपुं)
मधु मधुनी मधूनि (2)
मधुना मधूने मधुनः मधुनः मधुनि
मधुभिः मधूनाम् मधुषु
मधुनोः (2)
हे मधु/मधो, हे मधुनी, हे मधूनि

अभू (पु)</td>
<td><table><tr><td>धेनु शब्दः (स्त्री)
धेनुः धेनू धेनवः
धेनुम् धेनू धेनूः
धेन्वा
धेन्वै, धेन्वाः,
धेन्वाः धेंवाम</td>
<td>वधू शब्दः(स्त्री)
वधूः वध्वौ वध्वः
वधूम् वध्वौ वधूः</td></tr></table></td>
</tr>
</table>

	गुरोः गुर्वोः गुरूणाम् गुरौ गुर्वोः गुरुषु हे गुरो हे गुरू हे गुरवः **स्वयंभू (पु)** स्वयंभू: स्वयंभुवौ स्वयंभुव: स्वयंभुवम् स्वयंभुवौ स्वयंभुव: स्वयंभुवा स्वयंभुवे स्वयंभुव: स्वयंभुव: स्वयंभुवि [वा, ए, ओ: ओ: औ] स्वयंभुवा स्वयंभूभ्याम् स्वयंभूभि: स्वयंभुवे स्वयंभूभ्याम् स्वयंभूभ्य: स्वयंभुव: स्वयंभूभ्याम् स्वयंभूभ्य: स्वयंभुव: स्वयंभुवो: स्वयंभूवाम् स्वयंभुवि स्वयंभुवो: स्वयंभूषु हे स्वयंभू: हे स्वयंभुवौ हे स्वयंभुव:	अभू: अभ्वौ अभ्वा: अभुम् अभ्वौ अभून् अभ्वा अभ्वे अभ्व: अभ्व: अभ्व: अभ्वि अभूभि: अभ्वाम् अभूषु अभ्वो:(2) अभूभ्याम् अभूभ्य:	धेनवे, धेनोः, धेनोः, धेनौ धेनुभि: धेनूनाम्, धेनुषु, धेन्वोः, , धेन्वो: धेनुभ्याम्, धेनुभ्य: हे धेनो हे धेनू धेनव: — वध्वा, वध्वै, वध्वा:, वध्वा:, वाध्वाम् वधूभि:, वधूनाम्, वधूषु, वध्वो:(2) वधूभ्याम् वधूभ्य: हे वधू: हे वध्वौ हे वध्व:
ऋ	**धातृ** (one who protects) धाता धातारौ धातार: धातारं धातारौ धातॄन् धात्रा धात्रे धातु: धातु: धातरि [आ, ए, उ:, उ:, इ] धात्रा धातृभ्याम् धातृभि धात्रे धातृभ्याम् धातृभ्य: धातु: धातृभ्याम् धातृभ्य: धातु: धात्रो: धातृनां धातरि धात्रो: धातृषु हे धातः हे धातारौ हे धातार: **पितृ** (पु) father पिता पितरौ पीतर: पितरं पितरौ पित्रॄन् हे पित: हे पितरौ हे पीतर: Rest is same as धातृ shabda	**धातृ** (the clan of people protecting)(नपुं) धातृ धातृणी धातृणि (१,२) धात्रा - धातृणा, धात्रे - धातृणए, धातु: - धातृण:, धातु: - धातृण:, धातरि-धातृणि धातृभि:, धात्रूणाम्, धात्रुषु, धात्रो:- धातृणो (६,७) धातृभ्याम्, धातृभ्य: हे धात: - धातृ हे धातृणी हे धातृणि	**स्वसृ** (sister) धीर्गा variety **(स्त्री)** स्वसा स्वसारौ स्वसार: स्वसारं स्वसारौ स्वसॄ: [आ, ए, उ:, उ:,इ] स्वस्रा: स्वसृभ्याम् स्वसृभि: स्वस्रे स्वसृभ्याम् स्वसृभ्य: स्वसु: स्वसृभ्याम् स्वसृभ्य: स्वसु: स्वस्रो: स्वसृणाम् स्वसरि स्वस्रो: स्वसृषु हे स्वस: हे स्वसारौ हे स्वसार: **माता** शब्द् (ह्रस्व) mother **(स्त्री)** माता मातरौ मातर: मातरं मातरौ मात्रॄ: मात्रा मात्रे मातु: मातु: मातरि [आ, ए, उ:, उ: रि] मातृभि: मात्रूणाम् मातृषु मात्रो: (२), मातृभ्याम् मातृभ्य: हे मातः हे मातरौ हे मातर:
ओ/ औ	**गो: (cow)** गौ: गावौ गावः गाम् गावौ गा: गवा गवे गो: गो: गवि [आ, ए, अ:, अ:, इ] गवा गोभ्याम् गोभि: गवे गोभ्याम् गोभ्य: गो: गोभ्याम् गोभ्य: गो: गवो: गवाम् गवि गवो: गोषु हे गौ: हे गावौ हे गावः		**नौ (स्त्री)** नौ: नावौ नाव: नावम् नावौ नाव: नावा नावे नाव: नाव: नावौ नौ: नौभि: नावाम् नौषु नावो:(2) नौभ्याम् नौभ्य: हे नौ: हे नावौ हे नाव:
त्	**१. मरुत् (पु)** मरुत् मरुतौ मरुत: मरुतम् मरुतौ मरुत: मरुता मरुते मरुत: मरुत: मरुति [अ, ए, अ:, अ:, इ] मरुता मरुद्भ्याम् मरुद्भिः मरुते मरुद्भ्याम् मरुद्भ्यः मरुत: मरुद्भ्याम् मरुद्भ्यः मरुत: मरुतो: मरुताम् मरुति मरुतो: मरुत्सु हे मरुत् हे मरुतौ हे मरुत: मरुतो:(ओ:) Both पुल्लिङ्ग and स्त्रीलिङ्ग have the same form in this variety. **सत् (पु)** सन् सन्तौ सन्तः	**3. भगवत् (पु) words ending in वत्, मत्, वत् → वान्, मत् → मान्** भगवान् भगवन्तौ भगवन्त: भगवन्तम् भगवन्तौ भगवत: भगवता भगवते भगवत: भगवत: भगवति [अ, ए, अ:, अ:, इ] भगवता भगवद्भ्याम् भगवद्भि: भगवते भगवद्भ्याम् भगवद्भ्य: भगवत: भगवद्भ्याम् भगवद्भ्य: भगवत: भगवतो: भगवतां भगवति भगवतो: भगवत्सु हे भगवान् हे भगवन्तौ हे भगवन्त: **२. जगत् (नपुं)** जगत्- द् जगती जगन्ति (१,२) जगता जगते जगत: जगत: जगति जगता जगद्भ्याम् जगद्भि:	**4. पचत् (पु)** पचन् पचन्तौ पचन्त: पचन्तम् पचन्तौ पचत: पचता, पचते, पचत:, पचत:, पचति पचता पचद्भ्यां पचद्भि: पचते पचद्भ्यां पचद्भ्य: पचत: पचद्भ्यां पचद्भ्य: पचत: पचतो: पचताम् पचति पचतो: पचत्सु, हे पचन् हे पचन्तौ हे पचन्त: **5. महत् (पु)** महान् महान्तौ महान्तः महान्तम् महान्तौ महत: महता महते महत: महत: महति महता महद्भ्याम् महद्भि:

	सन्तम् सन्तौ सतः सता सद्भ्याम् सद्भिः सते सद्भ्याम् सद्भ्यः सतः सद्भ्याम् सद्भ्यः सतः सतोः सताम् सति सतोः सत्सु हे सन् हे सन्तौ हे सन्तः **सत् (स्त्री)** सती सत्यौ सत्यः सतीम् सत्यौ सतीः सत्या सतीभ्याम् सतीभिः सत्यै सतीभ्याम् सतीभ्यः सत्याः सतीभ्याम् सतीभ्यः सत्याः सत्योः सतीनाम् सत्याम् सत्योः सतीषु हे सति! हे सत्यौ! हे सत्यः!	जगते जगद्भ्याम् जगद्भ्यः जगतः जगद्भ्याम् जगद्भ्यः जगतः जगतोः जगताम् जगति जगतोः जगत्सु हे जगत्- द् हे जगती हे जगन्ति **सत् (नपुं)** सत् / सद् सती सन्ति सत् / सद् सती सन्ति सत् / सद् सती सन्ति सता सद्भ्याम् सद्भिः सते सद्भ्याम् सद्भ्यः सतः सद्भ्याम् सद्भ्यः सतः सतोः सताम् सति सतोः सत्सु	महते महद्भ्याम् महद्भ्यः महतः महद्भ्याम् महद्भ्यः महतः महतोः महताम् महति महतोः महत्सु हे महान् हे महान्तौ हे महान्तः **योषित्(स्त्री)** योषित् योषितौ योषितः योषितम् योषितौ योषितः योषिता योषिद्भ्याम् योषिद्भिः योषिते योषिद्भ्याम् योषिद्भ्यः योषितः योषिद्भ्याम् योषिद्भ्यः योषितः योषितोः योषिताम् योषिति योषितोः योषित्सु हे योषित्हे योषितौ हे योषितः
न्	**1. आत्मन् (पु)** आत्मा आत्मानौ आत्मान: आत्मानम् आत्मानौ आत्मन: [आ, ए, अ:, अ:,इ] आत्मना आत्मभ्याम् आत्मभि: आत्मने आत्मभ्याम् आत्मभ्य: आत्मन: आत्मभ्याम् आत्मभ्य: आत्मन: आत्मनो: आत्मनाम् आत्मनि आत्मनो: आत्मसु हे आत्मन् हे आत्मानौ हे आत्मान: ब्रह्मा (पु, creator) ब्रह्मम् (नपुं, consciousness) **2. करिन् (पु)** करी करिणौ करिण: करिणम् करिणौ करिण: करिणा, करिणे , करिण: करिण: करिणि करिणा करिभ्याम्, करिभि: करिणे करिभ्याम्, करिभ्य: करिण: करिभ्याम्, करिभ्य: करिण: करिणो: करिणाम् करिणि करिणो: करिषु हे कारिन् हे करिणौ हे करिण:	**5. नामन् (नपुं)** (संज्ञा/ kind or form) नाम नामनी-नाम्नी नामानि नाम नामनी-नाम्नी नामानि नाम्ना नामभ्याम् नामभिः नाम्ने नामभ्याम् नामभ्यः नाम्नः नामभ्याम् नामभ्यः नाम्नः नाम्नोः नाम्नाम् नाम्नि नाम्नोः नामसु हे नाम-हे नामन् हे नामनी-हे नाम्नी हे नामानि **अहन् (नपुं)** (दिन) अहः अहनी-अह्नी अहानि{१,२} अह्ना अहोभ्याम् अहोभिः अह्ने अहोभ्याम् अहोभ्यः अह्नः अहोभ्याम् अहोभ्यः अह्नः अह्नोः अह्नाम् अहनि-अह्नि अह्नोः अहःसु-अहस्सु हे अहः हे अहनी-हे अह्नी हे अहानि **ब्रह्म(नपुं)** ब्रह्म ब्रह्मणी ब्रह्माणि {१,२} ब्रह्मणा ब्रह्मभ्याम् ब्रह्मभिः ब्रह्मणे ब्रह्मभ्याम् ब्रह्मभ्यः ब्रह्मणः ब्रह्मभ्याम् ब्रह्मभ्यः ब्रह्मणः ब्रह्मणोः ब्रह्मणाम् ब्रह्मणि ब्रह्मणोः ब्रह्मसु हे ब्रह्म-हे ब्रह्मन् हे ब्रह्मणी हे ब्रह्माणि **सीमन् (स्त्रि)** सीमा सीमानौ सीमानः सीमानम्सीमानौ सीम्नः सीम्ना सीमभ्याम् सीमभिः सीम्ने सीमभ्याम् सीमभ्यः सीम्नः सीमभ्याम् सीमभ्यः सीम्नः सीम्नोः सीम्नाम् सीम्नि / सीमनि सीम्नोः सीमसु हे सीमन्हे सीमानौ हे सीमानः	**3. राजन् (पु)** राजा राजानौ राजान: राजानम् राजानौ राज्ञ: राज्ञा, राज्ञे राज्ञ: राज्ञ: राज्ञि राज्ञा राजभ्याम् राजभि: राज्ञे राजभ्याम् राजभ्य: राज्ञ: राजभ्याम् राजभ्य: राज्ञ: राज्ञो: राज्ञाम् राज्ञि राज्ञो: राजसु हे राजन् हे राजानौ हे राजान: When राजन् शब्द has a prefix, like महात्, it becomes महाराजः (अकारान्त). **4. वृत्रहन् (पु)** वृत्रहा वृत्रहणौ वृत्रहण: वृत्रहनम् वृत्रहणौ वृत्रघ्ण: वृत्रघ्णा वृत्रघ्णे वृत्रघ्ण:वृत्रघ्ण: वृत्रघ्णि वृत्रघ्णा वृत्रहभ्याम् वृत्रहभि: वृत्रघ्णे वृत्रहभ्याम् वृत्रहभ्य: वृत्रघ्ण: वृत्रहभ्याम् वृत्रहभ्य: वृत्रघ्ण: वृत्रघ्नो: वृत्रघ्नाम् वृत्रघ्णि वृत्रघ्नो: वृत्रहसु हे वृत्रहन् हे वृत्रहणौ हे वृत्रहण: **पथिन् (पु)** पन्थाः पन्थानौ पन्थानः पन्थानम् पन्थानौ पथः पथा पथिभ्याम् पथिभिः पथे पथिभ्याम् पथिभ्यः पथः पथिभ्याम् पथिभ्यः पथः पथोः पथाम् पथि पथोः पथिषु हे पन्थाः हे पन्थानौ हे पन्थानः
स्	**1. वेधस् (पु)** (ब्रह्मा) वेधा: वेधसौ वेधस: वेधसम् वेधसौ वेधस: वेधसा वेधसे वेधस: वेधस: वेधसि [आ, ए, अ:, अ:, इ]	**3. मनस् (नपुं)** मनः मनसी मनांसि मनः मनसी मनांसि मनसा मनोभ्याम् मनोभिः मनसे मनोभ्याम् मनोभ्यः	**अदस् (पु)** (यह) असौ अमू अमी अमुम् अमू अमून् अमुना अमुष्मै अमुस्मात् - द् अमुष्य अमुष्मिन्

	वेधोभिः वेधसाम्, वेधः सु वेधसोः (2) वेधोभ्याम् वेधोभ्यः हे वेधाः हे वेधसौ हे वेधसः **2. प्रचेतस् (पु)** प्रचेतः प्रचेतसौ प्रचेतसः प्रचेतसम् प्रचेतसौ प्रचेतसः Rest is similar to वेधस् शब्दः **5. विद्वस् (पु)** विद्वान् विद्वांसौ विद्वांसः विद्वाम्सम् विद्वाम्सौ विदुषः विदुषा विदुषे विदुषः विदुषः विदुषि विद्वद्भिः विदुषाम् विद्वत्सु विदुषोः (2) विद्वद्भ्याम् विद्वद्भ्यः हे विद्वन् हे विद्वांसौ हे विद्वांसः **पुंस् (पु) पुरुष** पुमान् पुमांसौ पुमांसः पुमांसम् पुमांसौ पुंसः पुंसा पुंसे पुंसः पुंसः पुंसि पुंभिः पुंसाम् पुंसु पुंसोः(2) पुम्भ्याम् पुम्भ्यः हे पुमन् हे पुमांसौ हे पुमांसः	मनसः मनोभ्याम् मनोभ्यः मनसः मनसोः मनसाम् मनसि मनसोः मनस्सु-मनःसु हे मनः हे मनसी हे मनांसि **वपुस् (न.पु)** वपुः वपुषी वपुम्षी वपुः वपुषी वपुम्षी वपुषा वपुषे वपुषः वपुषः वपुषि वपूर्भिः वपुषाम् वपुषु वपुषोः(2) वपुभ्याम् वपुभ्यः **4. धनुस् (नपुं)** धनुः धनुषी धनूंषि (१,२) धनुषा धनुषे धनुषः धनुषः धनुषि धनुर्भिः धनुषाम् धनुषु धनुषोः(2) धनुर्भ्यां धनुर्भ्यः	अमूभिः अमीषाम् अमीषु अमुयोः (2) अमूभ्याम् अमूभ्यः **अदस् (नपुं)** अदः अमू अमूनि (१,२) अमुना अमुष्मै अमुष्मात् - द् अमुष्य। अमुष्मिन् अमीभिः अमीषाम् अमीषु अमुयोः (2) अमूभ्याम् अमीभ्यः **अदस् (this lady) (स्त्री)** असौ अमू अमूः अमूम् अमू अमूः अमुया, अमुयै, अमुयाः, अमुयाः अमुष्याम् अमूभिः अमूषाम्, अमूषु, अमुयोः(2) अमूभ्याम् अमूभ्यः
द्	**सुपाद् (पु)** one with beautiful legs सुपात् - द् सुपादौ सुपादः सुपादम् सुपादौ सुपदः सुपदा सुपदे सुपदःसुपदः सुपदि सुपाद्भिः सुपदाम् सुपात्सु सुपदोः(2) सुपद्भ्याम् सुपाद्भ्यः हे सुपात् - द् हे सुपादौ हे सुपादः	**हृद् (नपुं)** हृद्, हृत् हृदी हृन्दि हृद्, हृत् हृदी हृन्दि हृदा हृद्भ्याम् हृद्भिः हृदे हृद्भ्याम् हृद्भ्यः हृदः हृद्भ्याम् हृद्भ्यः हृदः हृदोः हृदाम् हृदि हृदोः हृत्सु हे हृद्/हृत् हे हृदी हे हृन्दि	**आपद् (स्त्री)** आपद्/ आपत् आपदौ आपदः आपदम् आपदौ आपदः आपदा आपद्भ्याम् आपद्भिः आपदे आपद्भ्याम् आपद्भ्यः आपदः आपद्भ्याम् आपद्भ्यः आपदः आपदोः आपदाम् आपदि आपदोः आपत्सु हे आपद्/ आपत् हे आपदौ हे आपदः
ज्	**वणिज्** (विश्वधृज् also goes similarly) वणिक् वणिजौ वणिजः वणिजम् वणिजौ वणिजः वणिजा वणिजे वणिजः वणिजः वणिजि वणिग्भिः वणिजाम् वणिक्षु वणिजोः (2) वणिग्भ्याम् वणिग्भ्यः हे वणिक् हे वणिजौ हे वणिजः	**स्रज् (स्त्री)** स्रक् / स्रग् स्रजौ स्रजः स्रजम् स्रजौ स्रजः स्रजा स्रग्भ्याम् स्रग्भिः स्रजे स्रग्भ्याम् स्रग्भ्यः स्रजः स्रग्भ्याम् स्रग्भ्यः स्रजः स्रजोः स्रजाम् स्रजि स्रजोः स्रक्षु हे स्रक् / हे स्रग् हे स्रजौ हे स्रजः	**राज् (पु)** राट् / राड् राजौ राजः राजम् राजौ राजः राजा राड्भ्याम् राड्भिः राजे राड्भ्याम् राड्भ्यः राजः राड्भ्याम् राड्भ्यः राजः राजोः राजाम् राजि राजोः राट्त्सु / राट्सु हे राट् / हे राड् हे राजौ हे राजः
प्	**गुप् (पु)** गुप्/ गुब् गुपौ गुपः गुपम् गुपौ गुपः गुपा गुब्भ्याम् गुब्भिः गुपे गुब्भ्याम् गुब्भ्यः गुपः गुब्भ्याम् गुब्भ्यः गुपः गुपोः गुपाम् गुपि गुपोः गुप्सु हे गुप् / हे गुब् हे गुपौ हे गुपः	**स्वप् (नपुं)** स्वप् / स्वब् स्वपी स्वाम्पि / स्वम्पि स्वप् / स्वब् स्वपी स्वाम्पि / स्वम्पि स्वपा स्वद्भ्याम् स्वद्भिः स्वपे स्वद्भ्याम् स्वद्भ्यः स्वपः स्वद्भ्याम् स्वद्भ्यः स्वपः स्वपोः स्वपाम् स्वपि स्वपोः स्वप्सु हे स्वप् / हे स्वब् हे स्वपी हे स्वाम्पि / हे स्वम्पि	**अप् (स्त्री) नित्यबहु** आपः अपः अद्भिः अद्भ्यः अद्भ्यः अपाम् अप्सु हे आपः
च्	**प्राञ्च् (पु)** प्राङ् प्राञ्चौ प्राञ्चः प्राञ्चम् प्राञ्चौ प्राचः प्राचा प्राग्भ्याम् प्राग्भिः प्राचे प्राग्भ्याम् प्राग्भ्यः प्राचः प्राग्भ्याम् प्राग्भ्यः प्राचः प्राचोः प्राचाम्		

	प्राचि प्राचोः प्राक्षु हे प्राङ् हे प्राञ्चौ हे प्राञ्चः		
श्/म्	**कीदृश् (पु)** कीदृक् - ग् कीदृशौ कीदृश: कीदृशम् कीदृशौ कीदृश: कीदृशा कीदृशे कीदृश: कीदृश: कीदृशि कीदृग्भि: कीदृशाम् कीदृश: कीदृक्षु कीदृशो:(2) कीदृग्भ्याम् कीदृग्भ्य: हे कीदृक् - ग् हे कीदृशौ हे कीदृश:	**विश् (पु)** goes as विट् - ड विशौ विश: विट् / विड् विशौ विशः विशम् विशौ विशः विशा विड्भ्याम् विड्भिः विशे विड्भ्याम् विड्भ्यः विशः विड्भ्याम् विड्भ्यः विशः विशोः विशाम् विशि विशोः विट्त्सु / विट्सु विट् / विड् विशौ विशः	**दृश् (स्त्री)** दृक्, दृग्दृशौ दृशः दृशम् दृशौ दृशः दृशा दृग्भ्याम् दृग्भिः दृशे दृग्भ्याम् दृग्भ्यः दृशः दृग्भ्याम् दृग्भ्यः दृशः दृशोः दृशाम् दृशि दृशोः दृक्षु हे दृक्/ दृग् हे दृशौ हे दृशः
सर्वनाम शब्दाः			
किम् (What/who/whose..)	क: कौ के कम् कौ, कान् केन कस्मै कस्मात्- द् कस्य केन काभ्याम् कै: कस्मै काभ्याम् केभ्य: कस्मात्- द् काभ्याम् केभ्य: कस्य कयो: केषाम् कस्मिन् कयो: केषु	किम् के कानि (१,२) केन कस्मै कस्मात्- द् कस्य कस्मिन् किम्, पु. वत्	का के का: काम् के का: कया कस्यै कस्या: कस्या: कस्याम् कया काभ्याम् काभि: कस्यै काभ्याम् काभ्य: कस्या: काभ्याम् काभ्य: कस्या: कयो: कासाम् कस्याम् कयो: कासु
यद् (जो)	*{जो}*- य: यै ये *{जिस्को}* - यम् यै यान् {येन यस्मै येस्मात्-द् यस्य यस्मिन्} *{जिस्के सात्}* - येन याभ्याम् यैः *{जिस्केलिये}* - यस्मै याभ्याम् येभ्य: *{जीस्से}*- येस्मात्-द् याभ्याम् येभ्य: *{जिस्का}* - यस्य ययौ: येषाम् *{जीस्मे}* - यस्मिन् ययौ: येषु	यत्-द् ये यानि (१,२) येन यस्मै येस्मात्-द् यस्य यस्मिन् यद् पु. शब्दवत्	या ये या: याम् ये या: यया यस्यै यस्या: यस्या: यस्याम् यया याभ्याम् याभि: यस्यै याभ्याम् याभ्य: यस्या: याभ्याम् याभ्य: यस्या: ययो: यासाम् यस्याम् ययो: यासु
तद् (वह)He	सः तौ ते तम् तौ तान् तेन, तस्मै, तस्मात्, तस्य, तस्मिन् तेन ताभ्याम् तै: तस्मै ताभ्याम् तेभ्य: तस्मात् ताभ्याम् तेभ्य: तस्य तयोः तेषाम् तस्मिन् तयोः तेषु	तत्-द् ते तानि (१,२) तेन तस्मै तस्मात्-द् तस्य तस्मिन् तद् पु शब्दवत्	सा ते ता: ताम् ते ता: तया तस्यै तस्याः तस्याः तस्याम् तया ताभ्याम् ताभिः तस्यै ताभ्याम् ताभ्य: तस्याः ताभ्याम् ताभ्य: तस्याः तयोः तासाम् तस्याम् तयोः तासु
इदम् (यह)	अयम् इमौ इमे (१) इमम् इमौ इमान् (२) एनम् एनौ एनान् (२) अनेन - एनेन, अस्मै, अस्मात्-द्, अस्य, अस्मिन् अनेन/एनेन आभ्याम् एभिः अस्मै आभ्याम् एभ्य: अस्मात्-द् आभ्याम् एभ्य: अस्य अनयोः/एनयो: एषाम् अस्मिन् अनयो:/एनयो: एषु	इदम् इमे इमानि (1) इदम् इमे इमानि (२) एनत्-द् एने एनानि (२) इदम् पु शब्दवत् अदस् mfn. (असौ असौ अदः)	इयम् इमे इमा: इमाम् - एनाम् इमे - एने इमा: - एना: अनया- एनया, अस्यै, अस्या:, अस्या:, अस्याम् अनया/एनया आभ्याम् आभि: अस्यै आभ्याम् आभ्य: अस्या: आभ्याम् आभ्य: अस्या: अनयोः आसाम् अस्याम् अनयोः आसु
इयत्	So much इयान् (पु)	इयत् (नपुं)	इयती (स्त्री)
एतद् (यह) In	एष: एतौ एते १ एतम् एतौ एतान् २ एनम् एनौ एनान् २ एतेन- एनेन, एतस्मै, एतस्मात्-द्, एतस्य, एतस्मिन्, एतेन/एनेन एताभ्याम् एतै:	एतत्-द् एते एतानि (१) एतत्-द् एते एतानि(२) एनत्-द् एने एनानि (२) एतेन- एनेन, एतस्मै, एतस्मात्-द्, एतस्य, एतस्मिन्, एतै:, एतेषाम्, एतेषु, एतयो:- एनयो:,	एषा एते एता: एताम्- एनाम् एते - एने एता:- एना: एतया- एनया:, एतस्यै, एतस्या:, एतस्या:, एतस्याम् एतया/ एनया: एताभ्याम् एताभि: एतस्यै एताभ्याम् एताभ्य:

this manner त्यद्	एतस्मै एताभ्याम् एतेभ्य: एतस्मात्-द् एताभ्याम् एतेभ्य: एतस्य एनयोः एतेषाम् एतस्मिन् एनयोः एतेषु	एताभ्याम्, एतेभ्य:	एतस्या: एताभ्याम् एताभ्य: एतस्या: एतयोः/ एनयोः एतासाम् एतस्याम् एतयोः/एनयोः एतासु
अस्मद् / युष्मद्	अहम् आवाम् वयम् (१) माम्-मा आवाम्-नौ अस्मान्-न: (२) मया, आवाभ्याम्,अस्माभि: (३) मह्यम्/मे,आवाभ्याम्/नौ, अस्मभ्यम् /न:(४) मत्,आवाभ्याम्, अस्मत् (५) मम/मे, आवयोः/नौ, अस्माकम्/ न: (६) मयि आवयो: अस्मासु (७)	**त्यत्**(that lady) स्या त्ये त्या: त्याम् त्यै त्या: त्यया त्यस्यै त्यस्या: त्यस्या: त्यस्याम् त्याभि:, त्यासाम्, त्यासु, त्ययो:(2) त्याभ्याम् त्याभ्य: सकारान्तः **पुँल्लिङ्गः असद्** शब्द: असौ अमू अमी अमुम् अमू अमून् अमुना अमुष्मै अमुष्मात् अमुष्य अमुष्मिन् अमीभि: अमीषाम् अमीषु अमुयो: अमुयोः अमूभ्याम् अमीभ्यः **नपुंसलिङ्गम् असद् शब्द:** अद: अमू अमूनि अद: अमू अमुनि शिष्टं पुल्लिङ्गवत्	त्वम् युवाम् यूयम् (१) त्वाम्- त्वा युवाम् - वाम् युष्मान्- व: (२) त्वया युवाभ्याम् युष्माभिः (३) तुभ्यम्- ते युवाभ्याम्- वाम् युष्मभ्यम् - व: (४) त्वत् युवाभ्याम् युष्मत् (५) तव- ते युवयोः - वाम् युष्माकम्- व: (६) त्वयि युवयोः युष्मासु (७) मकरन्त: **स्त्रीलिङ्गः अदस्** शब्द: असौ अमू अमूः अमुम् अमू अमूः अमुया अमुष्यै अमुष्या: अमुष्याः अमुष्याम् अमूभि: अमूषाम् अमूषु अमुयोः अमुयोः अमूभ्याम् अमूभ्य:

अ: I: राम(पु), प्रचेतस्(पु), मनस् (नपुं) V, VI of न, स अन्त:	**आ:** रमा (स्त्री) वेधस्(पु),३.१	**इ:** हरि(पु), पति(पु)	**ई:** ग्रामणी(पु)	**उ:** गुरु:(पु), वपुस् (पु), देनुस् (नपुं)	**ऊ:** स्वयंभू(पु)	**ए:** **ऐ:**	**ओ:** **औ:** गो (पु,गौ)
अ नामन् (नपुं)	**आ** आत्मन् (पु)	**इ** वारि (नपुं)	**ई** करिन् (पु)	**उ** मधु (नपुं)			
ता धातृ (पु)	**हा** वृत्रहन् (पु)		**अं** ज्ञानम् (नपुं)	**त्** मरुत् (पु), जगत् (नपुं), विद्/सुपाद् (पु)	**क्** दृश् (पु) धृश् (पु)	**प्** त्रिककुप् (पु)	**न्** पचत् (पु)
वान् भगवत् (भगवान्)(पु), विद्वस् (विद्वान्)(पु) कृतवत् (कृतवान्) (पु)	**मान** मत् (पु), पुमनस् (पु)	**हान्** महत् (पु)					

अव्ययानि

1. रीतिवाचकानि - Those which convey a way/ manner of being यथा-तथा(just as- so is), अन्यथा (in a different manner), सर्वथा (in every aspect), कथा (in what manner), इति(thus)
2. कालवाचकानि - Those which indicate काला condition. यदा- तदा (when-then), कदा (when), सदा(always), सर्वदा (all the time)
3. प्रयोजन(purpose): देशार्थम् (for the country)
4. देषवाचकानि (imparts locative sense) - अत्र (here), तत्र (there), कुत्र (where), यत्र (where- relative), अन्यत्र (in another place), उत्तरत्र (after, beyond, later, northwards), सर्वत्र (everywhere), उभयत्र (two places), इतरत्र

(elsewhere), उत्तरादि (where ever you were), कुह (where), इह (here)

5. विभागवाचक (showing types, folds, time)
   एकधा (in one way), द्विधा (two fold), अनेकधा (in many ways), दशधा (10 parts), अष्टधा(8 parts), शतधा (100 parts)
6. पञ्चमी/ सप्तमी अर्थे - the form looks like they have vibhakti, but they are अव्ययानि|अत:(therefore), सर्वत:(from everywhere), अग्रत:(in front), स्वत:(on its own), इत:(from this time, from here), तत:(from that)
7. प्रत्यय like क्त्वा (गत्वा, पठित्वा), ल्यप् (प्रगम्य, आगत्य), तुमुन् (कर्तुम्, पठितुम्)
8. अनिर्दिष्ट विशेष वाचक: काचित् (some lady), केचित्(someone (male))
9. विभक्ति प्रतिरूप अव्ययानि- looks like chaturthi, but it is not. विना, अन्तरेण
10. गणसूचकानि- शतश:(group of 10), सहस्रशः (group of 100), कोटिशः (group of 1000), मुख्यश:(principally)
11. Assertive words - हन्त, किल, खलु, तु, हि, अपि, एव
12. Negation words: न, म
13. Conjunctions: च, वा, अतवा
14. Interjections: भो:, धिक्, कष्टम्
15. Other popular ones: नाम (by name), दिवा (by day), नक्तम् (by night)

उपसर्ग (prefix)

उपसर्ग can
— Support or substantiate a particular meaning.
रुह् रोहति = to climb up. आ + रोहति = आरोहति to climb up.
— Emphasize the original meaning.
धाव् धावति to run प्र + धाव् = प्रधावति to run fast.
— be added two or more to the root verb at the same time
सम् + अधि + गम् = समधिगच्छति = to go towards together; to go completely over; surpass.

Some roots change their पद with the addition of certain उपसर्ग
सम् , अव, प्र, वि + स्था(P.P.तिष्ठति) = A.P. अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते
सम् + गम्(P.P. गच्छति) = A.P. समगच्छते
वि, परा + जि (P.P. जयति) = A.P.पराजयते
वि, आ, परि + रम् (A.P.रमते) = P.P.आरमति , विरमति

उपसर्ग can also change the meaning of a root, for example हृ (To take way, to carry, to steal, to acquire) changes its meaning because of various उपसर्ग s.
हरति carries, प्र + हृ = प्रहार to strike ; आ + हृ = आहार to eat; सम् + हृ = संहार to kill ; वि + हृ = विहार to walk for pleasure ; परि + हृ = परिहार to ward off, उदाहरति exemplify, अपहरति to steal, परिहरति to solve, आहरति performs, प्रत्याहरति takes in, व्याहरति tells, समाहरति gathers.
गम् गच्छति to go, आ + गम् = आगच्छति to come, निर्गच्छति leaves, अधिगच्छति understands, उद्गच्छति - rise, प्रतिगच्छति - go towards/welcomes

नयति carries, परिणयति marries, प्रणयति composes

All the prefixes have many meanings. Some specifics only have been given below.
1. प्र = more, forward (काशः = light. प्रकाशः = bright/more light.) वर्षासु अनेके जीवाः प्रभवन्ति |
2. परा = down, backward परविद्या (भू भवति = is. पराभवति = disappear/defeat.) विद्वान् मूढं पराभवति |
3. अप = near, to ; away, separation (सृ सरति =move. अपसरति = move away from) रावणः सीताम् अपहरति |
4. सम् = together, very much. (अन्त = end. समन्त =having the ends together; neighbouring.) सहपाठिनः सङ्गच्छति |
5. अनु = behind, अनुनासिकसंधि (अनुगच्छति = to follow.) जनाः नेतारम् अनुगच्छन्ति | अनुकरोति, अनुवदति exception: *अनुभवति
6. अव = down अवरोहणम् (रुह् रोहति = to climb up. अवरोहति = to come down.)
त्वं गुरुं कथम् अवमन्यसे ? देशस्य रक्षायै महापुरुषाः अवतरन्ति |
7. निस् = out, far away, without (त्यज् त्यजति = let go. निस्त्यजति = expel) निस्संशयं सः आगमिष्यति |
8. निर् = out(ईक्ष =see. निरीक्षते = observe) सः गृहात् निर्गच्छति |
9. दुस् = bad ; wicked. तस्य वचनं दुःसहम् आसीत् |
10. दुर् = difficult. (लभ् = obtain दुर्लभ = difficult to obtain.) अहं दुर्गमं वनं न गच्छामि |
11. वि = contrary, particular Or higher form, change of form, विमुक्ता (स्मृ स्मरति = remember. विस्मरति =forget)
रामः राजमणिः सदा विजयते | विश्रामः कुत्र कर्तव्यः |
12. आ = to, from, upto, backwards. आरोहणम् (आगच्छति to come) आबालवृद्धाः तत्र आगच्छन् | कः अत्र आगच्छति ? आपतति, आनयति exception:आश्रृनणोति
13. नि = in, more, prohibit? (सृ सरति = move/ flow. निःसरति = to disappear.) वृक्षेभ्यः पत्राणि निपतन्ति |
14. अधि = above (वस् = stay. अधिवसति = sit upon, perch.) वृद्धः खट्वाम् अध्यास्ते | मालाकारः वृक्षम् अधिरोहति |
15. अति = beyond. (धाव् धावति = run. अतिधावति = to rush) मुखरः अपि अधिजल्पति |
16. अपि = also, to cover.(सृ सरति = move/flow .अपिसरति = to flow over.) वर्षाकाले नदी तटे अपिसरति |
17. सु = good (शील = character. सुशील = good character) माता सुपचति |
18. अभि = towards (क्रन्द् क्रन्दति = cry. अभिक्रन्दति = shout at.) सः वनम् अभिगच्छति |
19. प्रति = towards, against. (वदति = to speak. प्रतिवदति = to answer.)
O सीता गीता च विद्यालयं प्रति गच्छतः |
20. परि = around. (भ्रम् भ्रमति wander. परिभ्रमति = circumambulate)
पापं परित्यज्य | आचार्यः शिष्यं परीक्षते |
21. उप = near, to.(नेत्रम् = eye. उपनेत्रम् =spectacles) सर्वे मन्दिरम् उपगच्छन्ति| उपसर्पति, उपनिषद् exception:उपविशति
22. उद् = up. (भू भवति = is. उद्भवति = emerge.) बीजं भूमेः उद्गच्छति |
उपसर्गश्लोकः
प्रपरा-पसमन्- ववनिर् - दुरभि - व्यधिसू - दतिनि - प्रतिपर् - यपयः । उप आ - ड़ितिविं - शातिरे - षसखे - उपसर् - गाविधिः - कथितः - कविना॥
प्र परा अप सम् अनु अव निर् दुर् अभि वि अधि सु उद् अति नि प्रति परि अपयः
उपसर्गेण धात्वर्थः बलादन्यत्र नीयते। प्रहाराहार- संहार - विहार् - परिहारवत्। so many forms of हारः all with different meanings!
धात्वर्थं बाधते कश्चित् तमनुवर्तते। तमेव विशिनष्ट्यन्यः उपसर्गगतिस्त्रिधा॥

धात्वर्थं बाधते - वहति, उद्वहति, प्रवहति;धात्वर्थम् अनुवर्तते - विशति, प्रविशति; धात्वर्थं विशिनष्टि- गच्छति, अनुगच्छति, प्रतिगच्छति, उद्गच्छति

लकारः

Attributes

1. On the basis of meaning
    - सकर्मकः action happens outside of the agent. सः पुस्तकं पठति| पुस्तकं is the object where the पठन kriya is happening.
        - Some dhatus have द्विकर्म attributes. Answer to both whom and what. अहं मम पुत्रं प्रश्नं पृच्छामि|
    - अकर्मक: action happens in the agent. स: धावति| सः तिष्ठति| Here the action is happening in person (स:)
2. On the basis of form
    - परस्मैपदी - पठति
    - आत्मनेपदी - वन्दते
    - उभयपदी - करोति, कुरुते
        - उभयपदिन: usage can also be based on meaning/ based on whom the work is done for.
        - Cooking for self → पचते, cooking for others पचति
        - भुजँ पालनाभ्यवहारयोः – Eating - भुङ्क्ते, protection - भुनक्ति इत्
3. Addition of प्रत्यय
    - सेट् - adding इ to the beginning of the तिङ् प्रत्यय
    - अनिट् - no इ is added.
    - वेट् - optionally इ is added.

तिङन्तम् = धातु: + तिङ् प्रत्यया:
अन्+ अद्यतन = not today's
विधि-निमन्त्रण-आमन्त्रण-अधीष्ट-सम्प्रश्न-प्रार्थनारूपेष्वर्थेषु लोट् स्यात्।

	भू सत्तायाम्(to exist, to become, to be, to happen) भ्वादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्	अस् - असँ भुवि(to be, to exist) अदादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्
लट्लकारः Present tense	भवति भवतः भवन्ति भवसि भवथः भवथ भवामि भवावः भवामः	Pr अस्ति स्तः सन्ति Ma असि स्थः स्थ Ut अस्मि स्वः स्मः
लृट्लकारः Future tense	भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः	भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः
लङ्लकारः Past tense (recent)	अभवत् अभवताम् अभवन् अभवः अभवतम् अभवत अभवम् अभवाव अभवाम	आसीत् आस्ताम् आसन् आसीः आस्तम् आस्त आसम् आस्व आस्म
लुङ्लकारः Old in lifetime	अभूत् अभूताम् अभूवन् अभूः अभूतम् अभूत अभूवम् अभूव अभूम	अभूत् अभूताम् अभूवन् अभूः अभूतम् अभूत अभूवम् अभूव अभूम
लिट्लकारः Unseen past	बभूव बभूवतुः बभूवुः बभूविथ बभूवथुः बभूव बभूव बभूविव बभूविम	बभूव बभूवतुः बभूवुः बभूविथ बभूवथुः बभूव बभूव बभूविव बभूविम
लोट्लकारः Command, invitation, Imperative mood, request	भवतु , भवतात् भवताम् भवन्तु भव , भवतात् भवतम् भवत भवानि भवाव भवाम	अस्तु , स्तात् स्ताम् सन्तु एधि , स्तात् स्तम् स्त असानि असाव असाम
विधिलिङ्लकारः Deduce things, matter of facts, express may-be / how it should be	भवेत् भवेताम् भवेयुः भवेः भवेतम् भवेत भवेयम् भवेव भवेम	स्यात् स्याताम् स्युः स्याः स्यातम् स्यात स्याम् स्याव स्याम

लृङ्लकारः Wishful thinking plus future	अभविष्यत् अभविष्यताम् अभविष्यन् अभविष्यः अभविष्यतम् अभविष्यत अभविष्यम् अभविष्याव अभविष्याम	अभविष्यत् अभविष्यताम् अभविष्यन् अभविष्यः अभविष्यतम् अभविष्यत अभविष्यम् अभविष्याव अभविष्याम
आशीर्लिङ्लकारः Benediction/giving blessings	भूयात् भूयास्ताम् भूयासुः भूयाः भूयास्तम् भूयास्त भूयासम् भूयास्व भूयास्म	भूयात् भूयास्ताम् भूयासुः भूयाः भूयास्तम् भूयास्त भूयासम् भूयास्व भूयास्म
लुट्लकारः (Future?)	भविता भवितारौ भवितारः भवितासि भवितास्थः भवितास्थ भवितास्मि भवितास्वः भवितास्मः	भविता भवितारौ भवितारः भवितासि भवितास्थः भवितास्थ भवितास्मि भवितास्वः भवितास्मः

	पठँ व्यक्तायां वाचि (भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः सेट्) to study	वदिँ अभिवादनस्तुत्योः (भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः सेट्) वन्द् to worship/salutr
लट् - वर्तमान काल Present tense	पठति पठतः पठन्ति पठसि पठथः पठथ पठामि पठावः पठामः	वन्दते वन्देते वन्दन्ते वन्दसे वन्देथे वन्दध्वे वन्दे वन्दावहे वन्दामहे
लिट् - अन्द्यतन परोक्ष भूतकाल Double first akshara	पपाठ पेठतुः पेठुः पेठिथ पेठथुः पेठ पपठ/पपाठ पेठिव पेठिम	ववन्दे ववन्दाते ववन्दिरे ववन्दिषे ववन्दाथे ववन्दिध्वे ववन्दे ववन्दिवहेववन्दिमहे
लुट् - अनद्यतन भविष्यत् काल	पठिता पठितारौ पठितारः पठितासि पठितास्थः पठितास्थ पठितास्मि पठितास्वः पठितास्मः	वन्दिता वन्दितारौ वन्दितारः वन्दितासे वन्दितासाथे वन्दिताध्वे वन्दिताहेवन्दितास्वहे वन्दितास्महे
लृट् - सामान्य भविष्यत् काल	पठिष्यति पठिष्यतः पठिष्यन्ति पठिष्यसि पठिष्यथः पठिष्यथ पठिष्यामि पठिष्यावः पठिष्यामः	वन्दिष्यते वन्दिष्येते वन्दिष्यन्ते वन्दिष्यसे वन्दिष्येथे वन्दिष्यध्वे वन्दिष्ये वन्दिष्यावहे वन्दिष्यामहे
लेट् is used in vedas		
लोट् - आज्ञ , अनुमति	पठतु/ पठतात् पठताम् पठन्तु पठ/ पठतात् पठतम् पठत पठानि पठाव पठाम	वन्दताम् वन्देताम् वन्दन्ताम् वन्दस्व वन्देथाम् वन्दध्वम् वन्दै वन्दावहै वन्दामहै
लङ् - अनद्यतन भूत	अपठत् अपठताम् अपठन् अपठः अपठतम् अपठत अपठम् अपठाव अपठाम	अवन्दत अवन्देताम् अवन्दन्त अवन्दथाः अवन्देथाम् अवन्दध्वम् अवन्दे अवन्दावहि अवन्दामहि
लिङ्- विधिलिँङ् (rule)	पठेत् पठेताम् पठेयुः पठेः पठेतम् पठेत पठेयम् पठेव पठेम	वन्देत वन्देयाताम् वन्देरन् वन्देथाः वन्देयाथाम् वन्देध्वम् वन्देय वन्देवहि वन्देमहि
लिङ् - आशीर्लिङ (benediction)	पठ्यात् पठ्यास्ताम् पठ्यासुः पठ्याः पठ्यास्तम् पठ्यास्त पठ्यासम् पठ्यास्व पठ्यास्म	वन्दिषीष्ट वन्दिषीयास्ताम् वन्दिषीरन् वन्दिषीष्ठाः वन्दिषीयास्थाम् वन्दिषीध्वम् वन्दिषीय वन्दिषीवहि वन्दिषीमहि
लुङ् - सामान्य भूत काल	अपठीत्/अपाठीत्अपठिष्टाम् /अपाठिष्टाम् अपठिषुः / अपाठिषुः अपठीः/अपाठीः अपठिष्टम् / अपाठिष्टम् अपठिष्ट /अपाठिष्ट अपठिषम्/अपाठिषम् अपठिष्व/ अपाठिष्व अपठिष्म/अपाठिष्म	अवन्दिष्ट अवन्दिषाताम् अवन्दिषत अवन्दिष्ठाः अवन्दिषाथाम् अवन्दिध्वम् अवन्दिषि अवन्दिष्वहि अवन्दिष्महि

लृङ्- influenced by past + future possibilities	अपठिष्यत् अपठिष्यताम् अपठिष्यन् अपठिष्यः अपठिष्यतम् अपठिष्यत अपठिष्यम् अपठिष्याव अपठिष्याम	अवन्दिष्यत अवन्दिष्येताम् अवन्दिष्यन्त अवन्दिष्यथाः अवन्दिष्येथाम् अवन्दिष्यध्वम् अवन्दिष्ये अवन्दिष्यावहि अवन्दिष्यामहि

कृ- डुकृञ् करणे(to do, to act, to make)
तनादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट्

कृ	परस्मैपदी	आत्मनेपदी	कर्मणि रूप णिजन्त रूपा
लट्लकारः Present tense	करोति कुरुतः कुर्वन्ति करोषि कुरुथः कुरुथ करोमि कुर्वः कुर्मः	कुरुते कुर्वाते कुर्वते कुरुषे कुर्वाथे कुरुध्वे कुर्वे कुर्वहे कुर्महे	क्रियते क्रियेते क्रियन्ते णि: कारयति कारयत: कारयन्ति
लृट्लकारः future	करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः	करिष्यते करिष्येते करिष्यन्ते करिष्यसे करिष्येथे करिष्यध्वे करिष्ये करिष्यावहे करिष्यामहे	णि : कारयिष्यसि कारयिष्यत: कारयिष्यन्ति
लङ्लकारः Past tense	अकरोत् अकुरुताम् अकुर्वन् अकरोः अकुरुतम् अकुरुत अकरवम् अकुर्व अकुर्म	अकुरुत अकुर्वाताम् अकुर्वत अकुरुथाः अकुर्वाथाम् अकुरुध्वम् अकुर्वि अकुर्वहि अकुर्महि	
लुङ्लकारः Old in lifetime	अकार्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्षुः अकार्षीः अकार्ष्टम् अकार्ष्ट अकार्षम् अकार्ष्व अकार्ष्म	अकृत अकृषाताम् अकृषत अकृथाः अकृषाथाम् अकृढ्वम् अकृषि अकृष्वहि अकृष्महि	
लिट्लकारः Unseen past	चकार चक्रतुः चक्रुः चकर्थ चक्रथुः चक्र चकर , चकार चकृव चकृम	चक्रे चक्राते चक्रिरे चकृषे चक्राथे चकृढ्वे चक्रे चकृवहे चकृमहे	
लोट्लकारः Command Imperative mood	करोतु /कुरुतात् कुरुताम् कुर्वन्तु कुरु / कुरुतात् कुरुतम् कुरुत करवाणि करवाव करवाम	कुरुताम् कुर्वाताम् कुर्वताम् कुरुष्व कुर्वाथाम् कुरुध्वम् करवै करवावहै करवामहै	
विधिलिङ्लकारः Deduce things, matter of facts, express may-be / how it should be	कुर्यात् कुर्याताम् कुर्युः कुर्याः कुर्यातम् कुर्यात कुर्याम् कुर्याव कुर्याम	कुर्वीत कुर्वीयाताम् कुर्वीरन् कुर्वीथाः कुर्वीयाथाम् कुर्वीध्वम् कुर्वीय कुर्वीवहि कुर्वीमहि	
लृङ्लकारः Wishful thinking	अकरिष्यत् अकरिष्यताम् अकरिष्यन् अकरिष्यः अकरिष्यतम् अकरिष्यत अकरिष्यम् अकरिष्याव अकरिष्याम	अकरिष्यत अकरिष्येताम् अकरिष्यन्त अकरिष्यथाः अकरिष्येथाम् अकरिष्यध्वम् अकरिष्ये अकरिष्यावहि अकरिष्यामहि	
आशीर्लिङ्लकारः Benediction	क्रियात् क्रियास्ताम् क्रियासुः क्रियाः क्रियास्तम् क्रियास्त क्रियासम् क्रियास्व क्रियास्म	कृषीष्ट कृषीयास्ताम् कृषीरन् कृषीष्ठाः कृषीयास्थाम् कृषीढ्वम् कृषीय कृषीवहि कृषीमहि	
लुट्लकारः (Future?)	कर्ता कर्तारौ कर्तारः कर्तासि कर्तास्थः कर्तास्थ	कर्ता कर्तारौ कर्तारः कर्तासे कर्तासाथे	

	कर्तास्मि कर्तास्वः कर्तास्मः	कर्ताध्वे कर्ताहे कर्तास्वहे कर्तास्महे	

	गणा:		No. Of dhatus	विकरण:	श्रूयमाण: विकारण:	
1	भ्वादिः - अ - भू - भवति, पठ्-अ-ति	भू सत्तायाम्	1166	शप्	अ	पठति, खादति, वन्दते, लभते
2	अदादि: - * -अद् - अत्ति,अस्-ति	अदँ भक्षणे	77	शप् लोप:	–	
3	जुहोत्यादि: - *(द्वित्वम्) - हु - जुहोति , ददा-ति	हु दानादानयोः आदाने प्रीणने च	26	शप् लोप:	–	
4	दिवादि: - य - दिव् - दीव्यति, नृत्-य-ति	दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु	163	श्यन्	य	नृत्यति, कुप्यति, युध्यते, विद्यते
5	स्वादि: - नो (नु) - सूञ् - सुनोति, सु-नु-ते	षुञ् अभिषवे	38	श्नु	नु/नो	आप्नोति, शक्नोति, मनुते, चिनुते
6	तुदादि: - अ - तुद् - तुदति, लिख्-अ-ति	तुदँ व्यथने	174	श	अ	
7	रुधादि:- न - रुध् - रुणद्धि,छिनत्-ति	रुधिँर् आवरणे	25	श्नम्	न/ण	
8	तदादि: - उ - तन् - तनोति, तन्-उ-ते	तनुँ विस्तारे	10	उ	उ/ओ	
9	क्रयादि:- ना - क्रीञ् - क्रीनाति, पु-ना-ति	डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये	71	श्ना	ना/णा/नी/णी	क्रीणाति, बध्नाति, जानीते, गृह्णीते
10	चुरादि: - अय - चुर् - चोरयति,कथ्-अय-ति	चुरँ स्तेये	509	णिच्+ शप्	अय	चोरयति, कथयति, प्रार्थयते, दण्डयते

लट्लकारः (present)

लट्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम् गमॢँ गतौ (to go) भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् गच्छति गच्छतः गच्छन्ति गच्छसि गच्छथः गच्छथ गच्छामि गच्छावः गच्छामः	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ (to get, to obtain, to take, to have,to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् लभते लभेते लभन्ते लभसे लभेथे लभध्वे लभे लभावहे लभामहे
2. अदादि	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell/explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रवीति , आह ब्रूतः , आहतुः ब्रुवन्ति , आहुः ब्रवीषि , आत्थ ब्रूथः , आहथुः ब्रूथ	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रूते ब्रुवाते ब्रुवते ब्रूषे ब्रुवाथे ब्रूध्वे

	ब्रवीमि ब्रूवः ब्रूमः	ब्रुवे ब्रूवहे ब्रूमहे
3. क्रयादिः	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णाति गृह्णीतः गृह्णन्ति गृह्णासि गृह्णीथः गृह्णीथ गृह्णामि गृह्णीवः गृह्णीमः	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णीते गृह्णाते गृह्णते गृह्णीषे गृह्णाथे गृह्णीध्वे गृह्णे गृह्णीवहे गृह्णीमहे
4. दिवादिः	इष् इषँ गतौ(to go) दिवादिः परस्मैपदी सकर्मकः सेट् इष्यति इष्यतः इष्यन्ति इष्यसि इष्यथः इष्यथ इष्यामि इष्यावः इष्यामः	युज् युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) युज्यते युज्येते युज्यन्ते युज्यसे युज्येथे युज्यध्वे युज्ये युज्यावहे युज्यामहे
5. जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दधाति धत्तः दधति दधासि धत्थः धत्थ दधामि दध्वः दध्मः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः धत्ते दधाते दधते धत्से दधाथे धद्ध्वे दधे दध्वहे दध्महे
6. तुदादिः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् meaningto wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुदति तुदतः तुदन्ति तुदसि तुदथः तुदथ तुदामि तुदावः तुदामः इष्	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् meaningto wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुदते तुदेते तुदन्ते तुदसे तुदेथे तुदध्वे तुदे तुदावहे तुदामहे
10. चुरादिः	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयति चोरयतः चोरयन्ति चोरयसि चोरयथः चोरयथ चोरयामिचोरयावःचोरयामः	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयते चोरयेते चोरयन्ते चोरयसे चोरयेथे चोरयध्वे चोरये चोरयावहे चोरयामहे

लङ्लकारःrecent past

लङ्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम् गमॢँ गतौ(to go) भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् अगच्छत् अगच्छताम् अगच्छन् अगच्छः अगच्छतम् अगच्छत अगच्छम् अगच्छाव अगच्छाम	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ(to get, to obtain, to take, to have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् अलभत अलभेताम् अलभन्त अलभथाः अलभेथाम् अलभध्वम् अलभे अलभावहि अलभामहि
2. अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् अब्रवीत् अब्रूताम् अब्रुवन् अब्रवीः अब्रूतम् अब्रूत अब्रवम् अब्रूव अब्रूम	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् अब्रूत अब्रुवाताम् अब्रुवत अब्रूथाः अब्रुवाथाम् अब्रूध्वम् अब्रुवि अब्रूवहि अब्रूमहि
3. क्रयादिः	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain अगृह्णात् अगृह्णीताम् अगृह्णन् अगृह्णाः अगृह्णीतम् अगृह्णीत	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain अगृह्णीत अगृह्णाताम् अगृह्णत अगृह्णीथाः अगृह्णाथाम् अगृह्णीध्वम् अगृह्णि अगृह्णीवहि अगृह्णीमहि

	अगृह्णाम् अगृह्णीव अगृह्णीम	
4. दिवादिः	दिव् दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु(to play, to gamble, to dice...) अदीव्यत् अदीव्यताम् अदीव्यन् अदीव्यः अदीव्यतम् अदीव्यत अदीव्यम् अदीव्याव अदीव्याम	युज् युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) अयुज्यत अयुज्येताम् अयुज्यन्त अयुज्यथाः अयुज्येथाम् अयुज्यध्वम् अयुज्ये अयुज्यावहि अयुज्यामहि
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः अदधात् अधत्ताम् अदधुः अदधाः अधत्तम् अधत्त अदधाम् अदध्व अदध्म	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः अधत्त अदधाताम् अदधत अधत्थाः अदधाथाम् अधद्ध्वम् अदधि अदध्वहिअदध्महि
6. तुदादिः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् meaningto wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack अतुदत् अतुदताम् अतुदन् अतुदः अतुदतम् अतुदत अतुदम् अतुदाव अतुदाम	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् meaningto wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack अतुदत अतुदेताम् अतुदन्त अतुदथाःअतुदेथाम् अतुदध्वम् अतुदे अतुदावहि अतुदामहि
10. चुरादिः	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् अचोरयत् अचोरयताम् अचोरयन् अचोरयः अचोरयतम् अचोरयत अचोरयम् अचोरयाव अचोरयाम	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् अचोरयत अचोरयेताम् अचोरयन्त अचोरयथाः अचोरयेथाम् अचोरयध्वम् अचोरये अचोरयावहि अचोरयामहि

लुङ्लकारः -Past in lifetime

लुङ्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम् गमॢँ गतौ (to go) परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् अगमत् अगमताम् अगमन् अगमः अगमतम् अगमत अगमम् अगमाव अगमाम	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ(to get, to obtain, to take, to have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् अलब्ध अलप्साताम् अलप्सत अलब्धाः अलप्साथाम् अलब्ध्वम् अलप्सि अलप्स्वहि अलप्स्महि
2. अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् अवोचत् अवोचताम् अवोचन् अवोचः अवोचतम् अवोचत अवोचम् अवोचाव अवोचाम	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि (to speak, to tell,to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् अवोचत अवोचेताम् अवोचन्त अवोचथाः अवोचेथाम् अवोचध्वम् अवोचे अवोचावहि अवोचामहि
3. क्रयादिः	ग्रह क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain अग्रहीत् अग्रहीष्टाम् अग्रहीषुः अग्रहीः अग्रहीष्टम् अग्रहीष्ट अग्रहीषम् अग्रहीष्वअग्रहीष्म	ग्रह क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain अग्रहीष्ट अग्रहीषाताम् अग्रहीषत अग्रहीष्ठाः अग्रहीषाथाम् अग्रहीध्वम् अग्रहीषि अग्रहीष्वहि अग्रहीष्महि

4. दिवादिः	नृत् नृतीँ गात्रविक्षेपे (to dance/gesticulate/ enact) परस्मैपदी अकर्मकः सेट् अनर्तीत्, अनर्तीद् अनर्तिष्टाम् अनर्तिषुः अनर्तीः अनर्तिष्टम् अनर्तिष्ट अनर्तिषम् अनर्तिष्व अनर्तिष्म	माङ् माने(to measure/limit/compare in size) अमास्त अमासाताम् अमासत अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम् अमासि अमास्वहि अमास्महि
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः अधात्, अधाद् अधाताम्अधुः अधाः अधातम् अधात अधाम् अधाव अधाम	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः अधित अधिषाताम् अधिषत अधिथाः अधिषाथाम् अधिढ्वम् अधिषि अधिष्वहि अधिष्महि
6. तुदादिः	तुद् तुदँ व्यथने(to wound/strike/pain, to irritate/ hurt/cause pain attack) उभयपदी सकर्मकः अनिट् अतौत्सीत् अतौत्ताम् अतौत्सुः अतौत्सीः अतौत्तम् अतौत्त अतौत्सम् अतौत्स्व अतौत्स्म	तुद् तुदँ व्यथने(to wound/strike/pain, to irritate/ hurt/cause pain attack) उभयपदी सकर्मकः अनिट् अतुत्त अतुत्साताम् अतुत्सत अतुत्थाः अतुत्साथाम् अतुद्ध्वम् अतुत्सि अतुत्स्वहि अतुत्स्महि
10. चुरादिः	चुर् चुरँ स्तेये (to steal) उभयपदी सकर्मकः सेट् अचूचुरत्, अचूचुरद् अचूचुरताम् अचूचुरन् अचूचुरः अचूचुरतम् अचूचुरत अचूचुरम् अचूचुराव अचूचुराम	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) उभयपदी सकर्मकः सेट् अचूचुरत अचूचुरेताम् अचूचुरन्त अचूचुरथाः अचूचुरेथाम् अचूचुरध्वम् अचूचुरे अचूचुरावहि अचूचुरामहि

लोट्लकारः

आज्ञा(command), आमंत्रण(invitation), विधि (as in vedas), आदेश (command from elders), प्रार्थना (request)

लोट्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम् गमॢँ गतौ(to go) भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् गच्छतु , गच्छतात् गच्छताम् गच्छन्तु गच्छ , गच्छतात् गच्छतम् गच्छत गच्छानि गच्छाव गच्छाम	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ(to get, to obtain, to take, to have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् लभताम् लभेताम् लभन्ताम् लभस्व लभेथाम् लभध्वम् लभै लभावहै लभामहै
2.अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रवीतु , ब्रूतात् ब्रूताम् ब्रुवन्तु ब्रूहि , ब्रूतात् ब्रूतम् ब्रूत ब्रवाणि ब्रवाव ब्रवाम	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रूताम् ब्रुवाताम् ब्रुवताम् ब्रूष्व ब्रुवाथाम् ब्रूध्वम् ब्रवै ब्रवावहै ब्रवामहै
3. क्रयादि	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णीतात्/गृह्णातु गृह्णीताम् गृह्णन्तु गृह्णीतात्/गृहाण गृह्णीतम् गृह्णीत गृह्णानि गृह्णाव गृह्णाम	ग्रह क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णीताम् गृह्णाताम् गृह्णताम् गृह्णीष्व गृह्णाथाम् गृह्णीध्वम् गृह्णै गृह्णावहै गृह्णामहै

4. दिवादिः	दिव् दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु(to play, to gamble, to dice, ..) दीव्यतु , दीव्यतात् दीव्यताम् दीव्यन्तु दीव्य , दीव्यतात् दीव्यतम् दीव्यत दीव्यानि दीव्याव दीव्याम	युज् युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) युज्यताम् युज्येताम् युज्यन्ताम् युज्यस्व युज्येथाम् युज्यध्वम् युज्यै युज्यावहै युज्यामहै
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दधातु , धत्तात् धत्ताम् दधतु धेहि , धत्तात् धत्तम् धत्त दधानि दधाव दधाम	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः धत्ताम् दधाताम् दधताम् धत्स्व दधाथाम् धद्ध्वम् दधै दधावहै दधामहै
6. तुदादिः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुदतु , तुदतात् तुदताम् तुदन्तु तुद , तुदतात् तुदतम् तुदत तुदानि तुदाव तुदाम	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुदताम् तुदेताम् तुदन्ताम् तुदस्व तुदेथाम् तुदध्वम् तुदै तुदावहै तुदामहै
10. चुरादिः	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयतु , चोरयतात् चोरयताम् चोरयन्तु चोरय , चोरयतात् चोरयतम् चोरयत चोरयानि चोरयाव चोरयाम	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयताम् चोरयेताम् चोरयन्ताम् चोरयस्व चोरयेथाम् चोरयध्वम् चोरयै चोरयावहै चोरयामहै

विधिलिङ्लकारः

It is NOT bound by the past, present or the future tense. It can be used, as it is, to express ideas in any time frame.

1. Express how something ought to be done. भोजनान्तरं तक्रं पिबेत् | (Buttermilk should be drunk after a meal.)
2. Deduce: श्वः वर्षेत् | "It should rain tomorrow!"
3. Matter of fact stuff मत्स्याः जलेन विना कथं जीवेयुः? How can fishes live without water?
4. The अस् धातु conveys the meaning "maybe" when used along with the other tenses...for example....
   सः मम कृते बसयानस्थानके प्रतीक्षां करोति स्यात् | (He maybe waiting at the bus-stop for me.)

विधिलिङ्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम् गमॢँ गतौ (to go) परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् गच्छेत् गच्छेताम् गच्छेयुः गच्छेः गच्छेतम् गच्छेत गच्छेयम् गच्छेव गच्छेम	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ(to get, to obtain, to take, to have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् लभेत लभेयाताम् लभेरन् लभेथाः लभेयाथाम् लभेध्वम् लभेय लभेवहि लभेमहि
2. अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रूयात् ब्रूयाताम् ब्रूयुः ब्रूयाः ब्रूयातम् ब्रूयात	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि (to speak, to tell,to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ब्रुवीत ब्रुवीयाताम् ब्रुवीरन् ब्रुवीथाः ब्रुवीयाथाम् ब्रुवीध्वम्

	ब्रूयाम् ब्रूयाव ब्रूयाम	ब्रुवीय ब्रुवीवहि ब्रुवीमहि
3. क्रयादिः	ग्रह क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णीयात् गृह्णीयाताम् गृह्णीयुः गृह्णीयाः गृह्णीयातम् गृह्णीयात गृह्णीयाम् गृह्णीयाव गृह्णीयाम	ग्रह क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain गृह्णीत गृह्णीयाताम् गृह्णीरन् गृह्णीथाः गृह्णीयाथाम् गृह्णीध्वम् गृह्णीय गृह्णीवहि गृह्णीमहि
4. दिवादिः	नृत् नृतीँ गात्रविक्षेपे (to dance/gesticulate/ enact) परस्मैपदी अकर्मकः सेट् नृत्येत् नृत्येताम् नृत्येयुः नृत्येः नृत्येतम् नृत्येत नृत्येयम् नृत्येव नृत्येम	युज् युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) दिवादिः आत्मनेपदी अकर्मकः अनिट् युज्येत युज्येयाताम् युज्येरन् युज्येथाः युज्येयाथाम् युज्येध्वम् युज्येय युज्येवहि युज्येमहि
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दध्यात् दध्याताम् दध्युः दध्याः दध्यातम् दध्यात दध्याम् दध्याव दध्याम	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दधीत दधीयाताम् दधीरन् दधीथाः दधीयाथाम् दधीध्वम् दधीय दधीवहि दधीमहि
6. तुदादिः	तुद् तुदँ व्यथने(to wound/strike/pain, to irritate/ hurt/cause pain attack) उभयपदी सकर्मकः अनिट् तुदेत् तुदेताम् तुदेयुः तुदेः तुदेतम् तुदेत तुदेयम् तुदेव तुदेम	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुदेत तुदेयाताम् तुदेरन् तुदेथाः तुदेयाथाम् तुदेध्वम् तुदेय तुदेवहि तुदेमहि
10. चुरादिः	चुर् चुरँ स्तेये (to steal) उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयेत् चोरयेताम् चोरयेयुः चोरयेः चोरयेतम् चोरयेत चोरयेयम् चोरयेव चोरयेम	चुर् चुरँ स्तेये(to steal) उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयेत चोरयेयाताम् चोरयेरन् चोरयेथाः चोरयेयाथाम् चोरयेध्वम् चोरयेय चोरयेवहि चोरयेमहि

लृट्लकारः (future)	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गम्। गमॢँ गतौ(to go) भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः अनिट् गमिष्यति गमिष्यतः गमिष्यन्ति गमिष्यसि गमिष्यथः गमिष्यथ गमिष्यामि गमिष्यावः गमिष्यामः	लभ् डुलभँष् प्राप्तौ(to get/obtain/take/have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् लप्स्यते लप्स्येते लप्स्यन्ते लप्स्यसे लप्स्येथे लप्स्यध्वे लप्स्ये लप्स्यावहे लप्स्यामहे
2. अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् वक्ष्यति वक्ष्यतः वक्ष्यन्ति वक्ष्यसि वक्ष्यथः वक्ष्यथ वक्ष्यामि वक्ष्यावः वक्ष्यामः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् वक्ष्यते वक्ष्येते वक्ष्यन्ते वक्ष्यसे वक्ष्येथे वक्ष्यध्वे वक्ष्ये वक्ष्यावहे वक्ष्यामहे
3. क्रयादिः	ग्रह	ग्रह

	क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain ग्रहीष्यति ग्रहीष्यतः ग्रहीष्यन्ति ग्रहीष्यसि ग्रहीष्यथः ग्रहीष्यथ ग्रहीष्यामि ग्रहीष्यावः ग्रहीष्यामः	क्रयादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain ग्रहीष्यते ग्रहीष्येते ग्रहीष्यन्ते ग्रहीष्यसे ग्रहीष्येथे ग्रहीष्यध्वे ग्रहीष्ये ग्रहीष्यावहे ग्रहीष्यामहे
4. दिवादिः	दिवु दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु(to play, to gamble, to dice, to desire to win, to transact, to glow, to shine, to praise, to please, to boast, to sleep, to wish, to go) देविष्यति देविष्यतः देविष्यन्ति देविष्यसि देविष्यथः देविष्यथ देविष्यामि देविष्यावः देविष्यामः	युजु युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) दिवादिः आत्मनेपदी अकर्मकः अनिट् योक्ष्यते योक्ष्येते योक्ष्यन्ते योक्ष्यसे योक्ष्येथे योक्ष्यध्वे योक्ष्ये योक्ष्यावहे योक्ष्यामहे
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः धास्यति धास्यतः धास्यन्ति धास्यसि धास्यथः धास्यथ धास्यामि धास्यावः धास्यामः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः धास्यते धास्येते धास्यन्ते धास्यसे धास्येथे धास्यध्वे धास्ये धास्यावहे धास्यामहे
6. तुदादिः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तोत्स्यति तोत्स्यतः तोत्स्यन्ति तोत्स्यसि तोत्स्यथः तोत्स्यथ तोत्स्यामि तोत्स्यावः तोत्स्यामः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् meaningto wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तोत्स्यते तोत्स्येते तोत्स्यन्ते तोत्स्यसे तोत्स्येथे तोत्स्यध्वे तोत्स्ये तोत्स्यावहे तोत्स्यामहे
10. चुरादिः	चुरु चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयिष्यति चोरयिष्यतः चोरयिष्यन्ति चोरयिष्यसि चोरयिष्यथः चोरयिष्यथ चोरयिष्यामि चोरयिष्यावः चोरयिष्यामः	चुरु चुरँ स्तेये(to steal) चुरादिः उभयपदी सकर्मकः सेट् चोरयिष्यते चोरयिष्येते चोरयिष्यन्ते चोरयिष्यसे चोरयिष्येथे चोरयिष्यध्वे चोरयिष्ये चोरयिष्यावहे चोरयिष्यामहे

लिट्लकारः the unseen past

लिट्लकारः	परस्मैपदी	आत्मनेपदी
1.भ्वादिः	गमॢँ गतौ **जगाम जग्मतुः जग्मुः** जगन्थ, जगमिथ जग्मथुः जग्म जगम, जगाम जग्मिव जग्मिम	लभ्। डुलभँष् प्राप्तौ(to get, to obtain, to take, to have, to find) भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः अनिट् लेभे लेभाते लेभिरे लेभिषे लेभाथे लेभिध्वे लेभे लेभिवहे लेभिमहे
2.अदादिः	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् **उवाच ऊचतुः ऊचुः** उवक्थ , उवचिथ ऊचथुः ऊच उवच , उवाच ऊचिव ऊचिम	ब्रू ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि(to speak, to tell, to explain) अदादिः उभयपदी द्विकर्मकः सेट् ऊचे ऊचाते ऊचिरे ऊचिषे ऊचाथे ऊचिध्वे ऊचे ऊचिवहे ऊचिमहे
3. क्रयादिः	ग्रह	ग्रह

	क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain जग्राह जगृहतुः जगृहुः जग्रहिथ जगृहथुः जगृह जग्राह , जग्रह जगृहिव जगृहिम	क्र्यादिः उभयपदी सकर्मकः सेट्) to take/accept/obtain जगृहे जगृहाते जगृहिरे जगृहिषे जगृहाथे जगृहिध्वे , जगृहिढ्वे जगृहे जगृहिवहे जगृहिमहे
4. दिवादिः	दिवु दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु(to play, to gamble, to dice…) दिदेव दिदिवतुःदिदिवुः दिदेविथ दिदिवथुःदिदिव दिदेव दिदिविवदिदिविम	युज् युजँ समाधौ(to concentrate, to focus, to abstain from senses, to meditate) युयुजे युयुजाते युयुजिरे युयुजिषे युयुजाथे युयुजिध्वे युयुजे युयुजिवहे युयुजिमहे
5.जुहोत्यादिः	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दधौ दधतुः दधुः दधाथ , दधिथ दधथुः दध दधौ दधिव दधिम	धा डुधाञ् धारणपोषणयोः(to wear, to obey, to wear, to bear, to support, to nourish, to protect) जुहोत्यादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः दधे दधाते दधिरे दधिषे दधाथे दधिध्वे दधे दधिवहे दधिमहे
6. तुदादिः	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुतोद तुतुदतुः तुतुदुः तुतोदिथ तुतुदथुः तुतुद तुतोद तुतुदिव तुतुदिम	तुद् तुदादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् to wound,to strike,to pain,to irritate, to hurt, to cause pain, to attack तुतुदे तुतुदाते तुतुदिरे तुतुदिषे तुतुदाथे तुतुदिध्वे तुतुदे तुतुदिवहे तुतुदिमहे
10. चुरादिः	Three options for प्रथमपुरुष रूपाणि 1. चोरयामास ,चोरयामासतुः चोरयामासुः 2. चोरयाम्बभूव, चोरयाम्बभूवतुः, चोरयाम्बभूवुः 3. चोरयाञ्चकार , चोरयाञ्चक्रतुः,चोरयाञ्चक्रुः	Three options for प्रथमपुरुष रूपाणि 1. चोरयामास ,चोरयामासतुः चोरयामासुः 2. चोरयाम्बभूव, चोरयाम्बभूवतुः, चोरयाम्बभूवुः 3. चोरयाञ्चक्रे , चोरयाञ्चक्राते,चोरयाञ्चक्रिरे

धातु	Meaning	(प्र. पु. ए . व.) (प्र. पु. द्वि.व.) (प्र. पु. ब. व.)
कृ (प. प.) कृ (आ.प.)	To do	चकार चक्रतुः चक्रुः चक्रे चक्राते चक्रिरे
भू	To be	बभूव बभूवतुः बभूवुः
अस्	To be	बभूव बभूवतुः बभूवुः
आप्	to obtain	आप आपतुः आपुः
इ	To go	इयाय ईयतुः ईयुः
कुप्	Angry	चुकोप चुकुपतुः चुकुपुः
क्षिप्	To throw	चिक्षेप चिक्षिपतुः चिक्षिपुः
खन्	To dig	चखान चख्नतुः चख्नुः
गद्	talk	जगाद जगदतुः जगदुः
गम्	Come	जगाम जग्मतुः जग्मुः
नी	To obtain	निनाय निन्यतुः निन्युः

प्रच्छ्	ASk	पप्रच्छ पप्रच्छतुः पप्रच्छुः
बुध् (प.प.) बुध् (आ.प.)		बुबोध बुबुधतुः बुबुधुः बुबुधे बुबुधाते बुबुधुः
मन्		मेने मेनाते मेनिरे
मुच्		मुमोच मुमुचतुः मुमुचुः
या		ययौ ययतुः ययुः
ग्रह् (प.प.) ग्रह् (आ.प.)		जग्राह जगृहतुः जगृहुः जगृहे जगृहाते जगृहिरे
भाष्		बभाषे बभाषाते बभाषिरे
चर्		चचार चेरतुः चेरुः
तुष्		तुतोष तुतुषतुः तुतुषुः
दा		ददौ ददतुः दधुः
दा		ददे ददाते ददिरे
दृश्		ददर्श ददृशतुः ददृशुः
नन्द्		ननन्द ननन्दतुः ननन्दुः
नम्		ननाम नेमतुः नेमुः
युध्		युयुधे युयुधाते युयुधिरे
रभ्		रेभे रेभाते रेभिरे
रम्		रेमे रेमाते रेमिरे
रुद्		रुरोद रुरुदतुः रुरुदुः
लभ्		लेभे लेभाते लेभिरे
लिख्		लिलेख लिलिखतुः लिलिखुः
वच्		उवाच ऊचतुः ऊचुः
वस्		उवास ऊषतुः ऊषुः
वह्		उवाह ऊहतुः ऊहुः
वृध्		ववृधे ववृधाते ववृधिरे
you can have the following forms using the कृ /भू धातु । Add the प.प. कृ / भू धातु endings if the धातु is प.प. Add the आ.प. कृ /भू धातु endings if the धातु is आ.प.		
ईक्ष् (आ.प.)		ईक्षाञ्चक्रे ईक्षाञ्चक्राते ईक्षाञ्चक्रिरे ईक्षाम्बभूव ईक्षाम्बभूवतुः ईक्षाम्बभूवुः ईक्षामास ईक्षामासतुः ईक्षामासुः
कथ्		कथयाञ्चकार कथयाञ्चक्रे कथयाञ्चक्रतुः कथयाञ्चक्राते कथयाञ्चक्रुः कथयाञ्चक्रिरे कथयाम्बभूव कथयाम्बभूवतुः कथयाम्बभूवुः कथयामास कथयामासतुः कथयामासुः

पूज्		पूजयाञ्चकार पूजयाञ्चक्रतुः पूजयाञ्चकृः पूजयाञ्चक्रे पूजयाञ्चक्राते पूजयाञ्चक्रिरे पूजयाम्बभूव पूजयाम्बभूवतुः पूजयाम्बभूवुः पूजयामास। पूजयामासतुः पूजयामासुः
प्र + अर्थ्		प्रार्थयाञ्चकार प्रार्थयाञ्चक्रे प्रार्थयाञ्चक्रतुः प्रार्थयाञ्चक्राते प्रार्थयाञ्चक्रुः प्रार्थयाञ्चक्रिरे प्रार्थयाम्बभूव प्रार्थयाम्बभूवतुः प्रार्थयाम्बभूवुः प्रार्थयामास प्रार्थयामासतुः प्रार्थयामासुः

लृङ् लकार I Wishful thinking

The लृङ् लकार is a combination of the past and the future forms, just as its name suggests. Let's look at an example: अभविष्यत् I See how it begins with an अ, has a future "bit" in the centre, ष्य/स्य and has a past tense ending त् /त I

The लृङ् लकार is used when you wish to convey the following ideas:

1) to denote "if such and such a thing had happened / might happen then such and such a thing would have happened / will happen". This therefore can be used to convey the past tense or the future. Many विद्वान् s prefer to use the विधिलिङ् for the future and use the लृङ् लकार only for the past.
If she had taught well, I would have definitely passed the examination.
सा सम्यक् रीत्या अपाठयिष्यत् चेत् अहं निश्चयेन परीक्षायाम् उत्तीर्णा अभविष्यम् I

2) When there is a non-realization of an action and therefore there is a presence of the characteristics of the conditional.
If I were not blind, then I would have been able to appreciate the beauty of the world.
यदि अहम् अन्धं न अभविष्यं तर्हि पृथिव्यां सर्वेषां गुणानां सौन्दर्यम् अदृश्यम् I

1. यदि गोपालः सन्तरणकौशल्यम् अज्ञास्यत् तर्हि जलात् नाभेष्यत् I
   If Gopal knew how to swim then he would not be afraid of the water.
2. निशाश्चेत् तमस्विन्यो नाभविष्यन् को नाम चन्द्रमसो गुणं व्यज्ञास्यत् I
   If the nights were not dark then who would know (appreciate) the Moon's qualities?

कर्मणि (सकर्मक धातु) and भावे प्रयोग (अकर्मक धातु)

Select the person who does the work from the प्रथमा विभक्ति, change to tritiya. Select the object in dwitiya vibhakti and change to प्रथमा विभक्ति. Adds a य to his root धातु I THEN drops his P.P. leanings (if he is a P.P.) and becomes A.P. by adding the A.P. प्रत्यय I All the A.P. guys remain A.P., but make sure to add the प्रत्यय and to match your verb to the new subject!
बालकः खगौ पश्यति
बालकेन खगौ दृश्येते

For बालकः तिष्ठति, the कर्मणि वाक्य रचना would be बालकेन स्थीयते I This kind of कर्मणि वाक्य रचना with an अकर्मक dhaatu is called the भावे प्रयोग IThe "emotion", the "feeling" of the passive voice is there is it not? therefore the use of the word "भाव ". Note <u>that here only प्रथम पुरुष एक वचन is only used!</u>

	पठँ व्यक्तायां वाचि (भ्वादिः परस्मैपदी सकर्मकः सेट्) पठ्	वदिँ अभिवादनस्तुत्योः (भ्वादिः आत्मनेपदी सकर्मकः सेट्) वन्द्

लट् - वर्तमान काल Present tense	पठ्यते पठ्येते पठ्यन्ते पठ्यसे पठ्येथे पठ्यध्वे पठ्ये पठ्यावहेपठ्यामहे	वन्द्यते वन्द्येते वन्द्यन्ते वन्द्यसे वन्द्येथे वन्द्यध्वे वन्द्ये वन्द्यावहे वन्द्यामहे
लिट् - अन्द्यतन परोक्ष भूतकाल Double first akshara	पेठे पेठाते पेठिरे पेठिषे पेठाथे पेठिध्वे पेठे पेठिवहे पेठिमहे	ववन्दे ववन्दाते ववन्दिरे ववन्दिषे ववन्दाथे ववन्दिध्वे ववन्दे ववन्दिवहे ववन्दिमहे
लुट् - अनद्यतन भविष्यत् काल	पठिता पठितारौ पठितारः पठितासे पठितासाथे पठितासाध्वे पठिताहे पठितास्वहे पठितास्महे	वन्दिता वन्दितारौ वन्दितारः वन्दितासे वन्दितासाथे वन्दितासाध्वे वन्दिताहे वन्दितास्वहे वन्दितास्महे
लृट् - सामान्य भविष्यत् काल	पठिष्यते पठिष्येते पठिष्यन्ते पठिष्यसेपठिष्येथे पठिष्यध्वे पठिष्ये पठिष्यावहे पठिष्यामहे	वन्दिष्यते वन्दिष्येते वन्दिष्यन्ते वन्दिष्यसे वन्दिष्येथे वन्दिष्यध्वे वन्दिष्ये वन्दिष्यावहे वन्दिष्यामहे
लेट् is used in vedas		
लोट् - आज्ञ , अनुमति	पठ्यताम् पठ्येताम् पठ्यन्ताम् पठ्यस्व पठ्येथाम् पठ्यध्वम् पठ्यै पठ्यावहै पठ्यामहै	वन्द्यताम् वन्द्येताम् वन्द्यन्ताम् वन्द्यस्व वन्द्येथाम् वन्द्यध्वम् वन्द्यै वन्द्यावहै वन्द्यामहै
लङ् - अनद्यतन भूत	अपठ्यत अपठ्येताम् अपठ्यन्त अपठ्यथाः अपठ्येथाम् अपठ्यध्वम् अपठ्ये अपठ्यावहि अपठ्यामहि	अवन्द्यत अवन्द्येताम् अवन्द्यन्त अवन्द्यथाः अवन्द्येथाम् अवन्द्यध्वम् अवन्द्ये अवन्द्यावहि अवन्द्यामहि
लिङ् - आशीर्लिङ (benediction)	पठिषीष्ट पठिषीयास्ताम् पठिषीरन् पठिषीष्ठाः पठिषीयास्थाम् पठिषीढ्वम् /पठिषीध्वम् पठिषीय पठिषीवहि पठिषीमहि	वन्द्येत वन्द्येयाताम् वन्द्येरन् वन्द्येथाः वन्द्येयाथाम् वन्द्येध्वम् वन्द्येय वन्द्येवहि वन्द्येमहि
लिङ्- विधिलिँङ् (rule)	पठ्येत पठ्येयाताम् पठ्येरन् पठ्येथाः पठ्येयाथाम् पठ्येध्वम् पठ्येय पठ्येवहि पठ्येमहि	वन्दिषीष्ट वन्दिषीयास्ताम् वन्दिषीरन् वन्दिषीष्ठाः वन्दिषीयास्थाम् वन्दिषीढ्वम् , वन्दिषीध्वम् वन्दिषीय वन्दिषीवहि वन्दिषीमहि
लुङ् - सामान्य भूत काल	अपाठि/ अपठि अपाठिषाताम् /अपठिषाताम् अपाठिषत / अपठिषत अपाठिष्ठाः / अपठिष्ठाः अपाठिषाथाम् / अपठिषाथाम् अपाठिढ्वम् /अपाठिध्वम् , अपठिढ्वम् / अपठिध्वम् अपाठिषि / अपठिषि अपाठिष्वहि /अपठिष्वहि अपाठिष्महि /अपठिष्महि	अवन्दि अवन्दिषाताम् अवन्दिषत अवन्दिष्ठाः अवन्दिषाथाम् अवन्दिढ्वम् , अवन्दिध्वम् अवन्दिषि अवन्दिष्वहि अवन्दिष्महि
लृङ्- influenced by past + future possibilities	अपठिष्यत अपठिष्येताम् अपठिष्यन्त अपठिष्यथाः अपठिष्येथाम् अपठिष्यध्वम् अपठिष्ये अपठिष्यावहि अपठिष्यामहि	अवन्दिष्यत अवन्दिष्येताम् अवन्दिष्यन्त अवन्दिष्यथाः अवन्दिष्येथाम् अवन्दिष्यध्वम् अवन्दिष्ये अवन्दिष्यावहि अवन्दिष्यामहि

	भू सत्तायाम् (भ्वादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्)	असँ भुवि (अदादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्) अस्
लट् - वर्तमान काल Present tense	भूयते भूयेते भूयन्ते भूयसे भूयेथे भूयध्वे भूये भूयावहे भूयामहे	भूयते भूयेते भूयन्ते भूयसे भूयेथे भूयध्वे भूये भूयावहे भूयामहे
लिट् - अन्द्यतन परोक्ष भूतकाल Double first akshara	बभूवे बभूवाते बभूविरे बभूविषे बभूवाथे बभूविध्वे बभूवे बभूविवहे बभूविमहे	बभूवे बभूवाते बभूविरे बभूविषे बभूवाथे बभूविध्वे बभूवे बभूविवहे बभूविमहे

लुट् - अनद्यतन भविष्यत् काल	भाविता /भविता भावितारौ/ भवितारौ भावितारः/भवितारः भावितासे/ भवितासे भावितासाथे/ भवितासाथे भावितासाध्वे/ भवितासाध्वे भाविताहे / भविताहे भावितास्वहे /भवितास्वहे भावितास्महे / भवितास्महे	भाविता / भविता भावितारौ / भवितारौ भावितारः / भवितारः भावितासे / भवितासे भावितासाथे / भवितासाथे भावितासाध्वे / भवितासाध्वे भाविताहे / भविताहे भावितास्वहे / भवितास्वहे भावितास्महे / भवितास्महे
लृट् - सामान्य भविष्यत् काल	भविष्यते/ भाविष्यते भविष्येते /भाविष्येते भविष्यन्ते/ भाविष्यन्ते भविष्यसे/भाविष्यसे भविष्येथे /भाविष्येथे भविष्यध्वे/ भाविष्यध्वे भविष्ये/भाविष्ये भविष्यावहे / भाविष्यावहे भविष्यामहे / भाविष्यामहे	भाविष्यते / भविष्यते भाविष्येते / भविष्येते भाविष्यन्ते / भविष्यन्ते भाविष्यसे /भविष्यसे भाविष्येथे / भविष्येथे भाविष्यध्वे / भविष्यध्वे भाविष्ये / भविष्ये भाविष्यावहे / भविष्यावहे भाविष्यामहे / भविष्यामहे
लेट् is used in vedas		
लोट् - आज्ञ , अनुमति	भूयताम् भूयेताम् भूयन्ताम् भूयस्व भूयेथाम् भूयध्वम् भूयै भूयावहै भूयामहै	भूयताम् भूयेताम् भूयन्ताम् भूयस्व भूयेथाम् भूयध्वम् भूयै भूयावहै भूयामहै
लङ् - अनद्यतन भूत	अभूयत अभूयेताम् अभूयन्त अभूयथाः अभूयेथाम् अभूयध्वम् अभूये अभूयावहि अभूयामहि	अभूयत अभूयेताम् अभूयन्त अभूयथाः अभूयेथाम् अभूयध्वम् अभूये अभूयावहि अभूयामहि
लिङ् - आशीर्लिङ (benediction)	भावकर्मणोः विधिलिङ्लकारः (आत्मनेपदम्) भूयेत भूयेयाताम् भूयेरन् भूयेथाः भूयेयाथाम् भूयेध्वम् भूयेय भूयेवहि भूयेमहि	—-
लिङ्- विधिलिँङ् (rule)	भाविषीष्ट/ भविषीष्ट भाविषीयास्ताम् / भविषीयास्ताम् भाविषीरन् / भविषीरन् भाविषीष्ठाः /भविषीष्ठाः भाविषीयास्थाम् / भविषीयास्थाम् भाविषीढ्वम् /भाविषीध्वम् /भविषीढ्वम् / भविषीध्वम् भाविषीय / भविषीय भाविषीवहि / भविषीवहि भाविषीमहि/ भविषीमहि	भूयेत भूयेयाताम् भूयेरन् भूयेथाः भूयेयाथाम् भूयेध्वम् भूयेय भूयेवहि भूयेमहि
लुङ् - सामान्य भूत काल	अभावि/ अभवि अभाविषाताम्/अभविषाताम् अभाविषत/ अभविषत अभाविष्ठाः/ अभविष्ठाः अभाविषाथाम्/ अभविषाथाम् अभाविढ्वम् /अभाविध्वम्/ अभविढ्वम् /अभविध्वम् अभाविषि/ अभविषि अभाविष्वहि/ अभविष्वहि अभाविष्महि /अभविष्महि	अभावि /अभवि अभाविषाताम् / अभविषाताम् अभाविषत /अभविषत अभाविष्ठाः / अभविष्ठाः अभाविषाथाम् / अभविषाथाम् अभाविढ्वम् / अभाविध्वम् / अभविढ्वम् / अभविध्वम् अभाविषि / अभविषि अभाविष्वहि / अभविष्वहि अभाविष्महि / अभविष्महि
लृङ्- influenced by past + future possibilities	अभविष्यत/ अभाविष्यत अभविष्येताम् / अभाविष्येताम् अभविष्यन्त / अभाविष्यन्त अभविष्यथाः /अभाविष्यथाः अभविष्येथाम् /अभाविष्येथाम् अभविष्यध्वम् / अभाविष्यध्वम् अभविष्ये /अभाविष्ये अभविष्यावहि/ अभाविष्यावहि अभविष्यामहि/ अभाविष्यामहि	अभाविष्यत / अभविष्यत अभाविष्येताम् /अभविष्येताम् अभाविष्यन्त / अभविष्यन्त अभाविष्यथाः / अभविष्यथाः अभाविष्येथाम् / अभविष्येथाम् अभाविष्यध्वम् /अभविष्यध्वम् अभाविष्ये / अभविष्ये अभाविष्यावहि / अभविष्यावहि अभाविष्यामहि / अभविष्यामहि

Causal verbs. प्रेरणार्थकक्रियाविचारः - णिच् प्रत्यय

Mohan cooked the rice.

Ramesh got the rice cooked by Mohan.

In both the cases, the person doing the action of cooking is Mohan. But in the first case, he becomes the subject, the कर्ता and in the second Ramesh is the subject providing inspiration to Mohan to cook the rice.

मोहनः ओदनं पचति ।

रमेशः मोहनेन ओदनं पाचयति ।

In the second sentence, the णिच् प्रत्यय has been added to the धातुः । With that addition, the verb now changes its meaning. From an action which is being done by someone, it now becomes a प्रेरणार्थकक्रिया an action which someone makes another (or himself) do. Please note that the actual doer of the action needn't be different.

पठति → पाठयति, श्रृणोति → श्रावयति , आनयति → आनययति

पठितुम् → पाठयितुम्

पठितवान् → पाठितवान्

पठित्वा → पाठयित्वा

Command: Make someone /cause

drink → पायय

Get→ दापय

Fall → पातय

Show → दर्शय

Drive → चालय

Voices review- कर्तरि, कर्मणि, भावे

<table>
<tr><td></td><td>कर्तरि प्रयोगः
(Active voice)</td><td>कर्मणि प्रयोग:
(Passive voice)</td><td>भावे प्रयोग:
(Impersonal voice)</td></tr>
<tr><td>प्रतमा विभक्तिः</td><td>कर्ता (doer of action)</td><td>कर्मा</td><td>-</td></tr>
<tr><td>द्वितीया विभक्तिः</td><td>कर्मा (action)</td><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td>तृतीया विभक्तिः</td><td>-</td><td>कर्ता</td><td>कर्ता</td></tr>
<tr><td>धातु tracks पदा in प्रतमा विभक्तिः, वचन (does not depend on लिङ्ग)</td><td>Follows कर्ता.
For भूतकाल, use लटलाकर+स्म (करोति स्म).
<table>
<tr><td></td><td>प. प</td><td>आ. प</td></tr>
<tr><td>लट्</td><td>पठति…</td><td>वन्दते …</td></tr>
<tr><td>लृङ्</td><td>पठिष्यति …</td><td>वन्दिष्यते …</td></tr>
<tr><td>लङ्</td><td>अपठत् …</td><td>अवन्दत …</td></tr>
<tr><td>लोट्</td><td>पठतु …</td><td>वन्दताम् …</td></tr>
<tr><td>विधि लिङ्</td><td>पठेत् …</td><td>वन्देत …</td></tr>
</table></td><td>सकर्मक धतु: in कर्माणि रूप
(Look like आत्मनेपदम् forms)
<table>
<tr><td></td><td>प. प</td><td>आ. प</td></tr>
<tr><td>लट्</td><td>पठ्यते …</td><td>वन्द्यते…</td></tr>
<tr><td>लृङ्</td><td>पठिष्यते…</td><td>वन्दिष्यते…</td></tr>
<tr><td>लङ्</td><td>अपठ्यत …</td><td>अवन्द्यत …</td></tr>
<tr><td>लोट्</td><td>पठ्यताम् …</td><td>वन्द्यताम् …</td></tr>
<tr><td>विधिलिङ्</td><td>पठ्येत …</td><td>वन्द्येत …</td></tr>
</table></td><td>Both सकर्मक and अकर्मक in कर्माणि रूप, but only in <u>प्रथमपुरुष, एकवचन</u>।

मया अहस्यत।
अतिथिभि: उपविश्यताम्।
तेन पत्येत।
<table>
<tr><td></td><td>प. प</td><td>आ. प</td></tr>
<tr><td>लट्</td><td>पठ्यते</td><td>वन्द्यते</td></tr>
<tr><td>लृङ्</td><td>पठिष्यते</td><td>वन्दिष्यते</td></tr>
<tr><td>लङ्</td><td>अपठ्यत</td><td>अवन्द्यत</td></tr>
<tr><td>लोट्</td><td>पठ्यताम्</td><td>वन्द्यताम्</td></tr>
<tr><td>विधिलिङ्</td><td>पठ्येत</td><td>वन्द्येत</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>कृदन्त (used similar to dhatu) tracks पदा in प्रतमा विभक्तिः, लिङ्ग, वचन</td><td>
<table>
<tr><td>भूटकाले:
क्तवतु प्रत्यय</td><td>पु. गतवान् गतवन्तौ गतवन्तः
स्त्रि. गतवती गतवत्यौ गतवत्यः
नपुं. गतवत् गतवतौ ग
रामः ग्रामं गतवान्।
रमा ग्रामं गतवती।
मित्रं ग्रामं गतवत्।
अहं प्रयत्नं कृतवती।</td></tr>
</table></td><td>क्त प्रत्यय

पु. गत: गतौ गता:
स्त्रि. गता गते गता:
नपुं. गतं गते गतानि
मया ग्रामः गत:।
मया शाला गता।
मया मन्दिरं गतं।
मया प्रयत्नः कृतः।</td><td>क्त प्रत्यय: गतं

तेन गतम्।
तै: गतम्।
पुष्पैः पतितम्।

अनियर्: गन्तव्यम्

तेन गन्तव्यम्।
अतिथिभि: उपवेष्टव्यम्।</td></tr>
</table>

	Continuous * past add आसीत्… to → *present Add अस्ति… to → प. प पु. गच्छन् गच्छन्तौ ग (3rd gana only: द ददतौ ददत:) स्त्रि. गच्छन्ती गच्छन्त् गच्छन्त्य: नपुं. गच्छत् गच्छती ग आ. प पु.याचमान: याचामनौ याचमाना: स्त्रि. याचमाना याचाम याचमाना: नपुं. याचमानम् याचा याचमानानि अहं गच्छन् आसम्। सा गच्छन्ती अस्ति ।	**अनियर्** पु. गमनीय: गमनीयौ गमनीया: स्त्रि. गमनीया गमनीये गमनीया: नपुं. गमनीयम् गमनीये गमनीयानि मया ग्रामः गमनीय:। मया शाला गमनीया । मया मन्दिरं गमनीयम्।	
कृदन्त(used as a qualifier(adjective)) based on the naama पदा 's Vibhakti it qualifies.	स: गतवन्तम् बालकं न दृष्टवान्। सा गतवता बालकेन सह किञ्चित् कथितवती। पठन् बालकः पश्य। पठन्तीम् बालिकाम् पश्यामि।	गता बालिका मम पुत्री। गतां बालिकाम् पश्यामि।	–

	असँ भुवि (अदादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्)	भू सत्तायाम् (भ्वादिः परस्मैपदी अकर्मकः सेट्)	असँ, भू
	कर्तरि	कर्तरि	कर्मणि
लट्	अस्ति स्तः सन्ति असि स्थः स्थ अस्मि स्वः स्मः	भवति भवतः भवन्ति भवसि भवथः भवथ भवामि भवावः भवामः	भूयते भूयेते भूयन्ते भूयसे भूयेथे भूयध्वे भूये भूयावहे भूयामहे
लृट्	भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः	भविष्यति भविष्यतः भविष्यन्ति भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ भविष्यामि भविष्यावः भविष्यामः	भविष्यते, भाविष्यते भविष्येते, भाविष्येते भविष्यन्ते, भाविष्यन्ते भविष्यसे, भाविष्यसे भविष्येथे,भाविष्येथे भविष्यध्वे, भाविष्यध्वे भविष्ये, भाविष्ये भविष्यावहे,भाविष्यावहे भविष्यामहे, भाविष्यामहे
लङ्	आसीत् आस्ताम् आसन् आसीः आस्तम् आस्त आसम् आस्व आस्म	अभवत् अभवता अभवन् अभवः अभवतम् अभवत अभवम् अभवाव अभवाम	अभूयत अभूयेताम् अभूयन्त अभूयथाः अभूयेथाम् अभूयध्वम् अभूये अभूयावहि अभूयामहि
लोट्	अस्तु, स्तात् स्ताम् सन्तु एधि, स्तात् स्तम् स्त असानि असाव असाम	भवतु,भवतात् भवताम् भवन्तु भव, भवतात् भवतम् भवत भवानि भवाव भवाम	भूयताम् भूयेताम् भूयन्ताम् भूयस्व भूयेथाम् भूयध्वम् भूयै भूयावहै भूयामहै
विधिलिङ्	स्यात् स्याताम् स्युः स्याः स्यातम् स्यात स्याम् स्याव स्याम	भवेत् भवेताम् भवेयुः भवेः भवेतम् भवेत भवेयम् भवेव भवेम	भूयेत भूयेयाताम् भूयेरन् भूयेथाः भूयेयाथाम् भूयेध्वम् भूयेय भूयेवहि भूयेमहि

	डुकृञ् करणे (तनादिः उभयपदी सकर्मकः अनिट् भिदादिः)		
	कर्तरि, परस्मैपदम्	कर्तरि, आत्मनेपदम्	कर्मणि (same form)
लट्लकारः Present tense	करोति कुरुतः कुर्वन्ति करोषि कुरुथः कुरुथ करोमि कुर्वः कुर्मः	कुरुते कुर्वाते कुर्वते कुरुषे कुर्वाथे कुरुध्वे कुर्वे कुर्वहे कुर्महे	क्रियते क्रियेते क्रियन्ते क्रियसे क्रियेथे क्रियध्वे क्रिये क्रियावहे क्रियामहे
लृट्लकारः future	करिष्यति करिष्यतः करिष्यन्ति करिष्यसि करिष्यथः करिष्यथ करिष्यामि करिष्यावः करिष्यामः	करिष्यते करिष्येते करिष्यन्ते करिष्यसे करिष्येथे करिष्यध्वे करिष्ये करिष्यावहे करिष्यामहे	कारिष्यते, करिष्यते कारिष्येते, करिष्येते कारिष्यन्ते, करिष्यन्ते कारिष्यसे, करिष्यसे कारिष्येथे, करिष्येथे कारिष्यध्वे, करिष्यध्वे कारिष्ये, करिष्ये कारिष्यावहे, करिष्यावहे कारिष्यामहे, करिष्यामहे
लङ्लकारः Past tense	अकरोत् अकुरुताम् अकुर्वन् अकरोः अकुरुतम् अकुरुत अकरवम् अकुर्व अकुर्म	अकुरुत अकुर्वाताम् अकुर्वत अकुरुथाः अकुर्वाथाम् अकुरुध्वम् अकुर्वि अकुर्वहि अकुर्महि	अक्रियत अक्रियेताम् अक्रियन्त अक्रियथाः अक्रियेथाम् अक्रियध्वम् अक्रिये अक्रियावहि अक्रियामहि
लोट्लकारः Command Imperative	करोतु /कुरुतात् कुरुताम् कुर्वन्तु कुरु / कुरुतात् कुरुतम् कुरुत करवाणि करवाव करवाम	कुरुताम् कुर्वाताम् कुर्वताम् कुरुष्व कुर्वाथाम् कुरुध्वम् करवै करवावहै करवामहै	क्रियताम् क्रियेताम् क्रियन्ताम् क्रियस्व क्रियेथाम् क्रियध्वम् क्रियै क्रियावहै क्रियामहै
विधिलिङ्ल कारः how it should be	कुर्यात् कुर्याताम् कुर्युः कुर्याः कुर्यातम् कुर्यात कुर्याम् कुर्याव कुर्याम	कुर्वीत कुर्वीयाताम् कुर्वीरन् कुर्वीथाः कुर्वीयाथाम् कुर्वीध्वम् कुर्वीय कुर्वीवहि कुर्वीमहि	क्रियेत क्रियेयाताम् क्रियेरन् क्रियेथाः क्रियेयाथाम् क्रियेध्वम् क्रियेय क्रियेवहि क्रियेमहि

वृत्तिः

In संस्कृत, all words are derived from verb roots using a सुप् or a तिङ् प्रत्यय:

1. सुगन्तम् - सुप् प्रत्यय - gives both नाम and क्रिया पद
प्रातिपदिकनिर्माणम्

    1. कृद् - वृत्तिः (धातुः + कृत् प्रत्ययाः)
    2. तद्धित- वृत्तिः (प्रातिपदिकम् + तद्धित - प्रत्ययाः)
    3. समास- वृत्तिः (सुबन्तम्+ सुबन्तम् (९८%))
    4. एकशेष वृत्तिः (सुबन्तम्+ सुबन्तम् - एकस्य शेषः)
    5. सनाद्यन्तधातु वृत्तिः (धातुः/प्रातिपदिकम्+ सनादि-प्रत्ययाः)

2. तिङ्न्तम् - always gives kriya पद
धातोः निर्मानम्

    1. णिजन्तः धातुः = धातुः + णिच् प्रत्ययः, पाठयति, कारयति
    2. सन्नन्तः धातुः = धातुः + सन् प्रत्ययः, चिकीर्षति, दिद्दक्श्ते
    3. अन्ये सनाद्यन्ताः = धातुः/ प्रातिपदिकम् + अन्ये सनादिप्रत्ययः ; तपस्यति, नमस्यति, मोमुद्यते (यङ्), पुत्रीयति (क्यच्), कलहायते (क्यङ्)

1. कृद्वृत्तिः ~१४० प्रत्यया:

प्रकृतिः + प्रत्ययः= पदम्
धातुः + तिङ्-प्रत्ययः = तिङ्न्तम् (क्रियापदम्)
प्रातिपदिकम्+ सुप्-प्रत्यय= सुबन्तम् (नामपदं/अव्ययम्)
धातुः + कृत्- प्रत्यय= प्रातिपदिकम्

अव्ययम्: तुमुन्(तुम्), क्त्वा(त्वा), ल्यप्(य)
नामपदम्: ल्युट्(नम्,श्रवणं), क्तिन् (तिः(स्त्री), स्मृतिः), अनीयर्ought(यः, या, स्मरणीयः), ण्वुल्(अकः, नायकः), तव्य(स्मर्तव्य), तृच्(ऋ शब्द, कर्तृकर्ता), क्तवतु(वत्, वती), क्त (तः, ता, तम्), शतृ (), शानच् ()

अव्ययम्		पुंलिङ्ग	स्त्रीलिङ्गः	नपुंकलिङ्गम्

तुमन्त अव्यय (Infinitive) Add तुम् <u>तुमुन् प्रत्यय :</u> सर्वेभ्यः धातुभ्यः भवति	Here the suffix तुम् added converts the word to an Avyaya. Conveys the meaning "to do something..." or the intentionor purpose of an action.	- भोजनार्थम् अहं पाकगृहं गच्छामि। भोक्तुं अहं पाकगृहं गच्छामि।I go into the kitchen to eat. - The चतुर्थी विभक्ति also conveys the same meaning. भोजनाय अहं पाकगृहम् अगच्छम्। - It is not possible for me to eat this ladoo. अहम् एतं मोदकं खादितुं न शक्नोमि।

<u>**भिन्नेषु प्रसङ्गेषु प्रयोगः**</u> **१. क्रितयार्था क्रिया** पठितुं गच्छति **२. इच्छति/ जानाति** संस्कृतं पठितुम् इच्छति/ जानाति। **३. शक्नोति/ अर्हति** - एतत् कार्यं कर्तुं शक्नोति/ अर्हति , त्यक्तम् योग्यः/ **४. समर्थः/ निपुणः/ पटुः/ क्षमः/ कुशलः / योग्यः** अस्मान् रक्षितुं समर्थः/... **५. कालः/समयः/वेला** स्नातुम् कालः **६.त्यक्तुं योग्याः**(deserve to be)/ त्यक्तुम् शक्याः(possible) अवकरस्य क्षेपनाय/ अवकरं क्षेप्तुम् अपथ्यस्य भोजनम्/ अपतथ्यं भोक्तुम् णिजन्ताः सर्वे सेटः। तिङ्न्तसदृशानि रूपाणि। चोरयितुम्,कथयितुम्, स्पृहयितुम्,प्रार्थयितुम्,तोलयितुम् अनिट् - प्रत्ययम् योजनीयम् - दा (दातुम्), आप(आप्तुम्), तप् (तप्तुम्), हन् (हन्तुम्) एजन्ताः धातवः आकारदेशः - गै- गा- गातुम्, वे वा वातुम्, त्रै- त्रा- त्रातुम् श्रोतुं कर्णौ वक्तुमास्यं सुहास्यं घ्रातुं घ्राणं पादयुग्मं विहर्तुम्। द्रष्टुं नेत्रे हस्तयुग्मं च दातुं ध्यातुं चित्तं येन सृष्टं स पातु॥	**इडागमः** - इट्- योग्यः भवतिः सेट्, वेट्, - इकारस्य योजनम् धातु-प्रत्यययोः मध्ये भवति। <u>इट्- योग्याः -</u> non- तिङ् -सेट्, non- तिङ् - हल् that are non-य, प्रत्यय beginning with त, स, वेट्- optional <u>इट्- योग्याः न</u> - तिङ् प्रत्यय , अजादि प्रत्ययाः (अक्, अनियर्, अन्,..), यकार (यत्,), अनिट् धातवः सेट् इगन्तानां गुणः श्रि- श्रयितुम्, नु- नवितुम् लघु-इगुपधानां गुणः लिख् - लेखितुम्, मुद् मोदितुम्, नृत् नर्तितुम् ऋकारान्तानाम् इकारस्य वा दीर्घः कृ- कतितुम्/ करीतुम्, तृ- तरितुम्/ तरीतुम् वृ धतुः - वा दीर्घः - वृ - वरितुम्/ वरीतुम् ग्रह् धातुः - ग्रह् ग्रहितुम् गुण सन्धि हप्पेंस्:? जि-जेतुम्, नि- नेतुम्, श्रु - श्रोतुम्, प्लु - प्लोतुम्, कृ- कर्तुम्, भृ- भर्तुम् हलन्त धातवः अद्- अत्तुम्, पच् पक्तुम्, निर्वच् -निर्वक्तुम् त्यज्- त्यक्तुम्, दंश्- दंष्टुम्, गम् - गन्तुम्, नम् नन्तुम्, इगुपधाः धातवः - लिप् लेप्तुम्, लुप् लोप्तुम्, चिद् चेत्तुम्, भिद् भेत्तुम्, तुद् तोत्तुम्, मुच् मोच् मोक्तुम् (गण+ सन्धि)

आ+ रुह् to climb - आरोढुं उद्+स्त - to get up - उत्थातुम् कथ् - to tell कथयितुम् कृ to do कर्तुम् क्रीड् to play क्रीडितुम् क्षल् to clean क्षालयितुम् क्षिप् To throw क्षिपितु खाद् to eat खादितुम् गम् to go गन्तुम् जप् to do japa जपितुम् दा to give दातुम् दृश् to see द्रष्टुम् नी to take away नेतुम् पट् to study पठितुम् पा to drink पातुम् पूज् to worship पूजयितुम् ब्रू to speak वक्तुम् मृज् to wipe मार्जयुतुम् युध् to fight योद्धुम् रक्ष् to protect रक्षितुम् लभ् to obtain लब्धुम् लिख् to write लिखितुम् वच् to speak वक्तुम्, वन्द् to worship वन्दितुम् श्रु to listen श्रोतुम् सेव् to serve सेवितुम् स्तु to praise स्तोतुम् स्था to keep स्थापयितुम् स्था to wait स्थातुम् स्ना to bathe स्नातुम् स्पृश् to touch स्पृष्टुम् स्मृ तो remember स्मर्तुम् हस् to laugh हसितुम्

<u>**क्त्वा प्रत्ययः**</u> Add त्वा <u>भावार्थकः सर्वेभ्यः धातुभ्यः भवति</u>	convey is "having done a particular action.... OR doing a particular action)" समानकर्तृकयोः पूर्वकाले Dhaatus are converted into a त्वान्त avyaya if it does not begin with an upasarga(prefix).	Having studied, i am going to the garden to play. पठित्वा, अहं क्रीडितुम् उद्यानं गच्छामि| Thus speaking, he kept silent(he stood silent) एवम् उक्त्वा, सः तूष्णीम् अतिष्ठत्।	The daughter-in-law, having done work, having cooked food, having served food to her mother-in-law, herself eats. वधूः कार्यं कृत्वा, भोजनं पक्त्वा, श्वश्रूं भोजनं परिवेष्य, स्वयं खादति।
अनिट् धातूनाम् रूपाणि - गुणनिशेधः, हल्सन्धि, सम्प्रसारणम्	इ - जि - जित्वा, क्रि - क्रित्वा; लघूपधाः धातवः - क्षिप् - क्षिप्त्वा, दृश् - दृष्ट्वा, छिद् - छित्त्वा हल्सन्धिः पच् - पक्त्वा, लभ् - लब्ध्वा, अद् - अत्त्वा, त्यज् - त्यक्त्वा, रुह् - रूढ्वा, लिह् - लीढ्वा ए - त्रै - त्रात्वा, ध्यै - ध्यात्वा, आ - ज्ञा ज्ञात्वा, घ्रा घ्रात्वा; विशेषाः दा दत्त्वा, गै - गा - गीत्वा, हा हित्वा, स्था स्थित्वा, मा मित्वा, घा हित्वा, पा पीत्वा सेट् - वन्द् वन्दित्वा, अर्च् अर्चित्वा, खाद् खादित्वा, बाध् बाधित्वा, चुर् चोरयित्वा, कथ् कथयित्वा ई - शी शयित्वा, नृत् नर्तित्वा, जागृ जागरित्वा, वृत् वर्तित्वा इ/उ उपधाः लिख् लिखित्वा/लेखित्वा, कुप् कुपित्वा/कोपित्वा, मुद् मुदित्वा/मोदित्वा,		

	उ, ऋ - नु नुत्वा, भू भूत्वा, वृ वृत्वा, तृ तीर्त्वा,कृ कीर्त्वा, गृ गीर्त्वा, *श्रि श्रित्वा वैकल्पिकरूपाणि - इष् एषित्वा/इष्ट्वा, कम् कमित्वा/कान्त्वा, भ्रम् - भ्रमित्वा/ भ्रान्त्वा, सह् सहित्वा/सोढ्वा, खन् खनित्वा/खात्वा, दिव् देवित्वा/द्यूत्वा गुणः भवति? अनिट् धातूनां न भवति, सेट् धातूनां भवति, रलन्तानां इ-उ-उपधानां विकल्पेन भवति, केषाञ्चन धातूनां विशिष्य विधानम्। इट् भवति? अनिट् -धातुषु केषाञ्चन भवति, सेट्धातुषु केषाञ्चन न भवति, केषाञ्चन विकल्पेन भवति		
ल्यप् (ल्यबन्त) अव्ययम् भावार्थकः प्रत्ययः समानकर्तृकयोः पूर्वकाले उपसर्गपूर्वकेभ्यः धातुभ्यःक्त्वा-प्रत्ययस्य स्थाने ल्यप् य, त्य	convey is "having done a particular action.... OR doing a particular action" Dhaatus are converted into a ल्यबन्त avyaya if it begins with an upasarga. यकारादिः प्रत्ययः - अतः कस्यापि धातोः इडागमः न भवति। क्त्वा- प्रत्ययस्य स्थानेअयम् आदेशः। कुत्रापि गुणः न भवति। यकारादौ प्रत्यये परे हलसन्धिः अपि न भवति।	Climbing the branches of the tree, the monkey again jumped off the tree onto the ground. वृक्षस्य शाखाः आरूह्य, वानरः पुनः वृक्षात् भूमौ अकूर्दत। उपसर्गपूर्वस्य एव ल्यप् इति न समासे अनञ्पूर्वे क्त्वो ल्यप् गतिसमासे अपि ल्यप् भवति स्वीकृत्य, सत्कृत्य, अलङ्कृत्य, साक्षात्कृत्य, तिरस्कृत्य, शुक्लीकृत्य, शुक्लीभूय, अन्तर्धाय, तिरोभूय	
<u>सर्वेभ्यः धातुभ्यः भवति</u>	प्रणम्य, पराजित्य, अपहृत्य, संरक्ष्य, अनुगत्य, अवस्थाय, निश्चित्य, विशिष्य, आनीय, नियोज्य, नीत्वा- आनीय, जित्वा - पराजित्य, भूत्वा- अनुभूय, कृत्वा- अनुकृत्य, पक्त्वा- प्रपच्य, पठित्वा - प्रपठ्य, लिखित्वा- विलिख्य, रक्षित्वा - संरक्ष्य, चोरयित्वा- सञ्चोर्य, ताडयित्वा - प्रताड्य आगत्य, अनुगत्य, अवगत्य, अधिगत्य, सङ्गत्य, निर्गत्य, प्रत्यागत्य, समधिगत्य प्रकृत्य, अनुकृत्य, विकृत्य, अधिकृत्य, अपकृत्य, सुकृत्य, प्रतिकृत्य, उपकृत्य आनीय, अनुनीय, प्रणीय, अपनीय, उन्नीय, निर्णीय, प्रत्यानीय, समुन्नीय वच् - उक्त्वा प्रोच्य, वप् - उप्त्वा प्रोप्य,स्वप् - सुप्त्वा प्रसुप्य, वे - वा- उत्वा प्रवाय, वह् - ऊढ्वा प्रोह्य, ह्वे- हूत्वा आहूय, वस्- उषित्वा प्रोष्य, वद्- उदित्वा अनूद्य, यज्- इष्ट्वा प्रेज्य, दा दत्वा प्रदाय प्रच्छ्- पृष्ट्वा आपृच्छ्य, ग्रह् - ग्रहीत्वा अनुगृह्य अनुनासिकलोपः बन्ध् आबध्य, स्त्रन्स् विस्त्रस्य, ध्वन्स् प्रध्वस्य, दन्श् सन्दश्य, मन्थ् प्रमथ्य, हन् आहत्य, मन् अवमत्य, तन् वितत्य गम् आगत्य/आगम्य, नम् प्रणत्य/प्रणम्य, रम् विरत्य/विरम्य, यम् संयत्य/संयम्य		
नामपदम्			
क्तवतु प्रत्यय **Active past participle** वत् " or "वती "One who did" भूतकालार्थकः कर्त्रर्थकः अर्थः past tense like अपठम्	पुलिङ्ग - वान् पठितवान् पठितवतौ पठितवन्तः I/ you/ The boy read a book.अहं/ त्वं/ बालकः पुस्तकं पठितवान् । Us two/you two/ two boys read a book तौ /बालकौ पठितवन्तौ ।युवां पठितवन्तौ । आवां पठितवन्तौ । We/ you/many boys played with a ball. वयं/ यूयं/ बालकाः कन्दुकेन क्रीडितवन्तः। भगवान् भगवन्तौ भगवन्तः भगवन्तम् भगवन्तौ भगवतः भगवता भगवते भगवतः भगवतः भगवति [अ, ए, अः, अः, इ] भगवता भगवद्भ्याम्	स्त्रीलिङ्ग - वती पठितवती पठितवत्यौ पठितवत्यः I/you/ The girl read a book. अहं/ त्वं/बालिका पुस्तकं पठितवती । Us two/you two/ Two girls read the book ते/बालिके पठितवत्यौ ।युवां पठितवत्यौ । आवां पठितवत्यौ । We/ you/ many girls prayed to the Lord. वयं/ यूयं/बालिकाः देवं नतवत्यः नदी नद्यौ नद्यः नदीम् नद्यौ नदीः नद्या, नद्यै, नद्याः नद्याः नद्याम् [या, यै, याः, याः, याम्] नद्या नदीभ्याम् नदीभिः	• नपुंसकलिङ्ग- वत् पठितवत् पठितवती पठितवन्ति . जगत्- द् जगती जगन्ति (१,२) जगता जगते जगतः जगतः जगति जगता जगद्भ्याम् जगद्भिः जगते जगद्भ्याम् जगद्भ्यः जगतः जगद्भ्याम् जगद्भ्यः जगतः जगतोः जगताम् जगति जगतोः जगत्सु हे जगत्- द् हे जगती हे जगन्ति

	भगवद्भि: भगवते भगवद्भ्याम् भगवद्भ्य: भगवत: भगवद्भ्याम् भगवद्भ्य: भगवत: भगवतो: भगवतां भगवति भगवतो: भगवत्सु हे भगवान् हे भगवन्तौ हे भगवन्त:	नद्यै नदीभ्याम् नदीभ्यः नद्याः नदीभ्याम् नदीभ्यः नद्याः नद्योः नदीनां, नद्याम् नद्योः नदीषु हे नदि हे नद्यौ हे नद्यः	

	Participle form, पुंलिङ्ग	Participle form स्त्रीलिङ्ग
सः अपठत् , त्वम् अपठः , अहम् अपठ? Singular	सः पठितवान् , त्वं पठितवान् , अहं पठितवान्	सा पठितवती , त्वं पठितवती , अहं पठितवती
Dual	तौ /बालकौ पठितवन्तौ ।युवां पठितवन्तौ । आवां पठितवन्तौ ।	ते/बालिके पठितवत्यौ ।युवां पठितवत्यौ । आवां पठितवत्यौ।
Plural	ते/बालकाः पठितवन्तः ।यूयं पठितवन्तः । वयं पठितवन्तः।	बालिकाः पठितवत्यः । यूयं पठितवत्यः । वयं पठितवत्यः ।

Hard to recognize patterns. Has too many rules and exceptions. ज्ञात्वा ज्ञातवान् दत्त्वा दत्तवान् पीत्वा पीतवान् त्रात्वा त्रातवान् जित्वा जीतवान् नीत्वा नीतवान् श्रुत्वा श्रुतवान् तीर्त्वा तीर्णवान् लब्धुम् लब्ध्वा	Match the Linga, vibhakti and vachana! इडागमः निषेधः गुणः तन्निषेधः आदेशाः पच् पक्कवान्, छिद् छिन्नवान् **आ/ए** - * घ्रा घ्रातवान्/घ्राणवान् त्रै त्रा त्रातवान्/त्राणवान् , निद्रा निद्राणवान् * दा दत्तवान्, घा - हितवान्, मा- मितवान्, स्था स्थितवान् *गै - गा- गीतवान्, पा(पीने)- पीतवान्, ज्ञा- ज्ञातवान्, ख्या ख्यातवान्, ध्मा ध्मातवान्, पा (रक्षणे)- पातवान्, भा - भातवान्, या- यातवान्, वा वातवान्, स्ना स्नातवान्, ध्यै- ध्या ध्यातवान् **उ** - श्रु श्रुतवान्, द्रु द्रुतवान्, क्षु क्षुतवान्, हु हुतवान्, नु नुतवान्, भू भूतवान्, सू सूतवान् **इ** इ-इतवान्, अधि+इ अधीतवान्, चि चितवान्, जि जितवान्, भी भीतवान्, क्री क्रीतवान्, नी नीतवान्, डी डयितवान्, शी शयितवान् **ऋ** कृ कृतवान्, हृ हृतवान्, धृ धृतवान्, भृ भृतवान्, मृ मृतवान् **ॠ** कॄ कीर्णवान्, तॄ तीर्णवान्, जॄ जीर्णवान्, गॄ गीर्णवान्	सः उपविष्टवता बालकेन सह पठितवान् । He studied with the boy who was sitting / He studied with the boy who had been sitting / He studied with the boy who sat./ He studied with the boy who had sat. सः क्रीडन्तं बालकं ताडितवान् । He hit the boy who played अहम् गतवन्तं बालकम् अपश्यम्। अहं गतवन्तं बालकं दृष्टवान् । I saw the boy who had been going? I saw the boy who was going? I saw the boy who had gone? **सम्प्रसारणम्** यज् इष्टवान्, स्वप् सुप्तवान्, वच् उक्तवान्, वद् उदितवान्, वप् उप्तवान्, वस् उषितवान्, वह् ऊढवान्, ह्वे हूतवान्, ग्रह् गृहीतवान्, प्रच्छ् पृष्टवान् **विशिष्टरूपाणि** पच् पक्कवान्, जन् जातवान्, खन् खातवान्,सह् सोढवान्,	उक्तवत्याः लेखिकायाः नाम श्यामला । Shyamala is the name of the writer who was talking/ talked /who had been talking/ had talked. अहम् उक्तवतीं बालिकां वदामि । I am talking to the girl who has spoken. सा हसितवत्याः बालिकायाः मुखं दृष्टवती । She saw the face of the girl who laughed. अहं गतवन्तं बालकं दृष्टवती । **सेट् धातूनां सामान्यरूपाणि** अर्च् अर्चितवान्, ईक्ष् इक्षितवान्, खाद् खादितवान्, लिख् लिखितवान्, मिल् मिलितवान्, कुप् कुपितवान् **णिजन्ताः धातवः सेटः** चोरयति चोरितवान्, क्षालयति क्षालितवान् **अनिट् धातूनां सामान्यरूपाणि** आप् आप्तवान्, क्षिप् क्षिप्तवान्, नृत् नृत्तवान्, यत् यत्तवान् हल्सन्धिः कृष् कृष्टवान्, दह् दग्धवान्, लभ् लब्धवान्, भुज् भुक्तवान्, छिद् छिन्नवान्, नुद् नुन्नवान्, गाह् गाढवान्

		अद् जग्धवान्, शास् -शिष्टवान्, तक्ष् तष्टवान्, दिव् द्यूतवान् सिव् स्यूतवान्, मूर्च्छ् मूर्तवान्		
क्त प्रत्यय passive past participle भूतकालार्थकः कर्मार्थकः प्रत्ययः सर्वेभ्यः धातुभ्यः भवति त्रिषु लिङ्गेषु रूपाणि सर्व विभक्ति वचनेषु प्रयोगाः कर्तृपदं III विभक्तौ कर्मपदं I विभक्तौ तेन ग्रामः गतः। इडागमे विशेषाः विशिष्टाः आदेशाः। बद्धः(बन्ध्), दृष्टः(दृशिँर् प्रेक्षणे I) पतितः(पत्), पन्नः (पद्), तीर्णः (तॄ प्लवनतरणयोः)	• Object takes pratama vibhakti and the subject become tritiya vibhakti • <u>The participle has to track the new subject!</u> • To the root form add (इ/अ)तः (a visarga) OR an (इ/अ)ता (आ मात्रा) OR a (इ/अ)तम् (म्), to denote M, F and N respectively. Decline it similar to राम, रमा and वन respectively. कर्मणः विशेषणम् घटः कृतः, वीणा कृता, कार्यं कृतम् ग्रन्थः पठितः, कथा पठिता, पुस्तकं पठितम्	I wrote an article. अहं लेखं लिखितवती / लिखितवान् । An article was written by me. मया लेखः लिखितः । He wrote a story. सः कथां लिखितवान् । A story was written by him. तेन कथा लिखिता । पठितः पठितौ पठिताः पठिता पठिते पठिताः पठितम् पठिते पठितानि	She wrote a poem. सा काव्यं लिखितवती । A poem was written by her. तया काव्यं लिखितम् ।	The men washed the dishes. पुरुषाः पात्राणि प्रक्षालितवन्तः । The dishes were washed by the men. पुरुषैः पात्राणि प्रक्षालितानि। बालः सुप्तवान् - बालेन सुप्तम्। सर्वे हसितवन्तः सर्वैः हसितम्। वयं पठितवन्तः - अस्माभिः पठितम्।
Other vibhaktis	आ/ए - ज्ञा ज्ञातम्, ख्या ख्यातम्, वा वातम्, ध्यै - ध्यातम्, त्रै त्रातम्/ त्राणम्, घ्रा घ्रातम्/ घ्राणम्, दा दत्तम्, स्था स्थितन्म्, पा पीतम्, गै गीतम् इ - इ इतम्, अधि+इ अधीतम्, चि चितम्, जि जितम्, भी भीतम्, क्री क्रीतम्, नी नीतम्, डी दयितम्, शी शयितम् उ - श्रु श्रुतम्, द्रु द्रुतम्, श्रु श्रुतम्, हु हुतम्, नु नुतम्, भू भूतम्, सू सूतम् ऋ कृ कृतम्, हृ हृतम्, घृ घृतम्, भृ भृतम्, मृ मृतम्, कॄ कीर्णम्, तॄ तीर्णम्, जॄ जीर्णम्, गॄ गीर्णम् सेट् दातूनां अर्च् - अर्चितम्, ईक्ष् ईक्षितम्, खाद् खादितम्, क्रीड् - क्रीडितम्, लिख् लिखितम्, मिल् मिलितम्, कुप् कुपितम्, रुद् रुदितम् णिजन्ताः चोरयति चोरितम्, क्षालयति क्षालितम्, गणयति गणितम्, तोलयति तोलितम्, गमयति गामितम्, भोजयति भूजितम् अनिट् धातवः कृष् कृष्टम्, लभ् लब्धम्,क्रुध् क्रुद्धम्, त्यज् त्यक्तम्, भुज् भुक्तम्, दह् दग्धम्, दुह् दुग्धम्, लिह् लीढम्, गाह् गाढम्, छिद् छिन्नम्, नुद् नुन्नम् **अनुनासिकलोपः** गम् गतम्, नम् नतम्, यम् यतम्, हन् हतम्, मन् मतम्, बन्ध् बद्धम्, दंश् दष्टम्, भंश् भ्रष्टम् , ग्रन्थ् ग्रथितम्,मन्थ् मथितम् **सम्प्रसारणम्** - यज् इष्टम्, स्वप् सुप्तम्, वच् उक्तम्, वद् उदितम्, वप् उत्तम्, वस् उषितम्, वह् ऊढम्, ह्वे हुतम्, ग्रह् गृहीतम्, प्रच्छ् पृष्टम् **विशिष्टरूपाणि** पच् पक्वम्, जन् जातम्, खन् खातम्, सह् सोढम्, अद् - जग्धम्, शास् शिष्टम्, तक्ष् तष्टम्, दिव् द्यूतम्, सिव् स्यूतम्, मूर्च्छ् मूर्तम् **गत्यर्थकधातूनाम् अकर्मकाणां च** सः गतः, सा गता, तत् गतम् is also allowed! गतवान् = गतः, आगतवान् = आगतः, प्राप्तवान् = प्राप्तः यातवान् = यातः जातवान् (जायते) = जातः, सुप्तवान् = सुप्तः, (तिष्ठति)स्थितवान् = स्थितः, उपविष्टवान् = उपविष्टः. स्नातवान् = स्नातः			
भावे/कर्मणि - सर्वे धातवः आत्मनेपदिनः,				

<table>
<tr><td colspan="4">प्रेरणार्थकणिजन्ताः सर्वे उभयपदिनः
उपसर्गवशात् पदव्यात्ययः - जयति - विजयते, पराजयते ; रमते - विरमति, परिरमति।
अर्थवशात् पदव्यत्ययः - कृष्णः चाणूरम् आह्वयते। पुत्रम् आह्वयति(स्पर्धायामाङः)।</td></tr>
<tr>
<td>शतृ प्रत्यय

Active Present Continuous Participles
If the root word is परस्मैपदम, Add the appropriate form of the अस् dhaatu वर्तमानकालिकौ , कर्त्रार्थकौ प्रत्ययौ</td>
<td>M/N पठन्ति – इ – न् = पठत→ पठत + ् = पठत् declined like भगवत् शब्द
बालकः पठन् आसीत् ।
बालकः पठन् अस्ति।
बालकः पठन् भविष्यति।
पठन् बालकः आम्रं खादति । The studying/ reading boy is eating a mango.
The two boys are playing in the field.
बालकौ क्षेत्रे क्रीडतः
बालकौ क्षेत्रे क्रीडन्तौ स्तः।

तृतीयगणस्य (जुहोत्यादिः) धातूनां रूपे नकारः न भवति
ददाति दत्तः ददति
- ददत्, ददतौ, ददतः
दधाति धत्तः दधति - दधत्, दधतौ, दधतः
जुहोति जुहुतः जुह्वति - जुह्वत्, जुह्वतौ, जुह्वतः

पचन् पचन्तौ पचन्तः
पचन्तम् पचन्तौ पचतः
पचता पचद्भ्याम् पचद्भिः
पचते पचद्भ्याम् पचद्भ्यः
पचतः पचद्भ्याम् पचद्भ्यः
पचतः पचतोः पचताम्
पचति पचतोः पचत्सु
हे पचन् पचन्तौ पचन्तः

मरुत्/मरुद् मरुतौ मरुतः
मरुतम् मरुतौ मरुतः
मरुता मरुद्भ्याम् मरुद्भिः
मरुते मरुद्भ्याम् मरुद्भ्यः
मरुतः मरुद्भ्याम् मरुद्भ्यः
मरुतः मरुतोः मरुताम्
मरुति मरुतोः मरुत्सु
हे मरुत् /मरुद् हे मरुतौ हे मरुतः</td>
<td>F if there is an अ स्वर before the ति प्रत्यय (प्र. पु. ए. व.), then न् stays , otherwise, the न् does not.
पठन्ति" (after having looked at पठति)- इ + ई = पठन्ती F that is declined as नदी ।
कुर्वन्ति (after having looked at करोति) – न - इ + ई = कुर्वती
सा पठन्ती अस्ति । She is reading.
सा पठन्ती आसीत् । She was reading

The mother who is reading is also listening to songs .
पठन्ती अम्बा गीतानि अपि शृणोति ।
पठन्ती अम्बा गीतानि अपि शृण्वन्ती अस्ति ।
<u>१,४,१० गणाः</u>
पठन्ती पठन्त्यौ पठन्त्यः
नृत्यन्ती नृत्यन्त्यौ नृत्यन्त्यः
गणयन्ती गणयन्त्यौ गणयन्त्यः
<u>आदादिः (२), तुदादिः (६)</u>
लिखन्ती/ लिखती
यान्ती/ याती
२,३,५,७,८,९
ब्रुवती ब्रुवत्यौ ब्रुवत्यः
ददती ददत्यौ ददत्यः
चिन्वती चिन्वत्यौ चिन्वत्यः
छिन्दती छिन्दत्यौ छिन्दत्यः
कुर्वती कुर्वत्यौ कुर्वत्यः
क्रीणती क्रीणत्यौ क्रीणत्यः
*शृण्वती शृण्वत्यौ शृण्वत्यः

नदी नद्यौ नद्यः
नदीम् नद्यौ नदीः
नद्या नदीभ्याम् नदीभिः
नद्यै नदीभ्याम् नदीभ्यः
नद्याः नदीभ्याम् नदीभ्यः
नद्याः नद्योः नदीना
नद्याम् नद्योः नदीषु
हे नदि हे नद्यौ हे नद्यः</td>
<td>नपुं जगत्वत् भवति
पठत् पठती पठन्ति
गच्छत् गच्छती गच्छन्ति
ददत् ददती ददन्ति/ददति
बिभ्यत् बिभ्यती बिभ्यन्ति/बिभ्यति

जगत्/द् जगती जगन्ति (१,२)
जगता जगद्भ्याम् जगद्भिः
जगते जगद्भ्याम् जगद्भ्यः
जगतः जगद्भ्याम् जगद्भ्यः
जगतः जगतोः जगताम्
जगति जगतोः जगत्सु
हे जगत् हे जगद् हे जगती

1. गच्छन् बालकः फलं खादति । The going boy is eating a fruit.
2. गच्छन्ती बालिका फलं खादति । The going girl is eating a fruit.
3. The talking girl is watching the eating boy.
वदन्ती बालिका खादन्तं बालकं पश्यति ।
4. The girl who is going with the boy who is going. is also eating a fruit
(Yipes!) गच्छता बालकेन सह गच्छन्ती बालिका अपि फलं खादति ।
5. Give the studying boy milk. पठते बालकाय दुग्धं यच्छ ।</td>
</tr>
<tr>
<td>In other vibhaktis</td>
<td colspan="3">पठन् बालकः खादति ।पठन् बालक! आगच्छ!
अहं पठन्तं बालकं पश्यामि।
अहं पठता बालकेन सह पाठशालां गच्छामि । पठते बालकाय फलं देहि। पठतः बालकात् पुस्तकं मा स्वीकुरु।
पठतः बालकस्य नाम् किम्? पठति बालके गुरुणां प्रीतिः वर्तते।
Mohan, who is walking with Shyam who is talking, is looking at the scene around them.
वदता श्यामेन सह चलन् मोहनः तौ अभितः दृश्यं पश्यति ।
वदता श्यामेन सह चलन् मोहनः तौ अभितः दृश्यं पश्यन् अस्ति ।
The father is telling a story to his daughter who is listening with attention.</td>
</tr>
</table>

	पिता अवधानेन शृण्वन्त्यै पुत्र्यै कथां कथयति । पिता अवधानेन शृण्वन्त्यै पुत्र्यै कथां कथयन् अस्ति । The girls who are studying will be successful in the examination. पठन्त्यः बालिकाः परीक्षायाम् उत्तीर्णा भविष्यन्ति			
शनच् प्रत्यय Active Present Continuous Participles (For आत्मनेपदम्)	You have to add the मान to the A.P. root dhaatu..... which will be declined like राम, माला and वन for the M, F and N respectively. Then the अस् dhaatu in the appropriate tense is added to the sentence if required. **१,४,६,१० गणाः = मान** वन्दमानः, वन्दमाना, वन्दमानम् युध्यमानः म्रियमाणः कथयमानः लभमानः **अन्ये गणाः = आन** शयानः ब्रुवाणः ददानः चिन्वानः रुन्धानः कुर्वाणः, कुर्वाणा, कुर्वाणम् दधानः	He is begging. सः याचमानः अस्ति / सः याचते । He was begging. सः याचमानः आसीत् / सः अयाचत I see the man who is begging. अहं याचमानमं पुरुषं पश्यामि । The kind man gives the boy who is begging, a fruit. दयालुः पुरुषः याचमानाय बालकाय फलं यच्छति। **भविष्यत्काले प्रयोगः** पठिष्यन् पठिष्यन्तौ पठिष्यन्तः दास्यन् दास्यन्तौ दास्यन्तः करिष्यमाणः करिष्यमाणौ करिष्यमाणः लप्स्यमानः लप्स्यमानौ लप्स्यमानाः	She is begging. सा याचमाना अस्ति / सा याचते । The man who is begging goes with the woman who is begging, to the river. याचमानः पुरुषः याचमानया महिलया सह नदीं गच्छति । She was begging. सा याचमाना आसीत् /सा अयाचत I see the woman who is begging. अहं याचमाना महिलां पश्यामि । The child went to the temple with the women who were praying. वन्द् (वन्दते) अपत्यं वन्दमानाभिः महिलाभिः सह मन्दिरम् अगच्छत् ।	It is begging. तत् याचमानम् अस्ति / तत् याचते । It was begging. तत् याचमानम् आसीत् / तत् अयाचत ।
Other vibhaktis		I have faith in the people who are tolerant. सह् (सहते) सहमानेषु जनेषु मम विश्वासः अस्ति ।	The princess accepted the flowers from the priest who was worshipping. वन्द् (वन्दते) राजकुमारी भजमानात् पुरोहितात् पुष्पाणि अगृह्णात् ।	
Shatr and Shanach, their passive forms.	1. Take the root form of the verb. For example: गम् / लभ् 2. Add to it a य ; that would make it गम्य/लभ्य 3. Add the आत्मनेपद - प्रत्यय and you finally land up with गम्यमान /लभ्यमान 4. These are participles and follow the noun/pronoun in three ways: लिङ्गं \वचन, विभक्ति । Therefore you will have: गम्यमानं, गम्यमानः, गम्यमाना and all the other forms in all the विभक्ति s. 5. Study the	लिखन् बालकः लिख्यमानं पाठम् उत्पीठिकायाः उपरि स्थापयति । The boy who is writing, places the lesson which is being written (by him or by whomever) on the table. The boy is eating a fruit. बालकः फलं खादति । The fruit is in the boy's hand. फलं बालकस्य हस्ते अस्ति । The fruit which is being eaten (by the boy) falls from the boy's hand.	Devi Bhuvaneshwari, these flowers which have been brought by me must be accepted. देवि भुवनेश्वरि, मया आनीतानि एतानि पुष्पाणि गृह्यताम् । With these lessons that have been studied by me, I'll certainly become Panini himself !! एतैः पठतैः पाठैः निश्चयेन अहं पाणिनिः भवामि । Here is water for those flowers you brought. भवत्या / भवता	

	examples that follow and then you will understand what the words mean: खादन् बालकः = the boy who is eating खाद्यमानः बालकः = the boy who is being eaten (by something)	(बालकेन) खाद्यमानं फलं बालकस्य हस्तात् पतति । Give that modak which should be eaten to the boy waiting outside the house. तं खादनीयं मोदकं गृहात् बहिः तिष्ठते बालकाय ददातु । The Guru who is being served is Shrimat Sadyojat Shankarashram. (use plural for respect.) सेव्यमानाः गुरवः श्रीमद्-सद्योजात-शङ्कराश्रमाः सन्ति । To that Guru worthy of being served, salutations. नमः सेव्यमानेभ्यः गुरुभ्यः	(तेभ्यः) आनीतेभ्यः पुष्पेभ्यः एतद् जलम् ।	
ल्युट् ends in धातु: +अनम् - भावार्थकः प्रत्ययः - क्रियां बोधयति - अनम्/अणम्	ल्युडन्त: always नपुंकलिङ्ग. अ/आकारन्ता: - अन् - मननम्, श्रवणं, निदित्यासं इ/ईकारन्ता: - अय् - अनम्। चयनम्(चि), नयनम्(नी), क्रयणम्। अधि+इ → अध्ययनम् उ/ऊकारन्ता: - अव् - नम्। भवनम्(भू), श्रवणम्, प्लवनम्(प्लु), हवनम्(हु)। ह्रस्व - इकार: उपान्त्य: - ए। लेखनम्(लिख्), क्षेपणम् (क्षिप्), सेचनम्, भेदनम्। ह्रस्व - उकार: उपान्त्य: - ओ। रोदनम् (रुद्), बोधनम् (बुध्), घोषणम्, भोजनम्। ऋकार:अन्त्य:/उपान्त्य: - अर्। करणम्(कृ), मरणम्(मृ), वर्धनम्(वृध्), कर्तनम्(कृत्), तर्पणम् (तृप्), सर्जनम् (सृज्)। Exception: मार्जनम् (मृज्) ए/ ऐ ओ औ, कराता धातव: आ+नम् ध्यानम्(ध्यै), गानम् (गै), ह्वानम्, आह्वानम् (ह्वे), त्राणम् (त्रै)			
	अन्येषु अर्थेषु ल्युट् प्रत्यय करण अधिकरणयोश्च व्याकरणम् - व्याक्रियन्ते शब्दाः अनेन नखनिकृन्तनः - नखाः निकृन्त्यन्ते अनेन आसनम् आस्यते अस्मिन् गोदोहनी स्थाली- गौः दुह्यते अस्याम्			
अन-अन्ताः अन्ये प्रत्ययाः	युच् प्रत्ययः - णिजन्तेभ्यः , भावार्थे, स्त्रीलिङ्गः शब्दः। प्रार्थना, योजना, गणना, रचना। ल्यु-प्रत्ययः कर्त्रर्थे। नन्दनः,जनार्दनः, मधुसूदनः			
क्तिन् ends in ति	Indicates only action, comes only in स्त्रीलिङ्गः श्रुतिः, भक्तिः, स्मृतिः, गतिः			
तृच् प्रत्यया ends in त त्रिषु लिङ्गेषु कर्त्रर्थकः तुमुन् - तव्य वत् ऋकारान्तः/ईकारान्तः	Comes in कर्तृ meaning Comes in some rukaaranta shabda. कर्ता, स्वर्ता, समार्था कर्ता(कर्तृ), दाता (दातृ), ज्ञाता (ज्ञातृ) गन्ता (गन्तृ) इडागमः भवति - सेट् धातूनां नित्यम्, वेट् धातूनां विकल्पेन इगन्तानां गुणः - नी - नेता, श्रु - श्रोता, कृ- कर्ता; लघु - इगुपधानां गुणः क्षिप् - क्षेप्ता, गुप् - गोप्ता, नृत् नर्तिता एजन्तानाम् आकारः ध्यै ध्याता, ह्वे ह्वाता; हलन्तानां सन्धिः अद् अत्ता, पच् पक्ता, गम् गन्ता नेतारः, क्रीडितारः, नटितारः, गातारः, लेखितारः, योद्धारः दाता - दात्री, पठिता- पठित्री, रक्षिता - रक्षित्री, हर्ता- हर्त्री, भविता - भवित्री,पालयिता- पालयित्री पुलिङ्गः माता - मातारौ- मातारः, स्त्रिलिङ्गः like नदी- नद्यौ - नद्यः, नपुंसकलिङ्ग goes like भोक्तृ- भोक्तृणी- भोक्तृणि लेखनीं क्रीणाति - लेखन्याः क्रेता, धर्मं वक्ति - धर्मस्य वक्ता, मातरं नमति - मातुः नन्ता			
ण्वुल् प्रत्यया ends in अक	Comes in कर्तृ meaning, वृद्धिः, गुण नायकः, जयक: चालकः, रक्षकः धनं लब्धुं याति। धनस्य लाभकः याति। Goes to touch a lion! सिंहं स्प्रष्टुं याति। सिम्हस्य स्पर्शकः याति।			

नीप्/नीष् प्रत्यय	Comes in कर्तृ meaning, but in स्त्रीलिङ्ग रक्षित्री, नायिका?	
तव्यत्/तव्य, अनीयर्, यत्/क्यप्/ण्यत्/ केलिमर् Ought/should This is a विधिलिँङ् equivalent, but in **<u>कर्माणि प्रयोग</u>** दा - दातुं योग्यम् - दातव्यम् ध्यै - ध्यातुं योग्यम् - ध्यातव्यम्	तव्यत् - add तव्य - स्मर्तव्यः, या, यम् अनीयर् - अनीय/ / अणीय-स्मरणीयः, या, यम् , form looks mostly similar to lyut. Exceptions: मार्जनीयम् (मृज्), दरिद्रणीयम् (दरिद्रा, दरिद्राणम्), स्पृहणीयम् (स्पृह्, स्पृहणम्), गरणीयम्/गलनीयम् (ग्रृ), करणीयम् (कृ,करनम्), तरणीयम् (त्रृ) यत् - य - स्मार्यः, या, यं क्यप्- हन्+ त्य - हत्य ण्यत् - हृ+ ण्यत् = हार्यम्, वच्+ ण्यत्= वाक्यम् (used for ऋकारणत and हलान्त only) Note: this is different from layabanta which also has a य and declines like a naama pada. आः/ ए - दा- दातव्यम्, गै - गातव्यम्, त्रै - त्रातव्यम्, ह्वे - ह्वातव्यम् इ - जि - जेतव्यम्, नी- नेतव्यम्, श्रु - श्रोतव्यम्,कृ- कर्तव्यम् इटः दीर्घः तृ- तरितव्यम्/तरीतव्यम्, कृ - करितव्यम्/करीतव्यम्, वृ - वरितव्यम्/वरीतव्यम्, ग्रह् - ग्रहीतव्यम् णिच् - कथ् - कथयितव्यम्, चुर्- चोरयितव्यम् अनिट् बन्ध् बन्द्धव्यम्, लभ् लब्धव्यम्, सिध् सेद्ध्व्यम्, रुध् रोद्ध्व्यम् दृश् द्रष्टव्यम्, वह् वोढव्यम्, दुह् दोग्धव्यम्, सृज् स्रष्टव्यम् इ गौ गातव्यम्, ह्वे ह्वातव्यम् लघु-इगुपधानां गुणः क्षिप् क्षेप्तव्यम्, तुष् तोष्टव्यम् हलन्तानां सन्धिः अद् अत्तव्यम्, पच् पक्तव्यम्, गम् - गन्तव्यम्	प्रतमा विभत्तयाम् शब्दस्य लिङ्गम् च वचनम् अनुसरति कर्त्रुपदम् त्रुतिया/ षष्टि विभक्त्याम् भवेत् रामेण पुस्तकं पठितव्यं रामेण ग्रन्थः पठितव्यः रामेण गीता पठितव्या लोकहितम् मम करनीयम्। त्वया/ तव करणीयम् मया/ मम गमनीयम् वेट् इष् एषितव्यम्/एष्टव्यम्, क्लिद् क्लेदितव्यम्/क्लेत्तव्यम् लुभ् लोभितव्यम्/लोब्धव्यम्, क्षम् क्षमितव्यम्/क्षन्तव्यम् गाह् गाहितव्यम्/गाढव्यम्, तक्ष् तक्षितव्यम्/ तष्टव्यम् गुप् गोपितव्यम्/गोप्तव्यम्,क्लृप् कल्पितव्यम्/क्लप्तव्यम् तृप् पर्पितव्यम्/त्रप्तव्यम्,दृप् दर्पितव्यम्/द्रप्तव्यम् द्रुह् द्रोहोतव्यम्/द्रोग्धव्यम्,सह् सहितव्यम्/सोढव्यम् सर्वैः कर्तव्यम्/सर्वेषां कर्तव्यम् मया भोक्तव्यम्/ मम भोक्तव्यम्
	विध्यार्थक प्रत्यय. विधिः - मम आज्ञा पालनीया। सत्यम् एव वक्तव्यम्। कामचारः - अस्मद् ग्रुहे भवता भूजनीयम् । अस्माकं गृहम् आगन्तव्यं भवता। प्राप्तकालः - गुरुणा भोजनीयम्। गुरुणा स्नातव्यम्। अर्हता/योग्यता - इमानि वस्त्राणि राज्ञा धरणीयानि। क्रष्टव्या इयं भूमिः। शक्यता - परिहरणीयमिदम् पापम् प्रायश्चित्तेन। श्रमेण सिद्धिः प्राप्तव्या।	विशिष्टेषु अर्थेषु अनीयर्। स्नानीयम् चूर्णम् - चूर्णम् स्नानक्रियायाम् करणम्। दानीयः विप्रः - विप्रः दानक्रियायाम् सम्प्रदानम्। नरेन्द्रस्य शयनीयम् - शयनीयम् = मञ्चः। शयनक्रियायाम् अधिकरणम्।
स्वार्थे कप् (क)? प्रत्यय	Add to end of words but doesn't change the meaning	अनसूयकः (न विद्यते यस्य सः अनसूयः)
यत्/ण्यत्	**<u>अजन्तेभ्यः यत्</u>** दा देयम्, जि जेयम्, नी नेयम्, श्रु श्रव्यम्, भू भव्यम्, गै गेयम् **<u>किन्तु, ऋकारान्तेभ्यः ण्यत्</u>** कृ कार्यम्, हृ हार्यम् **<u>हलन्तेभ्यः ण्यत्</u>** पठ् पाठ्यम्, वच् वाच्यम्, नट् नाट्यम् **<u>किन्तु, पवर्गान्तेभ्यः अदुपधेभ्यः? यत्</u>** लभ् लभ्यम्, गम् गम्यम्, शप् शप्यम् **<u>अपवादाः विशेषाश्च बहवः</u>** आचर्यः आचार्यः, अर्यः आर्यः वाच्यम् वाक्यम्, भोज्यम् भोग्यम्, क्षेयम् क्षय्यम् **क्यप्** - ब्रह्महत्या, ब्रह्मभूयम्, स्तुत्यम्, भृत्यः	

घञ् (अ/ अच् / अप्) पुलिङ्ग एव भवति	रामः, पाकः, पाठः, वादः, वेदः, छेदः, मोदः, रागः, नादः, हासः **<u>भावे, अकर्तरि च कारके</u>** भावे - बोधः, हासः कर्मणि - पाठ्यतेऽसौ इति पाठः करणे - रज्यते अनेन इति रागः अधिकरणे - रमन्ते योगिनः अस्मिन् इति रामः **<u>अपवादाः</u>** **इकारान्तानाम् अच्** जि जयः, चि चयः, क्री क्रयः, नी नयः, जन् जनः **ऋकारान्तानाम्, उक़ारान्तानाम् अप्** स्तु स्तवः, भू भवः, कृ करः, तृ- तरः	वादे वादे जायत् तत्वबोधः अतिलाभो विनाशाय किं भवेत् तेन पाठेन जीवने यो न सार्थकः
ण्मुल् (अम्) उल्, इत्, अम् ण	स्मृ - स्मारम्, स्तु - स्तावम्, हस् - हासम्, भुज् - भूजम्, मृश - मर्शम् कारम्, श्रावम्, दर्शम्, पाठम्, गायम्, वादम्, भोजम्, छेदम्, रोदम्	पौनःपुन्ये अयं प्रत्ययः स्मारं स्मारम् = स्मृत्वा स्मृत्वा दर्शं दर्शम्, पाठं पाठम्,रोदं रोदम्, भोजं भोजम्
क्तिन् - स्त्रियां	भावार्थकः प्रत्ययः, अकर्तरि च कारके इकारान्तः स्त्रिलिङ्गः कृतिः कृती कृतयः मतिः मती मतयः **<u>णिजन्तानां युच् (अना)</u>** गण् - गणना प्रार्थ् - प्रार्थना, रच् रचना **<u>अन्येषामपि केषाञ्चन धातूनाम्</u>** वन्द् वन्दना, विद् वेदना, अनु +इष् अन्वेषणा **<u>सन्नन्तानाम् अ - प्रत्ययः</u>** कृ- चिकीर्षा, पठ् - पिपठिषा, भुज् - बुभुक्षा **<u>अन्येशामपि केषाञ्चन धातूनाम्</u>** इष् - इच्छा, चिन्त् चिन्ता, पूज् पूजा, कथ् कथा, चर्च् चर्चा	
उपपदसमासः	कुम्भं करोति कुम्भकारः, कुम्भ - कृ+अण् * कर्मणि अण् निशायां चरति निशाचरः, निशा - चर् +ट * अधिकरणे चरेष्टः प्रियं वदति प्रियंवदा, प्रिय - वद् +खच् *प्रियवशे वदः खच् धनं ददाति धनदः, धन - दा + क * आतोऽनुपसर्गे कः पङ्के जायते पङ्कजम्, पङ्क - जन् +ड *सप्तम्यां जनेर्डः सर्वं पश्यति सर्वदृक्, सर्व - दृश् +क्विन् महादधिशयः महोदधौ शेते - महादधि - शी+अच् दुर्लभः दुःखेन लभ्यते - दुस् - लभ् +खल् दुर्गमः दुःखेन गम्यते - दुस् - गम् +खल् दुर्गः दुःखेन गच्छन्ति अत्र - दुस् - गम् +ड	
स्यमान् (भविष्यत् आत्मनेपदम्)	सेव- सेविष्यमाण वृत - वर्तिष्यमान जन - जनिष्यमाण	
केलिमर	भिद् - भिदेलिम् पच् - पचेलिम्	
क्वसु भूतकाल परस्मैपद (Used like क्तवतु)	श्रु - श्रुविवस्, भू - बभूवस्, विद् - विविध्वस् Krue- चक्रवस् इण् - उपेयिवस् (उपेयिवान्- युषी- वत्) accompanied	
कानच् (लिट्)	युध् - युयुधान्, रुच् - रुरुवान्	
स्युतृ भविष्यत् परस्मै	भू- भविष्यत् स्था - स्थास्यत् गम् - गमिष्यत् पा - पास्यत्	

practice	ल्युट् - अनीयर्- ण्वुल् - तुमुन् ददाति ददति दानम्, दानीयम्, दायकः, दातुम् करोति करणम् करणीयम्, कारकः कर्तुम्	

2. तद्धित वृत्तिः
   occurs on shabda to create a new shabda. There are 1000s of these. Comes in the meaning of "one who has…"
   मतुप् प्रत्यय creates मत् ending shabda and is declared as takaranta.

<u>सम्बन्धार्थक- तद्धितान्ता:</u>

1) Son - अ/इ, अ+एय (for feminine bases) (वृद्धि/सवर्णदीर्घ सन्धि happens)
   पराशरस्य अपत्यं पुमान् - पाराशर:
रघो: कुलापत्यम् (गोत्रापत्यं) पुमान् - राघव:
   भृगो: अपत्यं पुमान् - भार्गव:
   कुरो: अपत्यं पुमान् - कौरव:
   शकुन्तलाया: अपत्यं पुमान् - शाकुन्तल:
   पृथाया: अपत्यं पुमान् - पार्थ:
   दशरथस्य अपत्यं पुमान् - दाशरथिः (इञ् प्रत्यय)?
   ककुत्स्थस्य अपत्यं पुमान् - काकुत्स्थ: (अण् प्रत्ययः)?
   पुलस्ते: अपत्यं पुमान् - पौलस्त्य(पुलस्ति+यञ्)
   शूरस्य गोत्रापत्यं पुमान् - शौरि: (कृष्णः)
   द्रोणः → द्रौणि:, वरुण: → वारुणि:, वाल्मीक:→वाल्मीकि:
   सुमित्राया: अपत्यं पुमान् सौमित्रि:
   गङ्गाया: अपत्यं पुमान् - गाङ्गेय:
   अञ्जना→ आञ्जनेय:, कुन्ती → कौन्तेय:
   उत्तरा → औत्तरेय:

   Daughter - ई
   पर्वतस्य अपत्यं स्त्री - पार्वती
   गर्गस्य गोत्रापत्यं स्त्री - गार्गी
   केकयस्य अपत्यं स्त्री कैकयी
   जनकः → जानकी, द्रुपदत्: → द्रौपदी

2) Someone's children, other prefixes
   भ्रातुः अपत्यं पुमान् - भ्रातृव्य: (brother's son)
   स्वसु: अपत्यं पुमान् - स्वस्त्रीय: (sister' son)
   पितृष्वसु: अपत्यं पुमान् - पैतृष्वस्त्रिय: (सन of paternal aunt)
   दुहितु: अपत्यं पुमान् - दौहित्र: (daughter's son)
3) पितुः भ्राता - पित्रुव्यः (father's brother?)
   मातुः भ्राता - मातुलः (mother's brother)
   पितुः पिता - पितामहः (father's father)
   मातुः पिता - मातामहः (mother's father)

4) Related to, belonging to (ष्यञ्?)
   1. अ
      a. इन्द्रस्य अयम् - ऐन्द्र: (गज:) पु
      b. इन्द्रस्य इयम् - ऐन्द्री (सभा) स्त्रि
      c. इन्द्रस्य इदम् - ऐन्द्रम् (वनम्) नपुं
      d. शिव → शैव, विष्णु → वैष्णव, समुद्र → सामुद्र
   2. ईय
      a. भारतस्य अयम् → भारतीय (related to India)
      b. विदेशीय, मानवीय, नाटकीय,
   3. इय, णः, त्य
      a. राष्ट्रियः
      b. ग्रामीणः
      c. Born in दाक्षिणात्यः(south) , पाश्चात्यः(west), पौर्वात्यः (east,पूर्व), कुत्रत्य(belonging to which place), तत्रत्यः(from there, belonging to that place),
   4. possessive

a. ह्यस्तनः(yesterday's), अद्यतनः(today's), श्वस्तनः (tomorrow's)

भावार्थक-तद्धितान्ता

5) स्य भावः (नपुं - **य** प्रत्यय, **त्वम्** प्रत्यय ; स्त्री - **ता** प्रत्ययौ)
    a) शूरस्य भावः - शौर्यम्
    b) कोमलस्य भाव: - कोमलात्वम्,
    c) मधुरस्य भावः - मधुरता
    d) उन्नतस्य भावः औन्नत्यम् ? त्यम् (श्यञ् प्रत्यय + गुण, also नपुं)?
    e) धैर्यम्, धीरत्वम्, धीरता

मत्वर्थीय-तद्धितान्ता

6) अस्य अस्ति इति

    1. मतुप् / वतुप् प्रत्यय - अकारान्त (वान्); इ-उ-कारन्त (मान्);

    हनु (meaning ज्ञान) + मतुप् → हनुमत् (declined as हनुमान्, हनुमन्तौ, हनुमन्त:)
    हनु: अस्य अस्ति इति हनुमान्
    धन + वतु/मतु → धनवान्/ धनामान्, ज्ञानवान्, दाशरत + इति → दशरति (son of दासरत)
    - रूपवान्, रूपवती, रूपवत्
    - शक्तिमान्, शक्तिमती, शक्तिमत्

    2. ग्मिनि प्रत्यया

    वाक्+ ग्मिनि = वाग्मिन् (declares as वाग्मी,...) वाक् अस्य अस्ति इति वाग्मिन्
    वश् +ग्मिनि= वशी
    गुण: अस्य अस्ति इति गुणी (पु), गुणिनी (स्त्री), गुणि (नपुं)
    Similarly बली (बल: अस्य अस्ति), धनी (धन: अस्य अस्ति), दण्डी (दण्ड: अस्य अस्ति)

7) Similar
    अश्वेन तुल्यः अश्ववत् (similar to horse)

8) स्य भावः
    अन् प्रत्यय
    कौतुकस्य भावः कौतुहलं
    युवराजस्य भावः यौवराज्यम्
    सुन्दरस्य भावः सौन्दर्यं
9) तरप् (comparative) तमप् (superlative) प्रत्ययौ
    रामक्रुष्णयोः क्रुष्णः चतुरतरः ।
    बालकेषु क्रुष्णः चतुरतमः ।
10) One who knows
    वैयाकरणः - व्याकरणम्
    नैयायिकः - न्यायशास्त्रम्
    पौराणिकः - पुराणम्
11) One whos is Prominent like a face मुखम् इव - मुख्यः
12) Member of society समाजं रक्षति - सामाजिकः
13) सभायां साधुः -सभ्यः (civilized (fit for assembly))
14) Suffixes added to यत्, तत्, सर्व, किम्
    a) था (in the sense of mode)- यथा, तथा, सर्वथा, कथम्
    b) त्र (in the sense of locative case) - यत्र, तत्र, सर्वत्र, कुत्र
    c) तः (in the sense of ablative case) - यतः. ततः, सर्वत:, कुतः
    d) दानीम् (indicating time) - यदा, तदा, सर्वदा, कदा, इदानीम्, तदानीम्
15) Produced with help of
    a) Teeth- दन्ते भवः दन्त्यः
    b) Throat - कण्ठे भवः कण्ठय:
16) Younger
    a) अतिशयेन युवा, युवन्+' ईषसन्' प्रत्यय, युवस्
17) योग्यः
    a) विगर्हितुम् योग्या विगर्ह्या?
18) मर्ते भव:, मर्त्यम् or मर्त्य:?

Unsorted
'य' Added to any word, removes the अकारान्त before that "from the result of X", "from X"

आचार्य, पारमहंस्य,
स्वार्थे 'क' कप् प्रत्ययः Doesn't change the meaning.
'त्व' thaat-ness कृष्णत्व
अ meaning 'from' added in the beginning and changes the end कुरु - कौरव (from the kuru clan)
अक implying cuteness/smallness पुत्रिका(darling little child)

3. **समास वृत्तिः**
Look in the समास section. Two नाम पद combine together to give a new नाम पद with a different meaning.

4. **एकशेष वृत्तिः**
Two पद s come together to make a new one, meaning both, used only in dual or plural forms
माता च पिता च→ पितरौ (parents, plural)
जाया च पतिश्च→ दंपती (couple, plural)
पुत्री च पुत्रश्च → पुत्रौ (children)

5. **सनाद्यन्त वृत्ति**
१२ प्रत्ययाः - सन्, क्यच्, काम्यच्, क्यङ्, क्यष्, आचारक्विप्, णिच्, यङ्(repeatedly doing some action), यक्, आय, ईयङ्, णिङ्
वृषम् आत्मन: इच्छन्ति वृषस्यति (क्यच्)0
सन् प्रत्यय is used in धातु रूपा to create a new roopa of the धातु
Verb:धातु:+ सन् (प्रत्यय)+ लकारः= नूतनक्रीयपद
पठ + सन्(comes in the meaning of liking) → पिपठिषति has 10 lakaras.
पिपठिषति (पठितुम् इच्छति), पिपठिषत:, पिपठिषन्ति
Noun (कृदन्तानि)
पिपठिषा (पठितुम् इच्छा), पिपठिषे, पिपठिषा:
पिपठिषु: (पठितुम् इच्छु:), पिपठिषु(दीर्घा), पिपठिषव:

Do - चिकीर्षति, चिकीर्षा,
Go - जिगमिषु;
Moksha - मुमुक्षुः(मोक्तुम् इच्छा), मुमुक्षा
Listen - शुश्रूषा
Sleep- सुषुप्सति
Eat - बुभुक्षति
See- दिदृक्षा
Drink- पिपासु:, pipaasaat,
Swim - तितीर्षति, तितीर्षा, तरितुम् इच्छन्ति
Know- जिज्ञासा
Become - बुभूषु: भवितुम् इच्छु:
Say- विवक्षा
Win- जिगीषति, जिगीषा (जेतुम् इच्छा)
To eat/binge- अदँ भक्षणे- जिघत्सति (अत्तुम् इच्छति)
Obtain- ईप्सति (आप्तुम् इच्छति)
Write - लीलिखिषति (लेखितुम् इच्छति),
Protect - रिरक्षिषति (रक्षितुम् इच्छति),
All प, आ, उ धतु have कर्माणि,णिजन्त and सन् रूप ?

ल्युट् (अन्) भावार्थकः क्रिया गुणः णत्वम्	**अनीयर्** (नीय) विधिः प्रार्थना अर्हता शक्तिः गुणः णत्वम्	**ण्वुल्** (क/का) कर्त्रार्थकः वृद्धिः गुणः	**तुमुन्** (तुम्) क्रियार्था क्रिया इच्छात्यादि भिः समर्थादिभिः इडागमः गुणः हल्सन्धिः	**तव्यत्** (तव्य) विधिः, प्रार्थना, अर्हता, शक्तिः इडागमः गुणः हल्सन्धिः (तुमुन् वत्)	**तृच्** (तृ,त्री) कर्त्रर्थकः इडागमः गुणः हल्सन्धिः (तुमुन् - तव्य वत्)	**क्त्वा** (त्वा) समानकर्तृ त्वे सति पूर्वकालिक क्रियाम् सूचयति गुणनिषेधः सम्प्रसारण म् तुगागमः	**ल्यप्** (त्य, य) उपसर्गसहिते भ्यः धातुभ्यः त्वा अर्थे गुणनिषेधः सम्प्रसारणम् तुगागमः
नपुं कर्ता/कर्म पदं षष्ठी-	त्रिषु लिङ्गेषु कर्मपदस्य विशेषणम्	त्रिषु लिङ्गेषु कर्मपदं	अव्ययम् कर्मपदं द्वितिया,	त्रिषु लिङ्गेषु कर्मपदस्य विशेषणम्	त्रिषु लिङ्गेषु ऋकारान्तः/ई कारान्तः	अव्ययम् कर्ता-। कर्मा - ॥	अव्ययम् कर्ता-। कर्मा - ॥

विभक्तौ	कर्मा - I कर्ता- III/VI विभक्तौ	षष्ठी- विभक्तौ	कर्तृपदं प्रतमा	कर्मा - I कर्ता- III/VI विभक्तौ	कर्मपदं षष्ठी- विभक्तौ	विभक्तौ	विभक्तौ (कर्तरिप्रयोगे)
चित्रस्य लेखनम्।	मया/मम पाठः पठनीयः॥	घटस्य कारक	पठितुम् इच्छामि।	मया/मम पाठः पठितव्यः ।	देशस्य नेता/नेत्री	पठित्वा आगच्छामि ।	प्रप्ठ्य आगच्छामि ।
पठनम् लेखनम् गमनम् करणम् चोरणम्	पठनीयम् लेखनीयम् गमनीयम् करणीयम् चोरणीयम्	पाठकः पाठिका? लेखकः गामकः कारकः चोरकः	पठितुम् लेखितुम् गन्तुम् कर्तुम् चोरयितुम्	पठितव्यम् लेखितव्यम् गन्तव्यम् कर्तव्यम् चोरयितव्यम्	पठिता, पठित्री लेखिता, लेखित्री गन्ता, गन्त्री कर्ता, कर्त्री चोरयिता, चोरयित्री	पठित्वा लेखित्वा गत्वा कृत्वा चोरयित्वा	प्रप्ठ्य विलिख्य आगत्य विधृत्य
क्तवतु (वान्, वती, वत्)	**क्त** (तः, ता, तम्)	**शतृ** (न्, त्,ती)	**शानच्** मान/ आन	**यत्/ण्यत् (य)**	**घञ् (अ)**	**क्तिन्**	**णमुल् (अम्)**
त्रिषु लिङ्गेषु भूतकाला र्थकः, कर्तरि कर्त्रर्थकः क्त्वा वत्	कर्मा - I कर्ता- III विभक्तौ क्तपदं कर्मपदम् अनुसरति	वर्तमानका लिकौ, कर्त्रर्थकौ परस्मैपदि	वर्तमानका लिकौ, कर्त्रर्थकौ आत्मनेपदि	त्रिषु लिङ्गेषु कर्मवाचकाः विध्याद्यर्थकाः	पुलिङ्गे एव भवति भावे, कर्मणि, करणे, अधिकरणे	भावार्थकः अकर्तरि कारके स्त्रिलिङ्ग	पौनः पुन्ये अयं प्रत्ययः
अहम् कृतवती	तेन ग्रामः गतः। बालेन सुप्तम्।	पठन् बालकः कुत्र	वन्दमानः बालकः कुत्र?				स्मारं स्मारम् सुखिनः स्यामः।
पठितवान् पठितवती , पठितवत् लिखितवा न् गतवान्	पठितः, पठिता, पठितम् पन्नः लब्धः, दुग्धम् गाढम्	पठन्, पठन्ती, पठत् लिखन् गच्छन् पुः ददत् ददतौ ददतः	वन्दमानः लभमानः चिन्वानः ददानः चिन्वानः कृर्वाणः शयानः	कार्यः / कार्या/ कार्यम् देयम्, श्रव्यम् लभ्यम्, शप्यम् पाठ्यम्, नाट्यम् कार्यम्, हार्यम्	रामः पाकः पाठः छेदः नयः	कृतिः, मतिः गणना, रचना वन्दना, वेदना चिकीर्षा इच्छा, चिन्ता, पूजा, कथा, चर्चा	स्मारं स्मारम् = स्मृत्वा स्मृत्वा किमर्थम् दर्शं दर्शं रोदिषि?

सन्धिः

वर्णकार्यम्, न तु पदकार्यम्

माहेश्वर-सूत्राणि is used to classify the varna

1. अ इ उ ण्
2. ऋ लृ क्
3. ए ओ ङ्
4. ऐ औ च्
5. ह य व र ट्
6. ल ण्
7. ञ म ङ ण न म्
8. झ भ ञ्
9. घ ढ ध ष्
10. ज ब ग ड द श्
11. ख फ छ ठ थ च ट त व्
12. क प य्
13. श ष स र्
14. ह ल्

१-४ - स्वरा: (ह्रस्व, दीर्घ, प्लुत), ५-१५ - व्यञ्जनानि, ५-६ - ह्+ अन्त: स्था:, ७ - अनुनासिका:, ८-९ वर्गचतुर्था:, १० वर्गतृतिया:, ११-१२ वर्गद्विर्तियाः च प्रथमा:, १३-१४ ऊष्माना:, ५-१० मृदुव्याञ्जनानि, ११-१३ कर्कशव्यञ्जनानि

<u>प्रत्याहारः</u> - प्रत्याह्रियते अनेन इति (abbreviation or a concise presentation of letters) वर्ण+ इत्
The last letter is referred to as इत्.
List all the वर्णाः in the प्रत्याहार s
1. अण् (1) 2. अक् 3. इक् 4. उक् 5. एङ्
6. अच् (स्वरा:) 7. इच् (स्वरा:excluding {अ, आ}) 8. एच् 9. ऐच्
10. अट् (स्वरा:+ ह य व र) 11. अण् (2)
12. इण् 13. यण् 14. अम् 15. यम् 16. ञम् 17. ङम्
18. यञ् 19. झष् 20. अश् 21. हश् 22. वश् 23. जश्
24. झश् 25. बश् 26. छव् 27. यय् 28. मय् 29. खय्
30. चय् 31. यर् 32. झर् 33. खर् 34. चर् 35. शर्
36. अल् 37. हल् (व्यञ्जना:)38. वल् 39. रल् 40. झल् 41. शल्

<u>पाणिने: सूत्र:</u>
संहितैकपदे नित्या नित्या धातूपसर्गयोः|
नित्या समासे वाक्ये तु सा विवक्षामपेक्षते ||
Compulsory in एकपदे, उपस्सर्ग+धातु:, समासे. Optional in sentences.

- **आदेश:** शत्रुवदादेश: - पूर्ववर्ण: वा परवर्ण: विद्यमानं वर्णं वर्णसमुदायं वा निवर्त्य तस्य स्थाने आगत: वर्ण: वर्णसमुदाय: वा आदेश: (existing letter replacement)
- **आगमः** मित्रवदागम: - आगमः स्थितानां वर्णानां मध्ये उत्पन्न: नूतन: वर्ण: आगमः (addition of new letters)
- **लोप:** - पूर्वं दृष्टस्य अदर्शनम् लोप: (disappearance of existing letters)

स्थानी (स्थानिन्) is the letter getting replaced.
Sandhi occurs when the timing between two letters are less than half a matra.
संहिता refers to the extreme closeness between sounds during pronunciation. संहितायां सत्यां वर्णविकार: सन्धिकार्यम्|
सन्धि is compulsory (नित्यम्) in प्रकृति:+ प्रत्यय:, उपसर्ग: + धातु:, समास. विकल्प in sentences (वाक्यानि).

Abbreviations:
अच् - sampurna स्वर (अ to औ)
हल् - sampurna व्यञ्जन
खर् - the first two varna of every varga + स्, श्, ष्,(कठोर- व्यञ्जनानि /कर्कश व्यञ्जनानि)
हश्- the last three varnas of every varga + य र ल व ह (मृदु-व्यञ्जनानि)
इच्- इ to औ (all swaras except अ, आ)
अश् = अच् + हश्
When two letters are replaced by a single letter in a single letter, it is known as एकादेशः।
Whenever you see a य्,र्, व्, ए, ऐ, ओ, औ, स्, श्, ष्, ऽ, च्छ्,in a "more or less" long word, look for sandhi!

<table>
<tr><td colspan="3">स्वरसन्धिः</td></tr>
<tr>
<td>१.
सवर्णदीर्घसन्धिः
Look for: दीर्घ sounds
<u>सूत्रः- अकः सवर्ण दीर्घे</u>
अक् - अ, इ, उ, ऋ, लृ
पूर्वपरयोः दीर्घः</td>
<td>

पूर्ववर्णः	परवर्णः	एकादेशः
अ/आ	अ/आ	आ
इ/ई	इ/ई	ई
उ/ऊ	उ/ऊ	ऊ
ऋ/ॠ	ऋ/ॠ	ॠ

</td>
<td>1. वेद + अन्तः = वेदान्तः
च + अपि = चापि
दया + आनन्द = दयानन्द
विद्या + अर्थी = विद्यार्थी
देव + आलय = देवालय
2. मुनि + इन्द्रः = मुनीन्द्रः
हरि + ईशः = हरीशः
लक्ष्मी + ईश्वरः = लक्ष्मीश्वरः
मही + इन्द्रः = महीन्द्रः
3. गुरु + उपदेशः = गुरोपदेशः
4. पितृ + ऋणम् = पितृणम्
कर्तृ + ऋ त्विक् - कर्तृत्विक्</td>
</tr>
<tr>
<td>२. गुणसन्धिः
Look for: ए, ओ, अर्, अल्
<u>सूत्रः - आद्गुणः</u>
आत् - अवर्णः (ह्रस्व, दीर्घ)
गुणः ए ओ अर् अल्</td>
<td>

पूर्ववर्णः	परवर्णः	एकादेशः
अ/आ	इ/ई	ए
	उ/ऊ	ओ
	ऋ/ॠ	अर्
	लृ	अल्

</td>
<td>1. देव + इन्द्रः = देवेन्द्रः, महा + ईशः = महेशः
2. सूर्य + उदयः = सूर्योदयः, महा + ईश्वरः = महेश्वरः
3. सप्त + ऋषिः = सप्तर्षिः, राजा + ऋषिः = राजर्षिः
4. तव+ लृकारः = तवल्कारः, माला + लृकारः = मालल्कारः</td>
</tr>
<tr>
<td>३. वृद्धिसन्धिः
Look for: ऐ, औ
<u>सूत्रः- वृद्धिरेचि</u>
एच् - ए ओ ऐ औ
वृद्धिः ऐ औ</td>
<td>

पूर्ववर्णः	परवर्णः	एकादेशः
अ/आ	ए/ऐ	ऐ
	ओ/औ	औ

</td>
<td>1. एक + एकम् = एकैकम्
2. तस्य + ओदनः = तस्यौदनः</td>
</tr>
<tr>
<td>४. यण् सन्धिः
(आदेशः)
Look for: व्यञ्जन followed by य्, व्, र्, ल्
<u>सूत्रः – इको यणचि</u>
इक् - इ उ ऋ लृ;
यण् - य्, व्, र्, ल्
अच् - स्वराः (असवर्णाः)</td>
<td>

पूर्ववर्णः	परवर्णः	पूर्वादेशः
इ/ई	असवर्ण स्वरः	य्
उ/ऊ		व्
ऋ/ॠ		र्
लृ/ॡ		ल्

</td>
<td>1. प्रति + एकम्
प्रत् + य् + एकम् = प्रत्येकम्
2. मनु+ अनन्तरम्
मन् + व् + अनन्तरम् = मन्वन्तरम्
3. पितृ +इच्छा
पित् + र् + इच्छा = पित्रिच्छा
4. घस्लृ + आदेशः
घस् + ल् + आदेशः = घस्लादेशः</td>
</tr>
<tr>
<td>५.अयादि/ यान्तवान्तादेश सन्धिः
Look for: अय्,आय्, अव्, आव्
<u>सूत्रः - एचोऽयवायावः</u>
एच् - ए ओ ऐ औ
अय्, अव्, आय्, आव्</td>
<td>

पूर्ववर्णः	परवर्णः	पूर्वादेशः
ए	असवर्ण स्वरः	अय्
ऐ		आय्
ओ		अव्
औ		आव्

</td>
<td>1. हरे +एतत्
हर् + अय् + एतत् = हरयेतत्
2. नै + अकः
न् + आय् + अकः = नायकः
3. विष्णो + एतत्
विष्ण्+ अव् + एतत् = विष्णवेतत्
4. पौ + अकः
प्+ आव् + अकः = पावकः</td>
</tr>
<tr>
<td>६.
यकारवकारलोप in अयादि
Look for:</td>
<td>If the two words are distinct नमपद,, After अयाद/यान्तवान्तादेश happens, the य् and व् can be obliterated, but the space is retained. No sandhi karya</td>
<td>वने+ अत्र → वन अत्र
वर्तते + इति → वर्तत इति (ए+ इ = अय्+ इ→ अ + इ)
बालकौ+ आगतौ → बालका आगतौ (औ + आ= आव्+ आ → आ + आ)
आसने+ उपविष्टौ → आसन उपविष्टौ</td>
</tr>
</table>

अवसान (space) + missing ए, ऐ, ओ, औ	takes place after this step. <u>सूत्र: अकः सवर्णे दीर्घ</u> अक् - अ, इ, उ, ऋ, ऌ	
ए - ओ सन्धिः	A) पूर्वरूप B) ए+ (आ → औ) → अ	A) B) वने + इह → वन इह
औ सन्धिः	औ+ अच् → आव	बालौ+ अत्र → बालावत्र
७.प्रकृतिभाव (optional to do this sandhi)	When अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ,ॠ is the पदान्त and are followed by ऋकार, सन्धि doesn't take place. The dheerga पदान्त becomes ह्रस्व.	राजा+ ऋषिः = राजऋषिः गुरु+ ऋणात् = गुरुऋणात् वसन्त+ ऋतुः becomes वसन्तऋतुः if you choose to not do this sandhi, you have to apply गुणसन्धि to give वसन्तर्तुः
८.**पूर्वरूपि सन्धि** Look for एऽ/ओऽ <u>सूत्रः- एङः पदान्तादति</u> एङ्- ए ओ	A <u>declined noun</u> ending in ए/ओ (पूर्ववर्णः) followed by अ(परवर्णः), the later अ is not pronounced and is indicated by the addition of ऽ in the place of अ. Note: this does not apply for आ	1.कवये + अत्र = कवयेऽत्र । 2. साधो + अत्र = साधोऽत्र । C) वने+ अत्र → वनोऽत्र
९. **पररूप सन्धि** <u>सूत्रः- एङि पररूपम्</u> एङ्- ए ओ	Applied only in *prefix+धातु;* overrules वृद्धि सन्धिः A prefix ending in अ (पूर्ववर्णः) + धातु begins with with ए/ ओ(परवर्णः), the former अ is elided.	1.अव + एहि = अवेहि । 2.उप + ओषति = उपोषति । प्र+एजते= प्रेजते
१०. प्रकृतिभाव सन्धि	1. द्विवचन words ending in ई, ऊ, ए followed by द्विवचन word where its first letter is a vowel, Sandhi does not take place 2. Indeclinables (अव्यय s) ending in an an आ or an ओ Followed by a vowel, Sandhi does not take place	1. कवी + एतौ = कवी एतौ । गुरू + इमौ = गुरू इमौ । 2. अहो अत्र भवान् आ एवं नु मन्यसे
११. Unknown name	The occurrence of two अवग्रह s (ऽऽ) together tell you that two आs are present at that point.	तथा + आनन्द = तथाऽऽनन्द

परवर्ण :	अ	आ	इ/ई	उ/ऊ	ऋ/ॠ	ऌ/	ए	ओ	ऐ	औ
पूर्ववर्ण:										
अ/आ	आ	आ	ए	ओ	अर्	अल्	ऐ	औ	ऐ	औ
इ/ई	य्	य्	ई	य्	य् *	य्	य्	य्	य्	य्
उ/ऊ	व्	व्	व्	ऊ	व् *	व्	व्	व्	व्	व्
ऋ/	र्	र्	र्	र्	ॠ	ॠ	र्	र्	र्	र्
ऌ/	ल्	ल्	ल्	ल्	ॠ	ॠ	ल्	ल्	ल्	ल्
ए #	एऽ	अय्	अय्	अय्	अय्	अय्	अय्	अय्	अय्	अय्
ओ #	ओऽ	अव्	अव्	अव्	अव्	अव्	अव्	अव्	अव्	अव्
ऐ #	आय्	आय्	आय्	आय्	आय्	आय्	आय्	आय्	आय्	आ य्

औ #	आव्	आव्	आव्	आव्	आव्	आव्	आव्	आव्	आव्	आ व्

आ, ई, ऊ, ऋ - सवर्णदीर्घ सन्धि (एकादेश (both words change)
य्, व्, र्, ल् - यण्सन्धि (पूर्वादेश (पूर्व अक्षर changes))
ए,ओ, अर्,अल् - गुण सन्धि
ऐ, औ - वृद्धि सन्धि
अय्, अव्, आय्, आव् - यान्तवान्तादेश सन्धि / अयादि सन्धि?
एऽ, ओऽ - पूर्वरूप सन्धि
*प्रकृतिभाव: सन्धि doesn't happen
यकारवकारलोप: when ए,ऐ, ओ, औ,here य and व are dropped after यान्तवान्तादेश सन्धि क्रम.

व्यञ्जन सन्धि:					
	Result of the transformation	पूर्ववर्ण:	परवर्ण: (निमित्तं (condition))	आदेश/ आगमः	उपमान
१	जश्त्व-सन्धि: (M) {ग्, ज्, ड्, द्, ब्} आदेश:, नियम् सूत्र: - झलां जशोऽन्ते झल् वर्गीयव्यञ्जन minus अनुनासिका:, ष्, श्, स्	वर्गीयव्यञ्जन excluding अनुनासिका:, ष् Varga A	स्वरा:, मृदुव्यञ्जन	वर्गीयव्यञ्जन→ III व्यञ्जन of varga A {ग्, ज्, ड्, द्, ब्}; ष्→ड् जश्- ग्, ज्, ड्, द्, ब्	अप्+धि → अब्धि: वाक् + ईश:= वागीश: अच् + अन्त: = अजन्त: जगत् + ईश: = जगदीश: सम्राट्+ अस्ति = सम्राडस्ति सुप् + अन्त: = सुबन्त: षष्+ आनन:= षडानन:
	Often seen:	क्/च्/ट्/त्/प्। + अच्/Soft consonants (हश्, except for 5th column अनुनासिक) → third akshara of the same Varna			
२	चर्त्व-सन्धि: (M) सूत्र: - खरि च झल्+खर् → चर् चर्(च्, ट्, त्, क्, प्)	वर्गीय व्यञ्जन excluding अनुणासिका:	खर् (the first two varna of every varga + स्, श्, ष्)	वर्गीयव्यञ्जन → first letter of varga A	एतद् + पार्श्वम् → एतत्पार्श्वम् तस्माद् + करोति → तस्मात्करोति षड्+कोणं → षट्कोणम् काकुद्+ स्थ: → काकुत्स्थ
	Often seen:	Third akshara of a varga A (ग्, ज्, ड्, द्, ब्)+ खर् → replace the akshara with the first one in that varga(क्, च्, ट्, त्, प्)			
३	अनुनासिक-सन्धि: (M, O) (Look for ङ्,ञ्, ण्, न्, म्) Compulsory when it is between प्रकृति+ प्रत्यय	वर्गीयव्यञ्जन (varga A)	अनुनासिक	वर्गीयव्यञ्जन→ corresponding अनुनासिक of vargaA	चित्+ मय: → चिन्मय: तत् + मात्रम् → तन्मात्रम् षट्+मुख: → षण्मुख: वाक्+मयम् → वाङ्मयं
	Often seen:	First akshara of varga A (क्, च्, ट्, त्, प्) + fifth akshara of varga B → fifth akshara of varga A			
४	अनुस्वार-सन्धि: मोऽनुस्वर: म: मान्तस्य, अनुस्वार: in the presence of हल्	म्	व्यञ्जन	म् → अनुस्वारबिन्दु:	सत्यम्+ वद = सत्यं वद पदम्+ स्मृत्वा= पदं स्मृत्वा पुस्तकम् आनयतु, सा पठति पुस्तकम्। पदान्ते च अग्रे स्वरा सन्ति चेत्, म् इति एव भवति।
		After a word ending in न् if च्, ट्, त् follow, add अनुस्वार + श्,ष् , स् for च्, ट्, त् respectively			गुणवान्+ तत्र → गुणवांस्तत्र भगवान्+तनोति → भगवांस्तनोति संस्मरयन्+च →संस्मरयंश्च
		न्+ श्→ ञ् त्+च् → ञ्			श्रीमान्+शत्रुनिबर्हन: → श्रीमाञ्शत्रुनिबर्हन
५	परसवर्ण-सन्धि: mandatory if it an internal sandhi, पदन्ता is optional	१) अनुस्वार	*व्यञ्जन excluding {स्, श्, ष्, ह् and अनुनासिका:}	*अनुस्वार → corresponding अनुनासिक in the varga of the व्यञ्जन	१) अं+ क: = अङ्क: २) मुं + च = मुञ्च ३) अहं + करोमि = अहङ्करोमि or अहं + करोमि

	आदेश: सूत्र: - अनुस्वारस्य ययि परसवर्ण: १)अनुस्वार +ययि → परसवर्ण: २,३) त्वर्ग+ ल् → ल् / ल् (nasal)		! य्, ल्, व्	! nasal *य्, *ल्, *व्	त्वं+ याहि → त्वं*य्याहि
		२) त, थ्, द्, ध् ३) न्	२) ल् ३) ल्	२) त् → ल् ३) nasal ल्	तत्+ लय:= तल्लय: भगवत्+ लीला = भगवल्लीला विद्वान्+ लिखति = विद्वाल्लि*खति सं+ लाप: = सल्लाप:
		Either पूर्ववर्ण: /परवर्ण:	Either पूर्ववर्ण: /परवर्ण:	**स्थानी** gets replaced	
६	श्चुत्व-सन्धि: *सूत्र: - स्तो: श्चुना श्चु:* स्तु: सकार तवर्ग: श्चु - शकार चवर्ग:	**स्थानी** - स्, तवर्ग (त् थ् द् ध् न्)	श्, चवर्ग (च् छ् ज् झ् ञ्)	Corresponding श्, चवर्ग (च् छ् ज् झ् ञ्)	शरत्+ चन्द्र: = शरच्चन्द्र: गुणिन्+ जय: = गुणिञ्जय: यज्+ न: = यज्ञ:, कस्+ चन = कश्चन
		first जश्त्व sadhi happens where appropriate followed by replacement with the corresponding श्, चवर्ग letter or ष्, ट-वर्ग letter.			
७	ष्टुत्व-सन्धि: *सूत्र: - (स्तो:) ष्टुना ष्टु:* *ष्टु: - षकार टवर्ग:*	**स्थानी** - स्, तवर्ग (त् थ् द् ध् न्)	ष्, टवर्ग(ट् ठ् ड् ढ् ण्)	Corresponding ष्, टवर्ग(ट् ठ् ड् ढ् ण्)	बहुत्+ टीका = बहुट्टीका धनुस्+ टङ्कार: = धनुष्टङ्कार: इष्+ त्वा = इष्ट्वा
		पूर्ववर्ण:	परवर्ण:	आदेश:/आगमः	
८	ङमुडागम-सन्धि: (M) *सूत्र: - ङमो ह्रस्वादचि ङमुण् नित्यम्* ह्रस्वात् ङम्+ अच्→ङम्	Single पद (ह्रस्व स्वर followed by ङ्, ण्, न्)	अच् (स्वरा:)	Additional {ङ्, ण्, न्} आदेश:	प्रत्यङ्+ आत्मा= प्रत्यङ् ङ्आत्मा सुगुण्+ ईश: → सुगुण्णीश: गच्छन्+ अस्ति → गच्छन्नस्ति
९	पूर्वसवर्ण- सन्धि: (O) झयो होऽन्यतरस्याम् झय् + हकार → पूर्वसवर्ण	१) {क- च - ट - त - प} वर्ग excluding अनुनासिका: २) उत् इति उपसर्ग	१)ह् २) स्था धातु, स्तम्भ् धातु सकार	१) ह → IV column of varga {घ्, झ्, ढ्, ध्, भ्} २) थ्	जगद्+हितम् → जगद्धितम् or जगद् हितम्, सम्राड्+ हसति → सम्राड्ढसति वाग्+ हरति → वाग्घरति उत्+ स्थानम् → उत्थ्थानम्/उत्थानम्
१०	छत्व-सन्धि:(O) *त् + श् → च्छ* आदेश: *सूत्र:- शश्छोऽटि* प्रथमव्यञ्जनम्+ {श्+अम्} → छ्	~~वर्गीयव्यञ्जन~~ क्, च्, ट्, त्, प्	श्, ~~ह्, य्, व्, र्~~ Followed by {स्वरा:, य्, व्, र्, ल्, म्, न्}	{श्, ~~ह्, य्, व्, र्~~} → छ्	तत् + शिव: → तच्छिव: वाक् + शस्त्रम् → वाक्छस्त्रम्
		ह्रस्व +छ → च्छ दीर्घ + छ → छ or च्छ आ:/ मा ending अव्यय + छ →?			काष्ट+ छात्रम् → काष्टच्छात्रम् आ+ छादयति → आच्छादयति गायत्री+ छन्द: → गायत्रीच्छन्द: or गायत्री छन्द:
११	च सन्धि:	त् + च → च्च			तत् + चर्चा → तच्चर्चा तत् + चित्रम् → तच्चित्रम्
		न्+ श्→ ञ् त्+च् → ञ्			श्रीमान्+शत्रुनिबर्हन: → श्रीमाञ्शत्रुनिबर्हन
		न्, त् + च वर्ग → ञ्ज द्+ च वर्ग → ज्ज			गुणिन्+ जानाति → गुनिञ्जानति एतद्+ जीवनम् → एतज्जीवनम् तद्+जप: → तज्जप:
१२	तुगागमसन्धि: (M,O) आगम: *सूत्र: छे च* त् → च् by श्चुत्व	१)ह्रस्व स्वर २) दीर्घ स्वर	छकार	Additional च् १) नित्यम् २) विकल्पम्	मम + छात्र: → ममच्छात्र:, नूतन+ छत्रम् → नूतनच्छत्रम् पदवी + छात्र: → पदवी छात्र: / पदवीच्छात्र

१३	सत्त्वसन्धि: (M) नच्छव्यप्रशान् न: + छवि → अप्रशान् (प्रशान् योगेन न भवति) छव् - छ्, ठ्, थ्, च्, ट्, त्	न्	त्, थ्, च्, छ्, ट्, ठ्	न्-> *•स् → श् /ष् (श्चुत्व or ष्टुत्व) To keep the nasal sound अनुस्वार or chandrabindu is added	अस्मान्+ तारय → अस्मांस्तारय, बालकान्+ तोषयति → बालकांस्तोषयति एतान् + छात्रान् → एतांश्छात्रान् or एता*श्छात्रान् कुर्वन्+ ठङ्कारं → कुर्वंष्ठङ्कारं , कुर्व*ष्ठङ्कारं
	Multiple sandhis	1) तत्+ शिव: – (जस्त्व,C) →तद्+ शिव: –(श्चुत्व,C) → तज्+ शिव: — (चर्त्व, C) → तच्+ शिव: – (छत्व, O) → तच्शिव:/तच्छिव:			

विसर्ग सन्धि

विविधतां सृजति इति विसर्ग:
क् , ख्, च्, छ्, ट्,ठ्,त्, थ् and प्,फ् and the first three in the last row, viz: श्, ष्,and स् are hard consonants (કઠોર- व्यञ्जनानि).
The rest are soft consonants.(मृदु-व्यञ्जनानि)

	सामान्य नियम where visarga is followed by खर्	
1	: Followed by क(जिह्वामूलीय, half visargha sound*), ख, प(उपदमनिय, fa sound*), फ, there is no change, विसर्ग remains, no change *While pronouncing make the appropriate sounds in the place of visargha	राम: करोति , रामः पालक, रामः फलम्
2	: Followed by श (तलाव्य), ष (मूर्धन्य) and स (दन्त्य) A) No change (separate words) B) Drop : (विसर्ग) and use श्, ष्,, स् respectively	रामः शरणम् -> रामः शरणम्/ रामश्शरणम् रामः षष्ठ: -> रामः षष्ठ: / रामष्षष्ठ: राम: सादक -> रामः सादक/ रामस्सादक
3	: Followed by च, छ, drop : and add श्	राम: चरति -> रमश्चरति राम: छाया -> रामाश्छाया
4	: Followed by ट, ठ drop : and add ष्	रामः टीकते -> रामाष्टीकते
5	: Followed by त, थ drop : and add स्	रामः तत्र -> रामस्तत्र रामः थरति -> रामस्तरति
	विशेष नियम (अच्:+अश्) अच्= अ+ आ + इच्; अश्= अच्+हश्	
1	अ: +अ -> drop :, add औ and s, समस्त पदा	अर्चकः अत्र -> आर्चकोऽत्र
	अ: +(आ- औ) -> drop :, separate words	बालः आयाति -> बाल आयाति
	अ: + हश् (soft consonants) → drop : , add औ, separate words हश्- the last three varnas of every varga + य र ल व ह (मृदु-व्यञ्जनानि)	बाल: हसति-> बालो हसति
	(An indeclinable (अव्यय) ending in an अ) : + (any vowel / any soft consonant except र्) → : is replaced by र्, समस्त पदा	पुनः + अत्र = पुनरत्र | पुनः + गच्छति = पुनर्गच्छति |
	ऋकारान्त शब्दस्य सम्बोधने : + स्वरा:/मृदुव्यञ्जनानि	पीत: वन्दे → पितर्वन्दे
	(अकारान्त विना स्वरा): + र → visarga is dropped and पूर्व स्वर दीर्घ	भानु: + राजते = भानू राजते
2	आ:+ अश् → drop : , separate words हश्- the last three varnas of every varga + य र ल व ह (मृदु-व्यञ्जनानि) अश् = अच्(sampurna swara) + हश्	बालाः यान्ति -> बाला यान्ति
3	इच्:+ अश्(except र) -> drop : and add refa, samasta pada	गै: याति -> गैर्याति, धेनुः याति -> धेनूर्याति

4	(any short vowel except अ): + र → drop :, the short vowel becomes long, separate words q	भूपतिः + राजते = भूपती राजते
5	(The vocative case, सम्बोधन , of a ऋ ending noun): + अश् (any vowel OR any soft consonant) → changes to र्	पितः + वन्दे = पितर्वन्दे
	Exception (exception) अपाद नियम	
	सः/एषः + हल् -> drop विसर्ग	सः बालकः -> स बालकः, सो बालकः

If you identify	Look for		
उकारादेश: उ → ओ (गुण सन्धि:) → s (पूर्वरूप सन्धि:)	1) अ: + अ = ओs, samasta pada 2) अ:+ हश् (मृदु व्यञ्जनानि) = ओ, separate words	**Refa रेफादेशसन्धि:**	1) (इच् (इ to औ) + अश् (अच्+ हश् , स्वरा: + मृदुव्यञ्जनानि) 2) सम्भोदन of a ऋ kaara shabda:+ अश् 3) अव्यय ending in अ:+ अश् except र
लोपसन्धि: Visarga lopa *Sometimes it is not lopa, but सम्भोधना roopa! Watch out!	Separate words 1) अ:+ (आ- औ) 2) आ: + अश् (अच् + हश् , स्वरा: +. मृदुव्यञ्जनानि) 3) स: or एष: followed by (आ- औ, हल्) 4) अकारं विना स्वरा: + **:** + रेफ:, लोप: , पूर्ववर्णस्य दीर्घ:	**सकारादेश (श, ष, स)** खर् or श, ष, स in the second pada! Special case **जिह्वामूलीय** पद:+ क/ख, pronounce half visargha, no written change **उपध्मानीय** पद:+ प, फ, pronounce "fa" sound, no written change	

Numbers- संख्यावाचका:

Numbers in Sanskrit, are adjectives. They will follow our noun as faithfully as they know how

1. The names of numbers : as in one, two, three etc. also known as Cardinals or सङ्ख्यावाचक|	• The first four numbers: 1, 2, 3 and 4 have different names for the three genders. All the rest have a single name for the three genders. Naturally even if the '1' does have three gender names AND it does have विभक्ति s, since it is singular, we can have only the एकवचन forms. Similarly, even if the '2' does have three gender names AND it does have विभक्ति s, since it is dual, we can have only the द्विवचन forms. The rest (upto number 18) even if they do have विभक्ति s, since they are plural, we can have only the बहुवचन forms. The numbers 10- 18 are all declined like the number 10. • Numbers 19- 99 are feminine: If you notice all the numbers that end in the तिः for example विंशतिः or अशीतिः will naturally be declined like मतिः BUT the declensions 19 onwards are all in the SINGULAR form because the word मतिः is singular. • Numbers are read and spoken about BACKWARDS. - Numbers 101 onwards upto 200 are created by adding the word , अधिक to the root number. For example: 101 = एकाधिकं शतम् ,102=द्वयाधिकं शतम् , 103 = त्रयाधिकं शतम् OR The word उत्तर is added .... 101 =एकोत्तरशतम् , 102= द्वयोत्तरशतम् , 103 = त्रयोत्तरशतम् | OR simply 101 = एकशून्यएक 102= द्विशून्यएक 103 =	**पुल्लिङ्ग नपुंसकलिङ्ग स्त्रीलिङ्ग** एकः बालकः एकं फलम् एका बालिका द्वौ बालकौ द्वे फले द्वे बालिके त्रयः बालकाः त्रीणि फलानि तिस्रः बालिकाः चत्वारः बालकाः चत्वारि फलानि चतस्रः बालिकाः पञ्च बालकाः पञ्च फलानि पञ्च बालिकाः षट् बालकाः षट् फलानि षट् बालिकाः सप्त बालकाः सप्त फलानि सप्त बालिकाः अष्ट बालकाः अष्ट फलानि अष्ट बालिकाः नव बालकाः नव फलानि नव बालिकाः दश बालकाः दश फलानि दश बालिकाः I see 83 birds = अहं त्र्यशीतिं खगान् पश्यामि| She goes with 24 girls to the cinema. = सा चतुर्विंशत्या बालिकाभिः सह चित्रपटगृहं गच्छामि| Though the numbers themselves are feminine, the same form is used for all three genders: द्वाविंशतिः बालकाः ,द्वाविंशतिः फलानि , द्वाविंशतिः बालिकाः, are all correct. एक, द्वि, त्रि, चतुर् पञ्चन्, षष् (षट्, सप्तन्, अष्टन् (अष्ट/अष्टौ), नवन्, दशन् are the roots for the first 10 numbers. एकम् 10^0 दशम् 10^1 शतम् 10^2 सहस्रम् 10^3 अयुतम् 10^4 लक्षम् 10^5 नियुतम् 10^6 कोटिः 10^7 अर्बुदम् 10^8 वृन्दम् 10^9 खर्वः 10^10 निखर्वः 10^11

	त्रिशून्यएक | (naturally since the first four numbers have genders, - The numbers 200 to 900 can be written by either first writing the root number and then the word शति OR by first writing शत and then adding द्वयम् , त्रयम् etc. For example: 200 = द्विशती or शतद्वयम् | 300 = त्रिशती or शतत्रयम् | Naturally the first द्विशती, or त्रिशती is declined like नदी and the शतद्वयम् or शतत्रयम्, like वनम्	शङ्खः 10^12 पद्मः 10^13 सागरः 10^14 अन्त्यम् 10^15 मध्यम् 10^16 परार्धम् 10^17 **Powers of 10 :** • The words शतम् , सहस्रम् ,अयुतम् , लक्षम् , नियुतम् , प्रयुतम् , etc are all नपुंसकलिङ्ग words and are declined like वनम् in the एकवचन forms. • कोटिः is declined like मतिः | एकं दश शतं चैव सहस्रमयुतं तथा | या लक्षं च नियुतं चैव कोटिरर्बुदमेव च | वृन्दं खर्वो निखर्वश्च शङ्खः पद्मश्च सागरः | अन्त्यं मध्यं परार्धं च दशवृद्धा यथाक्रमम् ||
	(पु, नपुं) एकः/ एकम् एकम्/एकम् एकेन एकस्मै एकस्मात् एकस्य एकस्मिन् (स्त्रि) एका एकाम् एकया एकस्यै एकस्याः एकस्याः एकस्याम् (पु) द्वौ द्वौ द्वाभ्याम् द्वाभ्याम् द्वाभ्याम् द्वयोः द्वयोः (स्त्रि, नपुं) द्वे, द्वे द्वाभ्याम् द्वाभ्याम् द्वाभ्याम् द्वयोः द्वयोः (पु, नपुं) त्रयः/ त्रीणि त्रीन्/ त्रीणि त्रिभिः त्रिभ्यः त्रिभ्यः त्रयाणाम् त्रिषु (स्त्रि) तिस्रः तिस्रः तिसृभिः तिसृभ्यः तिसृभ्यः तिसृणाम् तिसृषु (पु, नपुं) चत्वारः/ चत्वारि चतुरः / चत्वारि चतुर्भिः चतुर्भ्यः चतुर्भ्यः चतुर्णाम् चतुर्षु (स्त्रि) चतस्रः चतस्रः चतसृभिः चतसृभ्यः चतसृभ्यः चतसृणाम् चतसृषु त्रीलिंगेषु समानारूपः पञ्च पञ्च पञ्चभिः पञ्चभ्यः पञ्चभ्यः पञ्चानाम् पञ्चसु षट् षट् षड्भिः षड्भ्यः षड्भ्यः षण्णाम् षट्सु अष्ट/ अष्टौ अष्ट/ अष्टौ अष्टभिः/अष्टाभिः अष्टभ्यः/अष्टाभ्यः अष्टानाम् अष्टसु/अष्टासु सप्त सप्त सप्तभिः सप्तभ्यः सप्तभ्यः सप्तानाम् सप्तसु नव नव नवभिः नवभ्यः नवभ्यः नवानाम् नवसु दश दश दशभिः दशभ्यः दशभ्यः दशानाम् दशसु विंशतिः, त्रिंशत्, चत्वारिंशत्, पञ्चाशत्, षष्टिः, सप्ततिः अशीतिः नवतिः शतम् एकादश, एकविंशतिः, एकत्रिंशत्, एकचत्वारिंशत्, एकपञ्चाशत्, एकषष्टिः, एकसप्ततिः, एकाशीतिः, एकनवतिः द्वादश, द्वाविंशतः, द्वात्रिंशत्, द्विचत्वारिंशत्, द्विपञ्चाशत्, द्विषष्टिः,द्विसप्ततिः, द्व्यशीतिः,द्विनवतिः त्रयोदश, त्रयोविंशतिः, त्रयस्त्रिंशत्, त्रिचत्वारिंशत्, त्रिपञ्चाशत्, त्रिषष्टिः, त्रिसप्ततिः, त्र्यशीतिः,त्रिनवतिः चतुर्दश, चतुर्विंशतिः,चतुस्त्रिंशत्, चतुश्चत्वारिंशत्, चतुःपञ्चाशत् ,चतुःषष्टिः, चतुस्सप्ततिः, चतुरशीतिःचतुर्नवतिः पञ्चदश, पञ्चविंशतिः,, पञ्चत्रिंशत्, पञ्चचत्वारिंशत्, पञ्चपञ्चाशत्, पञ्चषष्टिः, पञ्चसप्ततिः,पञ्चाशीतिः, पञ्चनवतिः षोदश, षड्विंशतिः,षट्त्रिंशत्, षट्चत्वारिंशत्, षट्पञ्चाशत्, षट्षष्टिः,षट्सप्ततिः, षडशीतिः,षण्णवतिः सप्तदश, सप्तविंशतिः, सप्तत्रिंशत्, सप्तचत्वारिंशत्, सप्तपञ्चाशत्, सप्तषष्टिः, सप्तसप्ततिः, सप्ताशीतिः, सप्तनवतिः अष्टादश, अष्टाविंशतिः, अष्टात्रिंशत्, अष्टचत्वारिंशत्, अष्टपञ्चाशत्, अष्टषष्टिः, अष्टसप्ततिः, अष्टाशीतिः, अष्टानवतिः नवदश, नवविंशतिः,नवत्रिंशत्, नवचत्वारिंशत्, नवपञ्चाशत्, नवषष्टिः, नवसप्ततिः, नवाशीतिः,नवनवतिः	
2. The Ordinal form of numbers: as in first, second, third etc. They are called क्रमवाचक|	The पुंल्लिङ्ग ordinals will be declined like राम, the स्त्रिलिङ्ग like नदी (except for the first three which go like माला) and the नपुंसकलिङ्ग like वनम् |All these forms are declined in singular, dual and plural. Therefore we have a sentence like : I study in the ninth class . अहं नवम्यां कक्षायां पठामि | The eighth book's name is " Nala Damayanti": अष्टमस्य पुस्तकस्य नाम " नल दमयन्ती " | I pray to the eighth avatara of Lord Vishnu अहं विष्णोः अष्टमम् अवतारं नमामि | " The first fruits of the season are sweet?" ऋतोः प्रथमाणि फलानि मधुराणि| The first two books are mine. प्रथमे द्वे पुस्तके मम | • The numbers 11- 18 are declined in the same manner. पुल्लिङ्ग ordinals will be declined like राम, the स्त्रिलिङ्ग like नदी and the नपुंसकलिङ्ग like वनम् | • The numbers 19 onwards ..... to this group	Ordinals. पुंल्लिङ्ग स्त्रीलिङ्ग नपुंसकलिङ्ग First प्रथमः प्रथमा प्रथमम् Second द्वितीयः द्वितीया द्वितीयम् Third तृतीयः. तृतीया तृतीयम् Fourth चतुर्थः चतुर्थी चतुर्थम् Fifth पञ्चमः पञ्चमी पञ्चमम् Sixth षष्ठः षष्ठी षष्ठम् Seventh सप्तमः सप्तमी सप्तमम् Eighth अष्टमः अष्टमी अष्टमम् Ninth नवमः नवमी नवमम् Tenth दशमः दशमी दशमम् Eleventh एकादशः / शी/ शम् Twelfth द्वादशः / शी/ शम् Thirteenth त्रयोदशः / शी/ शम् Fourteenth चतुर्दशः / शी/ शम् Fifteenth पञ्चदशः / शी/ शम् Sixteenth षोडदशः / शी/ शम् Seventeenth सप्तदशः / शी/ शम् Eighteenth अष्टादशः / शी/ शम् Nineteenth नवदशः / शी/ शम्

	you need to add तमः,तमी ,or तमम् to convert them into ordinals.	20th विंशतितमः विंशतितमी विंशतितमम् 30th त्रिंशत्तमः त्रिंशत्तमी त्रिंशत्तमम् 92th द्विनवतितमः द्विनवतितमी द्विनवतितमम् 100th शततमः शततमी शततमम् Numerals from विंशतिः onwards, तमः, तमी, तमम् need to be added.
2b. How to say " x group"?	The numbers that are in the "twenty group" ....those with the word विंशति in them can also be written without the ति to convert them into Ordinals. For example: (and they become adjectives....) Twentieth विंश Twenty-first एकविंश Twenty-second द्वाविंश	Stick the root numeral as a suffix to the noun and convert it into a SINGULAR NEUTER FORM to convey a group. For example: पुस्तकत्रयम् is a group of three books. चषकशतम् is a group of 100 cups. You should be saying पुस्तकत्रयम् अत्र अस्ति and not पुस्तकत्रयम् अत्र सन्ति।
3. How to say once, twice thrice etc.	Add the word वारम् to the root number and hey presto these avyayas convey the meaning once, twice, thrice etc. एकवारम् , द्विवारम् , त्रिवारम् , चतुर्वारम् , बहुवारम् ।	अहं प्रतिदिनं द्विवारं स्नानं करोमि।
4. How to say double, triple, etc.	Add the word गुणः , गुणा , गुणम् । द्विगुण , त्रिगुण चतुर्गुण।	द्विगुणं भोजनं कृत्वा अहं केवलं निद्रां कर्तुम् इच्छामि।
5. How to say " one way of doing something " "two ways ...", " three ways..." etc	एकधा , द्विधा / द्वेधा / द्वैधम् , त्रिधा/त्रेधा / त्रैधम् , चतुर्धा, बहुधा (many ways of doing something) अनेकधा(different ways....) कतिधा (how many different ways...) छात्रेषु एकता अस्ति। सर्वे एकधा कार्यं कुर्वन्ति।	
6. How to say "one kind of ...," "two kinds of..." etc	This makes it into an adjective, following gender, number and vibhakti. एकविधः, एकविधा , एकविधम् द्विविधः, द्विविधा , द्विविधम् त्रिविधः , त्रिविधा , त्रिविधम्	अष्टाविधानि पुष्पाणि तस्मिन् डलके सन्ति (डलकम् basket)
6b. How to ask " who or which of many"	Use the adjective: **कतमस्- कतमा - कतमम्** By which road did Mohan go? कतमसा मार्गेण मोहनः गतवान् ? To which girl did you give the book? कतमायै बालिकायै पुस्तकं भवति अयच्छत् ? From which book did you get this picture? कतमतः पुस्तकात् त्वम् एतं चित्रम् अलभः ?	
7. How to read dates	Numbers are read backwards in Sanskrit. 1971 would be read as एकसप्तनवएक OR एकसप्तत्तुरनवदशशतम् (एकसप्तति उत्तर नवदशशतम्) Much like reading 2050 as Two thousand and fifty OR Twenty fifty.... people read numbers in different ways.	In 1971 I went to Nagpur.... एकसप्तनवेकतमे or एकसप्तनवप्रथम वर्षे अहं नागपूरम् आगच्छम् In 2003 त्रिशून्यशून्यद्वितमे or त्रिशून्यशून्यद्वितीयवर्षे On the 1st of January 2003. त्रिशून्यशून्यद्वितीयवर्षे जनवरीमासस्य प्रथमदिनाङ्के On the 19th of January .... जनवरीमासस्य नवदशदिनाङ्के On the 16th of March.... मार्चमासस्य षोडषदिनाङ्के
8. How to read page numbers	A page is **पृष्ठम्**। Look at page twenty nine.... एकोनत्रिंशत् पृष्ठं पश्यतु। The answer is on page twelve..... उत्तरं द्वादशे पृष्ठे अस्ति। The answer is on the fortieth page..... उत्तरं चत्वारिंशत्तमे पृष्ठे अस्ति।	
9. How to say how old you are	Use the words **वर्षीयः**and **वर्षीया** and make sentences like अहं पञ्चाशत् वर्षीय मनुष्यः। अहं त्रिंशत् वर्षीया महीला।	
10. How to	1/4 पादः 1/2 अर्धः 3/4 पादोनः 1¼ सपादः	150 सार्धैकशतम्

talk "fractions"	1½ सार्धैकः	
11. How to read time.	1 o'clock : एकवादनम् 2 o'clock : द्विवादनम् 3 o'clock : त्रिवादनम् 4 o'clock : चतुर्वादनम् 5 o'clock : पञ्चवादनम् 6 o'clock : षड्वादनम् 7 o'clock : सप्तवादनम् 8 o'clock : अष्टवादनम् 9 o'clock : नववादनम् 10 o'clock: दशवादनम् 11 o'clock: एकादशवादनम् 12 o'clock: द्वादशवादनम्	6 o'clock कः समयः ? षड्वादनम्। 6:15 कः समयः ? सपादषड्वादनम्। 6:30 कः समयः? सार्धषड्वादनम्। 6:45 कः समयः? पादोनसप्तवादनम्। सपाद – 15 minutes,सार्ध – 30 minutes पादोन – 45 minutes 5 minutes past पञ्चाधिक 10 minutes past दशाधिक 20 minutes past विंशत्यधिक 25 minutes past पञ्चविंशत्यधिक 5 minutes to पञ्चोन 10 minutes to दशोन 20 minutes to विंशत्युन 25 minutes to. पञ्चविंशत्युन

समासः

बहूनां पदानां योजनेन एकं पदं यदा भवति, तत् समास:|

1. When you see a vibhakti lopa in a compound word.
2. सन्धि: - वर्णनानं योजनं, समास: - पदानाम् योजनं
3. अर्थम् अनुसृत्य एव समास: ज्ञातुं शक्यते|
4. सुबन्तानाम् (नामपदानि, अव्ययानि, कृदन्ता:) एव समास: - 90% of them. There is one type of samas derived from dhaatupada.
5. द्वयोः द्वयोः एव युगपत् समास:| Except for Dvandva, all other samasas have to be done, two words at a time.
6. परस्परान्वय: अस्ति चेव (चेदेव) समास|
7. To understand which pada is प्रधान, ask the question which part relates to the verb. (क्रियया सह साक्षात् अन्वयः कस्य पदार्थस्य भवति?)
   भयस्य प्रधानं - न भयम् अभयं
   अभावस्य प्रधानं - भयस्य अभाव: निर्भयं
   Neither are important - न अस्ति भयम् यस्य सः अभय:
8. In deergha samasa, do samasas for two words at a time.

1	अव्ययिभाव: • The final samastapadam is always an अव्ययम्, ending either in अम् or इ or उ. • Ends in अम् (अकारान्तम्/व्यञ्जनन्तं) or ह्रस्वः (अन्य स्वराणाम्) • Mostly looks like अव्ययम्+ सुबन्तम् • पूर्वपदप्रधान: • सुबन्तम् ending in अ or आ end in अम् • सुबन्तम् with in deergha ऊ or ई will end in उ or इ respectively • सुबन्तम् ending in deergha ॠ with end in ? • सुबन्तम् ending in ओ, ए which don't have a ह्रस्व will also end in ?

अधि in, on	हरौ इति अधिहरि, आत्मनि इति अध्यात्मम्
समीपम् - उप closeness	कृष्णस्य समीपे/ समीपम् - उपकृष्णम्
योग्यम् (eligible), पश्चात् (after) - अनु behind/ following	रूपस्य योग्यम् - अनुरूपं , गुणस्य योग्यम् अनुगुनम् रामस्य पश्चात् - अनुरामम् गुरो: पश्चात् - अनुगुरु रथस्य पश्चात् - अनुरथम्
तस्मिन् (अधिकरणम्) - अधि	हरौ इति - अधिहरि राज्ये इति - अधिराज्यम् मनसि इति - अधिमनसम् आत्मनि इति अध्यात्मम्
अभाव - निर्	जनानाम् अभाव: - निर्जनम् मशकानाम् अभाव: - निर्मशकम् विघ्नानाम् अभाव: - निर्विघ्नम्
अनतिक्रम: (without exceeding the capacity) - यथा (in that manner?)	समयम् अनतिक्रम्य - यथासमयम् शक्तिम् अनतिक्रम्य - यथाशक्ति मतिम् अनतिक्रम्य - यथामति
वीप्सा (repetition) - प्रति ,every	दिनं दिनं प्रति - प्रतिदिनम् वृक्षं वृक्षं प्रति - प्रतिवृक्षम् गां गां प्रति - प्रतिगु एकं एकं प्रति प्रत्येकम्
प्रति away from	प्रतिकूलम् (away from the bank)
स with/ resembling	जनकेन सह /जनकस्य सादृश्यम् सजनकम्

	<table><tr><td>आ beyond / upto</td><td>आमुक्ति आबालवृद्धम् आहिमालयात् (चीनदेशः) आमुक्तेः (मुक्ति तक , मुक्ति के पूर्व) a life span (!!)</td></tr><tr><td>बहिः outside</td><td>ग्रामात् बहिः बहिर्ग्रामम्</td></tr><tr><td>अनु near/ towards</td><td>अनुकूलम् towards the bank (River bank)</td></tr><tr><td>सु abundance, prosperity</td><td>सुमद्रम् मद्राणां समृद्धिः</td></tr><tr><td>दुर् adversity, poverty</td><td>दुर्यवनम् यवनानां वृयुद्धिः</td></tr><tr><td>अति destruction, end of</td><td>अतिहिमम् हिमस्य अत्ययः</td></tr><tr><td>अति inappropriate</td><td>अतिनिद्रम् निद्रा सम्प्रति न युज्यते</td></tr><tr><td>इति utterance of sound</td><td>इति हरि हरिशब्दस्य प्रकाशः</td></tr><tr><td>आ a) starting from</td><td>आजन्म जन्मनः आरभ्य</td></tr><tr><td>आ b) uptil</td><td>आमरणम् मरणपर्यन्तम</td></tr></table>
2	तत्पुरुष: ● अत्तरपदार्थप्रधान: ● लिङ्गम् उत्तरपदम् अनुसरति ● पूर्वपदस्य प्रातिपदिकं नकारन्तं चेत्, नकारस्य लोपः राजपुत्र:/कर्मकरः/आत्मभेद: ● Here the first word-part's विभक्ति-प्रत्यय is dropped. Depending on whichविभक्ति-प्रत्यय that first part would have taken if broken into it's विग्रहः , theतत्पुरुषसमासः is given that particular name. **1. सामान्य तत्पुरुषः** The presence of certain words dictate the usage of certain vibhaktis. Only these can be used to create words using सामान्य तत्पुरुषः <table><tr><td>I</td><td>अर्धं दिनस्य अर्धंदिनं (note the shasti usage) पूर्व (first, eastern, former), अपर (western, later), अधर (lower), उत्तर (later, northern portion), अर्ध (half)</td></tr><tr><td>II</td><td>ग्रामं गतः ग्रामगत: क्षित (he who has taken refuge), अतीत (he who is beyond), पतित (fallen into), गत (gone), उत्यस्त (crossed something)</td></tr><tr><td>III</td><td>1)Cause: विद्यया मान्य: विध्यामन्य हेतुवचकIwith tritiya anta + सुबन्दतं 2) कर्ता/कारणम् + क्त प्रत्यायन्त: रामेण हत: रामहत: रज्वा बध्द: रज्जुबध्: 3) तृतियान्तम्+ सद्दशार्था: (in the meaning of similar तुल्य:, सद्दश:, नीप:), ऊनार्था: (न्यूनम्) मिश्र:. मात्रा सद्दशी मातृसद्दशी गुडेन मिश्र: गुडमिश्र: 4) तृतीयान्तं व्यञ्जनं/ मिश्रीकरणम्+ खाद्यपदार्थ: शाकै: अन्नम् शाकान्नम् पित्रुसद्दश: पुत्रः = पित्रा सद्दश: पुत्र: सख्या सद्दशी अध्यापिका = सखीसद्दशी अध्यापिका हरिद्रया अन्नम् हतिद्रान्नम्</td></tr><tr><td>IV</td><td>1) चतुर्थ्यन्तम्+ {बलि (offering), हित, सुख, रक्षित} देशाय हितम् देशाहितम् भूतेभ्य: बलि भूतबलि सर्वेभ्यः हितम् सर्वहितम् 2)चतुर्थ्यन्तम्+ अर्थ, विशेष्यम् आश्रृत्य लिङ्गम् विभक्ति वचनानि भवन्ति। अस् a kriya विशेषण, they take नपुं, द्वितीया, एक वचन form. पुत्राय अयम् - पुत्रार्थ: (or the son) छात्राय इदं पुस्तकम् छात्रार्थं</td></tr></table>

	देवाय अयं दूप: देवार्थ: दूप:, देवाय इयं पूजा देवार्था पूजा, देवाय इदं नैवेद्यम् देवार्थं नैवेद्यम् बालाय - बालार्थ:, बालार्था, बालार्थम् क्रयानर्थं स्थापितानि वस्तूनि पश्य।
V	पञ्चम्यन्तम्+ {भय, भीति, भीत (one who is afraid) भी) चोरात् भयम् - चोरभयं, सिंहात भीतिः सिंहभीति:? Not allowed वृक्षात् पतित: - वृक्षपतितानि (पतित is not I'm the list)
VI	1) षष्ठ्यन्तं+ सुबन्दम् देवस्य आलयः देवालय: राज्ञ: पुत्र: राजपुत्र: 2) समासे। अस्माद् - युष्मद् शब्दयोः एकवचने षष्टि आदेश: तव+ पुत्र: त्वत्पुत्र:, मम गृहम् मधृहम्, युष्माकम् अपेक्षा युष्मदपेक्षा, आवयोः मैत्री अस्मिन्मैत्री, मम निवास: मन्निवास: युवयोः पुत्र: युष्मत्पुत्र: गूरो: दक्षिणा गुरिदक्षिणा?
VII	1) सप्तम्यन्तम्+ {निपुण, पटु, समर्थ, कुशल, शूर, धूर्त/कितव/शौण्ड (these three have a negative connotation)} दाने शूर: दानशूर: अक्षेषु शौण्डः अक्षशौण्ड: शास्त्रैः निपुणः शास्त्रनिपुन: वेदे पण्डितः वेदपण्डितः

2. **कर्मधारयः**
- विशेषण - विषेश्यभाव
- पूर्वपदेन उत्तरपदे न च एक एव पदार्थ: उच्यते
- लिङ्ग of the uttara pada
- Here we have a combination of a विशेषणand a विशेष्य , an उपमान and an उपमेय | Since one is a विशेषण of the other, naturally, when a विग्रहः is formed, both the words will be in the same विभक्तिः
- You may see the words च असौ , इव , एव in the विग्रहः to reinforce the relationship between the two words. सु meaning "beautiful/ good" and कु (कुत्सित) meaning "bad" are added to words to form a कर्मधारयसमासः

1) आद, वाद, नाद, राद (in kannada)
2) एव विद्या एव धनम् विद्याधनम्
3) इव
चन्द्र: इव मुखं चन्द्रमुखम्
मेघ इव श्याम: मेघश्याम:
काशी इति क्षेत्रम् काशिक्षेत्रम्
4) इति
राम इति नाम रामनाम

विशेषण-पूर्वपदम् Where the preceding word is an adjective	नील: च असौ मेघ: च नीलमेघ: The adjective takes the वचन, लिङ्ग of the विशेष्य उन्नता बालिका = उन्नतबालिका सुन्दरी शाटिका = सुंदरशाटिका महान् कवि: महाकवि: महन्त: जनाः महाजना:
विशेषण-उत्तरपदम्	वैयाकरण? खसूचि: वैयाकरणखसूचि: Exception for सखि shabda कृष्णस्य सखा कृष्णसख: आप्त सखा आप्तसख: देवानां राजा देवराज: महान् राजा महाराज:
विशेषण-उभयपदम्	कृतम् अकृतम् कृताकृतम्
उपमान-पूर्वपदम् where the preceding word is the standard of comparison	कुसुमम् इव कोमलम् कुसुमकोमलम् घन: इव श्याम: घनश्याम: हिमम् इव शीतलम् हिमशीतलम् वज्रकटोरं मन: वज्रम् इव कटोरम्

उपमान-उत्तरपदम् where the succeeding word is the standard of comparison	नर: व्याघ्र: इव नरव्याघ्र: मुखं पद्मम् इव मुखपद्मम् चरणम् कमलम् इव चरणकमलम् पण्डित: शार्दूल: इव पण्डितशार्दूल:
सम्भावना-पूर्वपदम् Where the first word is a member of the class specified by the second word	गङ्गा इति नदी: गङ्गानदी: राम इति नाम: रामनाम: आम्र इति वृक्षम् आम्रवृक्षम्
अवधारणा-पूर्वपदम् Where the emphasis is laid on the first word	विद्या एव धनम् विद्याधनम् विवेक: एव सम्पत् विवेकसम्पत् गुरुः एव देवः गुरुदेव: कीर्तिश्रिया कीर्ति: एव श्री: तया
मध्यमपद-लोप: An extra pada that appears in the middle of the vigraha vakya, disappears in the समस्तपद.	शाकप्रिय? पार्थिव: शाकपार्थिव: द्वि गुणितं शतम् द्विशतम्, द्वाविंशतिः द्व्यधिका विंशतिः देवब्रह्मण: देवपूजक: ब्रह्मण: छायातरु: छायाप्रधान: तरु: परशुरामः परशुप्रहरण: राम: शाखाप्रसक्त: मृग: शाखामृग: पर्णनिर्मिता शाला पर्णशाला श्रिया युक्त: रामचन्द्र: श्रीरामचन्द्र:
मयूरव्यंसकादय: miscellaneous कर्मधारया	{प्रकाण्डम्, मतल्लिका, मचिर्चिका?, मुद्घा, तल्लज:} all meaning श्रेष्ठ:

3. **द्विगु: (द्वयोः जावोः समाहार: द्वीगु:)**

संख्या वाचक: + सुबन्द:

Careful! Interpret based on the context:

द्वि अधिकं शतम् (१०२) and द्वि गुणितं शतम् (२००)are both द्विशतम्

द्व्यष्टवर्षं (द्वी अष्ठ,यन् सन्धि, षोडश २*६,षोडशी वर्षीय,द्व्यष्ट: वर्ष: यस्य स:, तम्)

समाहारार्थे: (group) ● Mostly in स्त्रिलिङ्ग or नपुंसकलिङ्गम् ● In एकवचनम् ● समूह:सर्वदा एक: भवति - एकवचनम् ● समाहर: means collection/assemblage	संख्यवाचक: + सुबन्त: नवानां रात्रीणां समाहर: नवरात्रम् अष्टानाम् अध्यायानाम् समाहारः अष्टाध्यायी सप्तानाम् अह्नां समाहारः सप्ताहः षण्णां मातृणाम् अपत्यम् षण्मातुरः पञ्चानां अङ्गानां समाहारः पञ्चाङ्गम् पञ्चानां मूलानां समाहारः (अकारान्त – मूल –केवलं –स्त्रीलिङ्गे) पञ्चमूली चतुर्णां युगानां समाहारः चतुर्युगम् त्रयाणां भुवनानां समाहारः त्रिभुवनम् त्रिलोकी, द्वयोः मात्रोः अपत्यम् द्वैमातुरः शताब्दी शतानाम् अब्दानां समाहारः Exception for पुंलिङ्ग सप्तनाम् समाहार: सप्ताहः

4. **नञ् प्रभृतयः**

नञ् तत्पुरुषः Whenever you wish to convey 'the absence' of something, this समासः is used. For example: अविघ्नः = न विघ्नः |Add an अ if it is followed by a व्यञ्जनम् and an अन् if followed	न धर्म: अधर्म:, न अर्थ: अनर्थ: (अजादि: - अन्, हलादि:- अ) असन्देह: न सन्देहः अविघ्नः न विघ्नः अनश्वः न अश्वः अनागमनम् न आगमनम्

by a स्वरः	
कुसमास:	कुत्सितः पुरुष: कुपुरुषः कुत्सिता बुद्धि कुबुद्धि कुत्सितं कर्म कुकर्म कुत्सितः ऋषभ: कदर्षभः कदश्वः, कदन्नम् (अजादि: - कत्, हलादि:- कु) विशेषरूपाणि (कपुरुष:/ कुपुरुषः, कवोष्णम्, कत्तृणम्, कद्रथ:, कापथम्),
प्रादिसमासः प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निस्, निर्, दुस्, दुर्, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, अति, सु, उत्, अभि, प्रति, परि, उप	शोभनं भाषितम् सुभाषितम् प्रगत: आचार्यः प्राचार्यः अतिक्रान्तः देवम् - अतिदेवः one who surpasses God अत्यन्तं विगर्ह्या अतिविगर्ह्या विगत: अर्थात् व्यर्थ: अभिगत: मुखम् अभिमुख: Pra- प्रकृष्ट निर् : निर्गतं प्रकर्षेण गत: प्रगत: प्रकृष्टं वचनं प्रवचनं प्रकृष्टा गति प्रगति अनुसृत्य व्याक्यानम् अनुव्याक्यानम् शोभनम् आगतम् स्वागतम् (सु+ आ = स्वा, यण् सन्धि)
गतिसमास: (make something which did not exist previously)	अशुक्लं शुक्लं कृत्वा शुक्लीकृत्य अस्पष्टं स्पष्टं कृत्वा स्पष्टीकृत्य अनुष्णम् उष्णं कृत्वा उष्णीकृत्य अस्वच्छं स्वच्छं कृत्वा स्वच्छीकृत्य
उपपद समास:	कुम्भं करोति इति कुम्भकारः शास्त्रं जानाति इति शास्त्रज्ञ: वित्तं प्रददाति इति वित्ताप्रद: धनद: धनं दयते (पालयति) इति पङ्के जायते इति पङ्कजम्

अलुक् समासः In cases where the विभक्तिः remains in theसमस्तपदम्, अलुक् समासः is seen.	युधिष्ठिरः युधि स्थिरः सप्तमीतत्पुरुषः दूरादागतः दूरात् आगतः पञ्चमीतत्पुरुषः दासीपुत्रः दास्याः पुत्रः षष्ठीतत्पुरुषः गेहेशूरः गेहे शूरः सप्तमीतत्पुरुषः

3 बहुव्रीहि: (बहवः व्रीहयः यस्मिन्)

- Neither pada indicates the final word. (अन्यपदार्थप्रधान:)
- When two words are put together to imply something totally different, बहुव्रीहिः is what you see. For example: चन्द्रमौलिः = चन्द्रः मौलौ यस्य सः| Here, we are neither giving importance to the moon or to the forehead but the Person who is adorned so: Shiva. Since we are talking about someone else altogether, you need to describe the compound by adding a यस्य सः, यं सः , येन सः , यस्याः सा and the like.In other cases you'll see compounds formed by a combination of सह with the तृतीया विभक्तिः
- Importance of context दत्तधन:
दत्तं धनं येन सः (by whom)
दत्तं धनं यस्मै सः (for whom)
- लिंगत्रये समस्तपदम् भवितुं अर्हति - महाबल:/ महाबला/ महाबलम्

सामानाधिकरण : (constituting words are in	II: प्राप्तम् उदकं यं सः प्राप्तोदक: III: हता: दानवा: येन सः हतदानव: हत: रावणः येन स: हतरावन: अर्जिता श्री: येन सः अर्जितश्रीक:

the same vibhaktis)	प्राप्ता वधू: येन सः प्राप्तवदुक: धृता माला येन सः धृतामाल: लिखितं चित्रं यैः ते लिखितचित्रा: धृतानि पुष्पाणि यया सा धृतपुष्पा IV:दत्तं धनं यस्मै स: दत्तधन: V: पतितानि पर्णानि यस्मात् स: पतितपर्ण: VI: पीतम् अम्बरं यस्य सः पीताम्बर: वक्रं तुण्डम् यस्य सः वक्रतुण्ड: जाता दुहिता यस्य सः जातदुहितृक: महत् भाग्यं यस्य सः महाभाग्य: नष्टा लक्ष्मीः यस्य सः नष्टलक्ष्मिक: सुन्दरी आकृति: यस्य सः सुण्डराकृति: महन्तौ बाहू यस्य स: महाबाहु: महती सेना यस्य सः महासेन: महती माता यस्य स: महमातृक: तीक्ष्णा बुद्धि: यस्य सः तीक्ष्णबुद्धिः रूपवती भार्या यस्य सः रूपवद्भार्य: अष्ट? भुजा: यस्या: सा अष्टभुजा बहु धनं यस्य सः बहुधन: VII: वीरा: पुरुषा: यस्मिन् स: वीरपुरुष: (a place with a lot of brave men) पूर्णा: नद्य: यस्मिन् सः पूर्णनदीक:
व्याधिकरण: (constituting words are in different vibhaktis)	चक्रं(I)पाणौ(VII)यस्य स: चक्रपाणिः गदा पाणौ यस्य स: गदापाणि: कुसुमानि हस्ते यासां ताः कुसुमहस्ता: चन्द्रं मौलौ यस्य स: चमद्रमौलि: परशु: हस्ते यस्य सः परशुहस्त: अङ्कुशं हरे यस्य सः अङ्कुशकर: श्रीवत्स: वक्षसि यस्य सः श्रीवत्सवक्षाः? दृढं भक्तिः यस्य स: दृढभक्तिः Sometime even पूर्वपदं is in सप्तमी विभक्तिः? भाले नेत्रम्?
नञ्पूर्वपद: आकरान्त become ह्रस्व ई, ऊ, ऋ करन्त become क:	न विद्यते ईश: यस्य सः अनीश: न विद्यते निद्रा यस्य सः अनिद्र: न विद्यन्ते गृहाणि येषां ते अगृहा: न विद्यते भ्राता यस्य सः अभ्रातृक: न विद्यते विद्या यस्य सः अविद्य: न विद्यते पत्नी यस्य सः अपत्नीक: अलक्ष्यलिङ्गो (लक्ष्यानि च तानि लिङ्गानि लक्श्यानिलिङ्गानि, न विद्यन्ते अलक्ष्यकायलिंगानि यस्य स:)
सहपूर्वपद: (Both स and सह are used)	पुत्रेण सह वर्तते इति सपुत्र: मित्रैः सह वर्तते इति समित्र: सीतया सह वर्तते इति - ससीत: भार्यया सह वर्तते इति सभार्य: सहभार्य: सहबान्धवा: बान्धवै: सह वर्तन्ते इति लक्ष्मणेन सह वर्तते इति सहलक्ष्मण:/ सलक्ष्मणः रामेण सह वर्तते इति सरामा (referring to Sita)
उपमानपूर्वपद:	वृकोदरम् इव उदरं यस्य सः वृकोदरः गजाननम् इव आननं यस्य सः गजानन: वज्रम् इव हृदयं यस्य सः वज्रहृदय: कम्बु: इव ग्रीव: यस्य स: कम्बुग्रीव: चन्द्र इव वदनम् यस्या: सा चन्द्रवदना
Use of आदि	Words with आदि पु: आदि: आदी आदय: नपुं आदि आदिनि आदिनी स्त्रि आदी आद्यौ आदय: कल्याणगुणदी कलयाणा: च ते गुणा: च कल्याणगुणा: कल्याणगुणा: आदय: येषां ते कल्याणगुणदय:

	विद्यबुद्धिधनैश्वरादिनां विद्या: च बुद्ध्य: च धनानि च एष्वरयानि च विद्यबुद्धिधनैश्वर्याणि विद्यबुद्धिधनैश्वर्याणि आदीनि येषां ते कालिदासबाणादिकविकृत्य: कालिदासश्च बाणश्च कालिदासबाणौ कालिदासबाणौ आदी येषां ते कालिदासबाणादय: कालिदासबाणादयश्च ते कवयश्च कालिदासबाणादिकवय: कालिदासबाणादिकवीनां कृतयः कालिदासबाणादिकविकृत्य:

4 द्वन्द्वः

- उभयपदार्थप्रधान:
- चार्थे द्वन्द्व:
- समावेश:/ योजनम्
- Don't do dvandva of विशेशन. Do कर्मधारया and keep addih each विशेषण

इतरेतर: - • अवयवा: पृथक् पृथक् • समस्तपदस्य लिङ्ग: उत्तरपदं अनुसृत्य भवति • समस्तपदस्य वचनम्, पदसंख्यानुगुनम् वचनम् add the number of individual elements	सुबन्त: + सुबन्त: रामश्च कृष्णश्च रामकृष्णौ गङ्गा च यमुना च गङ्गेयमुणे लक्ष्मीश्च नारायणश्च लक्ष्मीनारायणौ रामश्च सीता च घटपटामबराणि घटश्च पटश्च अम्बरं च
समाहारः • अवयवा: समुदाये अन्तर्हिता: • सर्वदा नपुंसकलिङ्गम् • एकवचनम् एव • Contrasting elements • समाहारः - collection	पुत्राश्च पौत्राश्च एतेषां समाहारः पुत्रपौत्रम् घतश्च पटश्च {अनयो:, तयो:, एतयो:} समाहार: घतपटम् पाणी च पादौ च एतेषां समाहारः पाणिपादम् सप्तानां शतानां समाहारः तस्याः सप्तशत्या:? दास्यश्च दासाश्च तेषाम् समाहारः तेन दासीदासेन त्रयाणां भुवनानां समाहारः तस्मिन् त्रिभुवने अहिश्च नकुलश्च अनयोः समाहारः अहिनकुलम्

5 केवल समास: (miscellaneous)
क्षणं सौम्या क्षणसौम्या, क्षणं क्लेश: क्षणक्लेश:, यथाभूत: पूर्वम् यथापूर्व:,

Possibilities with संख्या

1. द्विगु: (समाहार:) - त्रिभुवनम्, पञ्चाङ्गं
2. कर्मधारयः - used only in established specific nouns where the numbers have already assigned nouns and cannot be classified as a समूह - दशावतारा:, पञ्चपाण्डवा:, चतुर्वेदा:, पञ्चभूता:
3. बहुव्रीहि: - तिस्र पत्न्य: यस्य सः त्रिपत्नीक:
4. Separate words when they are common nouns - पञ्च बालका:, सप्त नगराणि
5. अपुत्र: - न पुत्र: (नञ् समास:), न विद्यते पुत्र: यस्य सः (बहुव्रीहि), पुत्राणाम् अभावः अपुत्रम् (अव्ययी भावः)
6. बहुव्रीहिः - पीतम् अम्बरम् यस्य सः पीताम्बर: तम् पीताम्बरम्, कर्मधारयः - पीतं च तत् अम्बरं च पीताम्बरम्

Special cases:

1. महत् becomes महा in samasa
2. Based on the context, nakaranta napunsakalinga become pulinga
3. क्त प्रत्ययान्त शब्दा usually in tritiya vibhakti in बहुव्रीहि:| exception: पतितपर्ण: पतितानि पर्णानि यस्मात् सः
4. In words ending with राजन्, सखी, (Eye), समास ends in पुंल्लिङ्ग अकारान्त:
   a. महान् च असौ राजा च महाराज:
   b. कृष्णस्य सखा कृष्णसख:
   c. ?
5. अरुने च ते अक्षिनि अरुणाक्षिनि (अक्षि becomes अक्ष in समास when it is eyes, if it sense organ use as अक्षि)
6. त्वया उदित: becomes त्वदुदित:. युष्मद् in समास takes त्वत् इति रूप
7.

Some examples

1. सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये सर्वं च तत् मङ्गलं च सर्वमङ्गलम्, मङ्गलस्य भावः माङ्गल्यं, सर्वमंगलस्य माङ्गल्यं यया सा सर्वमङ्गमाङ्गल्या सम्बुध्यते (call upon) सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये

Special grammar rules

1. When अ follows मा, the अ is deleted. मा+ अभूत् becomes मा भूत्.
2. अपि+ नह्, अ is dropped like in पिनद्धा.
3.

Sathi saptami सति सप्तमी सतः षष्ठी च

When saptami is used in a sentence to indicate a reason, then it is referred to as सति सप्तमी.
[Upon(condition) सति, (something happens)] is the general construction of the sentence.

When the mango fell, Kishore laughed
यदा आम्रम् अपतत् तदा किशोरः अहसत्
is converted into
आम्रे पतिते , किशोरः अहसत् ।

Special features of संस्कृत

1. अन्वय क्रम
   In English, 'a rat kills a cat' and 'cat kills a rat' have different meanings. In संस्कृतm?, due to the strong vibhakti structure, a change in the order of the words does not change the meaning. All 3 permutations if "अहं गृहं गच्छामि' are equally correct. This feature helps in poetry/metre.
   "नाभिषेको न संस्कारः सिंहस्य क्रियते मृगैः । विक्रमार्जितराज्यस्य स्वयमेव मृगेंद्रता॥"
   There is no official connotation(abhisheka) ceremony held or any samskara performed to declare that the lion is the king of the jungle. He becomes a long by his own attributes and heroism (parakrama).
2. अनुवृत्तिः
   Sometimes, you have to add words that are not explicitly stated to explain the meaning.
   मृगेन्द्रता भवति/अस्ति has to be added in the shloka above to make complete sentence.
3. सति सप्तमि
   Look at the specific section.
4. षष्ठी usage
   ?
5. विशेषण विशेष भव
   विशेषण पद-the one that describes
   विशेष पद - the one that is described
   These both have the same लिङ्ग, विभक्ति and वचन.
   धीरः रामः, धीरं रामम्, धीरेण रामेण, धीराय रामाय, धीरात् रामात्, धीरस्य रामस्य, धीरे रामे
   धीर्णाद (रमनु, रमन्ननु, …) is how it is in kannada.
6. कारक and उपपद विभक्तिः
   कारक विभक्तिः
   The words following any karaka (one who does कर्तृ, कर्म, करण(instrument), संप्रदान(act of giving), अपादान(separation), अतिकरण(location, time))and उपपद(nearby word)take the corresponding vibhakti.
   उपपद विभक्तिः
   पाणिनि सूत्र dictates the usage of certain विभक्ति in the noun next to certain words.
   नमः is used with a noun in chaturthi विभाति. रामाय नमः
   स्वाहा is used in tritiya vibhakti. अग्नये स्वाहा